

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ ЗА 2020. ГОДИНУ

Високи судски и тужилачки савјет припрема годишњи извјештај на једном од службених језика БиХ, наизмјенично, сљедећим редослиједом – на босанском, српском и хрватском језику.

САДРЖАЈ

УВОДНА РИЈЕЧ ПРЕДСЈЕДНИКА ВСТС-а	7
САСТАВ ВСТС-а	12
БУЏЕТ ВСТС-а	18
Ревизије	21
Поглавље 1: ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ	22
1.1. Реализација препорука Европске комисије за ВСТС и правосуђе БиХ	22
1.2. Састанци заједничких тијела ЕУ-а и БиХ	25
Учешће ВСТС-а на петом састанку Одбора за стабилизацију и придруживање	25
Учешће ВСТС-а на петом састанку Пододбора за правду, слободу и безбједност	26
1.3. Подршка Европске уније правосуђу БиХ у имплементацији Ревидиране државне стратегије и процесуирању предмета ратних злочина – реализација и наставак подршке	26
Имплементација Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина	26
Фаза подршке Европске уније (IPA 2017 и 2019) „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ” – реализација, учинци и програмирање наставка подршке	27
1.4. Сарадња с Европском мрежом судских савјета (ENCJ)	28
Поглавље 2: НЕЗАВИСНОСТ ПРАВОСУЂА	30
2.1. ВСТС и независност правосуђа	30
2.2. Учествовање ВСТС-а у буџетском процесу за судове и тужилаштва	31
2.3. Буџети судова и тужилаштва у 2020. години	32
2.4. Буџетски трендови	34
Поглавље 3: ИМЕНОВАЊА И ОЦЈЕЊИВАЊЕ	35
3.1. Процедура за именовање носилаца правосудне функције	35
3.1.1. Законски оквир и прописана процедура	35
3.2. Оцјењивање рада носилаца правосудних функција	38
3.2.1. Увод	38
3.2.2. Измјене и примјена правног оквира за оцјењивање рада носилаца правосудних функција током 2020. године	38
Поглавље 4: ЕФИКАСНОСТ ПРАВОСУЂА	41
4.1. Ефикасност судова	41
4.1.1. Управљање судом	41
4.1.2. Проактивни приступ управљању судом	42
4.1.3. Унапређење пословних процеса у судовима	52
4.1.4. Мирно рјешавање судских спорова	54
4.1.5. Ефикаснији извршни поступак	57
4.1.6. Унапређење радних услова у правосудним институцијама	61
4.2. Ефикасност тужилаштва	64
4.2.1. Процесуирање кривичних дјела корупције	64
4.2.2. Процесуирање кривичних дјела организованог криминала	65
4.2.3. Процесуирање кривичних дјела из области привредног криминала и финансијске истраге	65
4.2.4. Активности Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштва	65
4.2.5. Успостава и пружање подршке Координационом тијелу главних тужилаца ТБиХ, ентитетских тужилаштва и Тужилаштва БД	66
4.2.6. Стратешко планирање у тужилаштвима у БиХ	67
4.2.7. Анализа стања и мјере за рјешавање старих предмета у тужилаштвима	67
4.2.8. Унапређење сарадње тужилаштва и агенција за спровођење закона	68
4.2.9. Унапређење квалитета статистичког извјештавања о раду тужилаштва у БиХ	69
4.2.10. Подршка тужилаштвима у раду на предметима привредног криминала, организованог криминала и корупције	69
4.2.11. Односи с јавношћу у тужилаштвима и сарадња с невладиним сектором	70
4.2.12. Информације о активностима на процесуирању предмета ратних злочина	71
Поглавље 5: КВАЛИТЕТ	73
5.1. Показатељи о квалитету рада судова у 2020. години	73
5.1.1. Квалитет одлука и статистички показатељи о ожалбеним одлукама	73
5.2. Показатељи о квалитету рада тужилаштва у 2020. години	76
5.2.1. Квалитет одлука у тужилаштвима према параметрима ВСТС-а БиХ	76

5.2.2. Статистички показатељи о судским одлукама	77
5.3. Информациони систем ВСТС-а БиХ за објављивање судских одлука.....	80
5.4. Јачање одјељења за судску праксу у највишим судовима у Босни и Херцеговини	83
5.5. Координација рада панела за уједначавање судске праксе у БиХ	84
5.6. Обука носилаца правосудних функција	87
5.6.1. Увођење менторства у правосудне институције	89
5.6.2. Управљање поступцима	91
5.6.3. Форум за унапређење практичних механизма сарадње и размјене информација између правосудних, безбједносних и обавјештајних институција у Босни и Херцеговини	94
5.7. Стратегије	94
5.7.1. Стратегија за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ	94
5.8. Публикације	95
5.8.1. Правосуђе и рањиве групе	95
Поглавље 6: ИНТЕГРИТЕТ И ОДГОВОРНОСТ	98
6.1. Интегритет	98
6.1.1. Финансијски извјештаји судија и тужилаца	98
6.1.2. Етика, интегритет и сукоб интереса	99
6.2. Дисциплински поступак	99
6.2.1. Притужбе на повреду дужности носилаца правосудних функција	100
6.2.2. Покренути дисциплински поступци.....	100
6.2.3. Окончани дисциплински поступци	103
6.2.4. Привремена удаљења од вршења дужности	104
Поглавље 7: ТРАНСПАРЕНТНОСТ ПРАВОСУЂА	106
7.1. Увод.....	106
7.2. Проактивна и реактивна транспарентност	106
7.3. Комуникациона стратегија ВСТС-а	108
Поглавље 8: ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЈА ПРАВОСУЂА БиХ.....	110
8.1. Развој и имплементација Модула за евидентирање одузете имовине стечене извршењем кривичног дјела.....	110
8.2. Активности Радне групе за стратешко планирање и развој Система за аутоматско управљање предметима у судовима и тужилаштвима у БиХ (<i>CMS/TCMS</i>).....	112
8.3. Спровођење анкете о искуствима корисника <i>CMS/TCMS</i> -а	113
8.4. Подршка управљању људским ресурсима у правосуђу и процесу именовања носилаца правосудне функције – Информациони систем за управљање људским ресурсима у правосуђу БиХ (<i>HRMIS</i>).....	114
8.5. Обезбјеђивање дугорочне одрживости и сигурности Правосудног информационог система	116
8.6. Функционисање Правосудног информационог система у ванредним условима изазваним пандемијом <i>COVID-19</i>	117
8.7. Развој новог веб-портала правосудних институција у БиХ.....	118
ПРИЛОГ 1: ПРЕПОРУКЕ.....	121
Независност правосуђа	121
Именовања и оцјењивање.....	121
Ефикасност правосуђа.....	121
Препоруке у односу на ефикасност рада судова	121
Квалитет	123
Интегритет и одговорност.....	124
ПРИЛОГ 2: ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ СУДОВА	125
Анализа рада судова	125
Проток предмета – по нивоима.....	125
Неријешени предмети у судовима	125
Прилив предмета у судовима.....	126
Промена броја неријешених предмета и промена прилива предмета	127
Ријешени предмети у судовима	127
Проток предмета – по врстама предмета	128
Неријешени предмети по врстама	128
Прилив предмета по врстама.....	129

Ријешени предмети по врстама	129
Квалитет и квантитет рада	130
Наступање застарјелости	131
ПРИЛОГ 3: ПОДАЦИ О РАДУ ТУЖИЛАШТАВА.....	132
Анализа рада тужилаштва	132
Пријаве	132
Истраге	133
Подигнуте оптужнице	133
Донесене пресуде	134
Неријешени предмети	135
Застарјелост кривичног гоњења	136
Структура криминала	136
Квалитет и квантитет рада	138

УВОДНА РИЈЕЧ ПРЕДСЈЕДНИКА ВСТС-а

Поштовани,

иако кратко вријеме обављај функцију предсједника, задовољство ми је да вам представим Годишњи извјештај Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (ВСТС) за 2020. годину који садржи информације о активностима и резултатима рада ВСТС-а и правосуђа у Босни и Херцеговини у години која је иза нас.

Претходна година обиљежена је пандемијом изазваном коронавирусом која је оставила посљедице не само по људске животе и здравље, већ је у значајној мјери промијенила начин рада правосудних институција и ВСТС-а. Нажалост, суочени с пријетњом која не бира противника, са жаљењем могу да констатујем да смо остали без неколико цијењених колега, док је велики број запосленика правосудних институција на тежак начин искусио значење дијагнозе „COVID позитиван”.

Рад правосудних институција, у складу с одлукама надлежних кризних штабова, у значајној мјери је био ограничен, посебно у почетном периоду појаве пандемије када су се рјешавали само предмети хитне природе, док је са смањењем броја обољелих и ублажавањем епидемиолошких мјера омогућено одржавање рочишта уз прописане мјере заштите. Правосудне институције су радиле са смањеним капацитетом што се неминовно одразило и на њихову ефикасност, која је видљива и из статистичких података које можете пронаћи у овом извјештају. Велики број састанака одржан је путем *on-line* платформи, што је у одређеној мјери олакшало рад и омогућило континуирани дијалог о важним темама за правосуђе, али је, с друге стране, умањило могућности директног контакта и размјене мишљења које су саставни дио процеса доношења одлука у нормалним условима рада.

Чак и у условима рада које је пандемија наметнула, ВСТС је остао досљедан мисији обезбјеђења независног, непристрасног и професионалног правосуђа у БиХ, које омогућава једнак приступ правди и једнакост свих грађана пред законом. С једнаком посвећеношћу, ВСТС је дао свој допринос у бројним областима значајним за правосудни систем, као што је процес европских интеграција, независност правосуђа, именовање и оцјењивање носилаца правосудних функција, ефикасност судова и тужилаштва, квалитет, интегритет носилаца правосудних функција, унапређење рада на предметима ратних злочина и бројне друге области.

Владавина закона је један од највећих изазова на путу ка чланству Босне и Херцеговине у Европској унији и активности везане за поглавља 23. „Правосуђе и људска права” и 24. „Правда, слобода и безбједност” и даље су у фокусу рада ВСТС-а. У сврху реализације препорука произашлих из „Извјештаја стручњака о питањима владавине права у БиХ”, тзв. Прибеовог извјештаја, чији налази су презентовани у децембру 2019. године, ВСТС је у октобру 2020. године усвојио Извјештај о спровођењу препорука Европске комисије за ВСТС и правосуђе БиХ, који садржи осврт на спроведене активности и резултате постигнуте у кључним областима дјеловања ВСТС-а у протеклом периоду, о чему више информација можете да пронађете у самом Извјештају.

ВСТС је дао свој допринос раду заједничких тијела Европске уније и Босне и Херцеговине, као што су Одбор за стабилизацију и придруживање те Пододбор за правду, слободу и безбједност, пружајући информације о кључним областима свог дјеловања и учествујући у припреми докумената за дискусију у оквиру којих институције БиХ извјештавају Европску комисију о испуњавању обавеза БиХ у процесу европских интеграција.

Независност правосуђа је један од основних принципа на којима почива владавина права и та независност формално постоји диобом на три стуба власти. Међутим, имајући у виду да нити један стуб власти не може да функционише као одвојена цјелина, тако и правосуђе у великој мјери зависи од извршне и законодавне власти, како кроз процес финансирања правосудних институција, тако и кроз успоставу адекватног законодавног оквира који ће омогућити бољи рад правосудних институција. У том контексту, ВСТС БиХ је показао своју опередијељеност јачању стандарда у свим областима које су биле

предмет анализе стручних мисија (*Peer Review*), имплементирајући њихове препоруке и подзаконски оквир из своје надлежности. Потреба за измјеном Закона о ВСТС-у исказана је и путем Иницијативе ВСТС-а за ревизију Закона о ВСТС-у, а институција је активно учествовала и дала допринос изради Нацрта измјена и допуна Закона о ВСТС-у који још увијек није усвојен. Нажалост, одлуке које је ВСТС донио у оквиру своје надлежности, а које су усмјерене на унапређење интегритета и одговорности носилаца правосудних функција, оспорене су пред надлежним судовима, што је онемогућило ВСТС да кроз подзаконске акте унаприједи овај сегмент правосуђа, стога и овим путем позивам извршну и законодавну власт да убрза активности везане за унапређење законодавног оквира који ће омогућити неопходне реформе у области правосуђа.

Када је ријеч о именовању носилаца правосудних функција, у 2020. години су имплементирани препоруке стручних мисија које се, између осталог, односе на унапређење писменог и квалификационог тестирања, увођење разлике између првог именовања и напредовања, те прописивање посебних правила о избору предсједника судова и главних тужилаца. Као новина у досадашњем начину избора носилаца правосудних функција, кандидати за позиције руководиоца правосудних институција дужни су да презентују програм рада институције у коју се пријављују, што ће омогућити избор најбољих кандидата те омогућити надзор и праћење имплементације програма рада изабраних руководиоца.

У односу на оцјењивање носилаца правосудних функција, које се користи за процјену стручности кандидата у процесу именовања, ВСТС је донио одлуку да се рад носилаца правосудних функција у 2020. години не оцјењује с обзиром на то да је услед пандемије изазване коронавирусом дошло до застоја у раду правосудних институција, што је резултовало и мањим бројем судских и тужилачких одлука. Такође, пресуда Суда Босне и Херцеговине, којом су укинута Правилник о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција и Критеријуми за оцјењивање рада судија, онемогућила је ВСТС да процес оцјењивања обави према критеријумима који су припремљени на основу препорука Стручне анализе о оцјењивању рада судија и тужилаца, стога је ВСТС у 2020. години донио низ одлука које се односе на преиспитивање наведене пресуде Суда БиХ, а уједно је наставио да ради на новим критеријумима за оцјењивање рада који ће се примјењивати за 2021. годину. Више информација о начину превазилажења овог проблема доступно је у поглављу 3. овог извјештаја.

Интегритет и одговорност носилаца правосудних функција један је од стратешких циљева у оквиру реформи правосуђа у цјелини, на који указују бројни извјештаји међународних организација, а чији значај је потврдио и ВСТС и своје активности усмјерио ка унапређењу ове области. Тако је у јулу 2020. године извршено неопходно реконструисање унутрашње организације Секретаријата ВСТС-а формирањем Одјељења за интегритет носилаца правосудних функција. То одјељење биће надлежно за примјену и поштивање прописа о личним финансијским извјештајима судија и тужилаца, кодекса судијске и тужилачке етике и прописа о спречавању сукоба интереса, спровођење планова интегритета у правосудним институцијама и ВСТС-у те пружање подршке дисциплинским комисијама ВСТС-а. Овлашћења Одјељења у погледу обраде личних финансијских извјештаја судија и тужилаца зависиће од надлежности ВСТС-а, односно од измјена и допуна Закона о ВСТС-у чије усвајање се очекује у наредном периоду. Подсјећам да је ВСТС донио Правилник о подношењу, провјери и обради финансијских извјештаја судија и тужилаца и Образац финансијског извјештаја, који је у складу с препорукама стручних мисија (*Peer Review*), али је Агенција за заштиту личних података у БиХ исти ставила ван снаге, стога је ВСТС донио одлуку да се финансијски извјештаји судија и тужилаца за 2019. годину доставе ВСТС-у на раније коришћеном обрасцу, уз продужење рока до краја јуна 2020. године, због услова изазваних пандемијом. Важно је истаћи да је креиран и електронски систем за доношење и обраду финансијских извјештаја судија и тужилаца, те да су на веб-страници ВСТС-а објављени лични финансијски извјештаји судија и тужилаца који су дали сагласност за објављивање. Такође, настављене су активности на спровођењу праћења примјене кодекса судијске и тужилачке етике, прописа о спречавању сукоба интереса у правосуђу,

те планова интегритета у судовима и тужилаштвима с аспекта етичког понашања судија и тужилаца и поштивања њиховог интегритета.

Дисциплинска одговорност носилаца правосудних функција још је једна важна област за успоставу владавине права и у тој области Канцеларија дисциплинског тужиоца и ВСТС су континуирано обављали активности из своје надлежности. Тако је Канцеларија дисциплинског тужиоца регистровала укупно 722 притужбе на рад носилаца правосудних функција, што је за 14,4% мање у односу на претходну годину. Канцеларија је ријешила 886 притужби, што је за 14,5% мање у односу на 2019. годину. Током 2020. године покренут је 31 дисциплински поступак против 31 носиоца правосудне функције, од чега је 22 покренуто против судија, 6 против тужилаца, 1 против предсједника суда, 1 против носиоца правосудне функције који је у вријеме почињења дисциплинског прекршаја био главни тужилац, те 1 против стручног сарадника општинског суда.

Када је у питању рад дисциплинских комисија и ВСТС-а у процесу утврђивања дисциплинске одговорности носилаца правосудних функција, издвојићу неке од статистичких показатеља. Тако су у 2020. години окончана 33 дисциплинска поступка, од чега је у 26 поступака утврђена дисциплинска одговорност 27 носилаца правосудних функција, одбијено је 5 тужби против носилаца правосудних функција и 2 поступка су обустављена због смрти тужиоца против којег је вођен поступак те оставке судије.

Када је у питању ефикасност правосуђа, нажалост морамо да констатујемо да се пандемија негативно одразила како на број ријешених предмета, тако и на дужину трајања поступака. Укупан број неријешених предмета у 2020. години повећан је за 5,2% у односу на ранији период, док је прилив предмета смањен, и то за 8,8%. Број ријешених предмета је за 15,3% мањи у односу на претходну годину, о чему се можете информисати у прилогу овог извјештаја.

Ипак, ВСТС је успио спровести низ активности усмјерених ка побољшању ефикасности судова и тужилаштава у Босни и Херцеговини. Тако су се, у сегменту унапређења ефикасности рада судова, активности односиле на адекватно праћење рјешавања предмета у судовима, остварења оријентационих мјерила, спровођење продуктивности рада судија, бољу организацију рада у правосудним институцијама те јачање управљачких вјештина руководиоца судова.

Када говоримо о ефикасности рада тужилаштава, примјетно је да је број запримљених предмета против познатих починилаца за 5% мањи у односу на претходну годину. Број неријешених предмета у односу на претходну годину је виши за 15%, док је број подигнутих оптужница за 16% мањи у односу на 2019. годину. Бројеви који се односе на наведене предмете, као и посебни статистички показатељи који се односе на процесуирање кривичних дјела корупције, организованог криминала, те привредног криминала и финансијских истрага дати су у Извјештају.

Навешћу и неколико активности које су везане за унапређење рада тужилаштава, као што су активности Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштава које се односе на разматрање налаза и препорука извјештаја који се односе на владавину права те сачињавање акционих планова који се односе на унапређење рада тужилаштава. Успостављено је Координационо тијело главних тужилаца Тужилаштва БиХ, епитетских и тужилаштава Брчко дистрикта БиХ, пружена је подршка тужилаштвима у изради трогодишњих стратешких планова, дат је допринос унапређењу сарадње тужилаштава и агенција за спровођење закона, настављен је рад на унапређењу квалитета статистичког извјештавања о раду тужилаштава БиХ, пружена је подршка тужилаштвима у раду на предметима привредног криминала, организованог криминала и корупције итд.

Надаље, истичући чињеницу системске важности усвајања Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина и декларирајући њену правно-обавезујућу природу, ВСТС је приступио реализацији задатака из своје надлежности. С тим у вези је примарни фокус био на реализацији стратешког императива оснажења обима дисциплинске одговорности носилаца правосудних функција у циљу ефикаснијег рада на предметима ратних злочина. Паралелно је донесен низ обавезујућих мјера усмјерених ка унапређењу квалитативних аспеката рада судова и тужилаштава на тој

врсти предмета, све у циљу благовремене и ефикасне реализације специфичних стратешких мјера за које је надлежан ВСТС БиХ.

ВСТС је у децембру 2019. године с Мисијом OSCE-а у БиХ потписао Меморандум о разумијевању којим је OSCE извршио службену предају Мапе ратних злочина ВСТС-у БиХ, тако да је ВСТС у 2020. години наставио с ажурирањем Мапе у истом формату и урадио сажетке за 53 правоснажна предмета ратних злочина, који су једноставним кликом доступни широј јавности.

Такође, ВСТС је одговарајуће пресуде унио у базу судских одлука која је доступна на веб-страници ВСТС-а, као референтни материјал за информисање јавности о одабраној судској пракси. База садржи и информације о новоусвојеним законима, пресудама Европског суда за људска права, које су од интереса за судије, тужиоце и ширу јавност, те друге корисне информације и тренутно садржи више од 13000 судских одлука претраживих по броју и датуму подношења, суду који је донио одлуку, правном термину и примијењеном пропису и по слободној претрази текста. Од 2021. године ова база је доступна свима, без накнаде која је раније била прописана за одређене кориснике.

Што се тиче квалитета рада судова и тужилаштва, у Извјештају су приказани подаци о оствареном квалитету одлука, према параметрима ВСТС-а. Када је ријеч о судовима, представљени су и статистички показатељи о исходу поступака који су у 2020. години окончани по правном лијеку пред вишестепеним судовима, док су за тужилаштва представљени статистички показатељи о правоснажним судским одлукама које су судови донијели по оптужницама које су подигла тужилаштва у БиХ.

У Извјештају можете да пронађете и информације о раду ВСТС-а који је усмјерен ка јачању одјељења за судску праксу/евиденцију судске праксе, те информације о континуираној подршци раду панела за уједначавање судске праксе. ВСТС је донио одлуке из своје надлежности у области едукације судија и тужилаца, као и лица која се намјеравају бавити судијском и тужилачком професијом, те је наставио рад на активностима везаним за увођење менторства у правосудне институције.

Поменућу и дигиталну трансформацију правосуђа и њена достигнућа, која су сасвим сигурно омогућила континуитет рада у условима пандемије, који би био упитан без могућности које нуде информационе технологије. Успостава *Cisco Webex* система омогућила је одржавање бројних сједница, састанака, семинара и конференција, тако да је и у условима дјелимичног *lockdowna* и ограничењима која се односе на физичка окупљања одређеног броја људи, омогућено да представници правосудне заједнице наставе рад. Поменућу само једну од функционалности која је успостављена, вјерујући да ћете више информација прочитати у оквиру поглавља које се бави овом тематиком. Тако је почетком године ВСТС учинио доступним за примјену Модул за евидентирање одузете имовине стечене извршењем кривичног дјела судовима и тужилаштвима у БиХ. На основу евидентираних информација могуће је пратити цијели поступак одузимања имовине те направити преглед имовине коју је суд одузео својом одлуком.

Како у моменту представљања овог извјештаја пандемија и даље траје, за надати се да ће ово немило поглавље у историји човјечанства брзо остати иза нас те да ће извјештај за наредну годину бити лишен информација о околностима које не иду у прилог нити једном сегменту друштва, па тако ни правосуђу.

За крај желим истаћи да су резултати који су представљени у овом извјештају постигнути заједно са судијама, тужиоцима, партнерима у домаћој власти и међународној заједници.

Стога користим ову прилику упутити захвалност бројним међународним пријатељима, који континуирано подржавају ВСТС и правосуђе Босне и Херцеговине и без чије несебичне подршке сасвим сигурно не бисмо могли да рјешавамо питања која су од значаја за успоставу владавине права у нашој земљи. Финансијска подршка Европске уније, Шведске, Норвешке, Швајцарске, Велике Британије и Чешке у 2020. години није само подршка ВСТС-у и правосуђу БиХ већ је усмјерена првенствено ка грађанима ове земље који заслужују да буду равноправан члан породице европских земаља.

Захвалност дугујемо и домаћим властима на континуираној подршци, уз наду да ће сарадња о свим важним питањима из области реформе правосуђа бити настављена и у будућности.

И на крају, посебно хвала колегама, судијама и тужиоцима, као и другим запосленим у професионалној правосудној заједници, без чије посвећености и професионалног приступа раду ВСТС не би могао да одговори на све изазове који се налазе пред правосудним системом.

Халил Лагумџија

Предсједник ВСТС-а

САСТАВ ВСТС-а

Милан Тегелтија, председник ВСТС-а

Мандат: од јула 2018. до децембра 2020. године (II мандат)

Судије окружних, основних, окружних привредних судова Републике Српске и Вишег привредног суда у Бањој Луци изабрали су судију Милана Тегелтију за члана ВСТС-а у јулу 2018. године на други мандат.

За председника ВСТС-а изабран је други пут на инаугуралној сједници ВСТС-а одржаној 9. јула 2018. године.

У правосуђу обавља функцију судије Основног суда у Бањој Луци.

Ружица Јукић, потпредседница ВСТС-а

Мандат: од јуна 2016. до јуна 2020. године (II мандат)

Судије кантоналних и општинских судова у Федерацији БиХ изабрали су суткињу Ружицу Јукић за чланицу ВСТС-а у мају 2016. године на други мандат. Поново је изабрана за потпредседницу ВСТС-а на инаугуралној сједници ВСТС-а одржаној 9. јула 2018. године.

У правосуђу обавља функцију суткиње у Општинском суду у Тузли.

Јадранка Локмић Мисирача, потпредседница ВСТС-а

Мандат: од новембра 2016. до новембра 2020. године (II мандат)

Тужиоци Тужилаштва Босне и Херцеговине изабрали су тужитељку Јадранку Локмић Мисирача за чланицу ВСТС-а у септембру 2016. године на други мандат. Поново је изабрана за потпредседницу ВСТС-а на инаугуралној сједници ВСТС-а одржаној 9. јула 2018. године.

У правосуђу обавља функцију замјенице главног тужиоца у Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Селим Карамехић, члан ВСТС-а

Мандат: од јуна 2017. до јуна 2021. године.

Правосудна комисија Брчко дистрикта БиХ изабрала је судију Селима Карамехића за члана ВСТС-а у јуну 2017. године. Изабран је за члана ВСТС-а у пуновременом радном ангажману на сједници ВСТС-а одржаној 25. октобра 2017. и био је у том статусу до престанка мандата председника ВСТС-а 16. децембра 2020. године.

У правосуђу обавља функцију судије Основног суда Брчко дистрикта БиХ.

Драгомир Вукоје, члан ВСТС-а

Мандат: од фебруара 2017. до фебруара 2021. године

Судије Суда Босне и Херцеговине изабрали су судију Драгомира Вукоју за члана ВСТС-а у јануару 2017. године.

У правосуђу обавља функцију судије Суда Босне и Херцеговине.

Горан Незировић, члан ВСТС-а

Мандат: од фебруара 2017. до фебруара 2021. године (II мандат)

Судије Врховног суда Федерације БиХ изабрали су судију Горана Незировића за члана ВСТС-а у фебруару 2017. године на други мандат.

У правосуђу обавља функцију судије Врховног суда Федерације БиХ.

Јадранка Станишић, чланица ВСТС-а

Мандат: од септембра 2019. до септембра 2023. године

Судије Врховног суда Републике Српске изабрали су суткињу Јадранку Станишић за чланицу ВСТС-а у септембру 2019. године.

У правосуђу обавља функцију суткиње у Врховном суду Републике Српске.

Славо Лакић, члан ВСТС-а

Мандат: од јула 2018. до јула 2022. године (II мандат)

Тужиоци Федералног тужилаштва Федерације БиХ изабрали су тужиоца Славу Лакића за члана ВСТС-а у мају 2018. године на други мандат.

У правосуђу обавља функцију тужиоца у Федералном тужилаштву Федерације БиХ.

Махмут Шврака, члан ВСТС-а

Мандат: од септембра 2017. до септембра 2021. године (II мандат)

Тужиоци Републичког тужилаштва Републике Српске изабрали су тужиоца Махмута Швраку за члана ВСТС-а у септембру 2017. године на други мандат.

У правосуђу обавља функцију главног тужиоца у Републичком тужилаштву Републике Српске.

Берина Алихоџић, чланица ВСТС-а

Мандат: од септембра 2017. до септембра 2021. године

Тужиоци кантоналних тужилаштава у Федерацији БиХ изабрали су тужитељку Берину Алихоџић за чланицу ВСТС-а у септембру 2017. године.

У правосуђу обавља функцију замјенице главног кантоналног тужиоца у Кантоналном тужилаштву Кантона Сарајево.

Жељка Радовић, чланица ВСТС-а

Мандат: од априла 2019. до априла 2023. године (II мандат)

Тужиоци окружних јавних тужилаштава у Републици Српској изабрали су тужитељку Жељку Радовић за чланицу ВСТС-а у априлу 2019. године на други мандат.

У правосуђу обавља функцију главне тужитељке у Окружном јавном тужилаштву у Добоју.

Душка Богојевић, чланица ВСТС-а

Мандат: од јула 2019. до јула 2023. године

Адвокатска комора Републике Српске изабрала је адвокатицу Душку Богојевић за чланицу ВСТС-а у јулу 2019. године.

Ради као адвокатица у Адвокатској канцеларији у Бањој Луци.

Амила Куносић, чланица ВСТС-а

Мандат: од јануара 2017. до јануара 2021. године

Скупштина Адвокатске коморе Федерације БиХ изабрала је адвокатицу Амилу Куносић за чланицу ВСТС-а у децембру 2016. године.

Ради као адвокатица у Адвокатској канцеларији у Тузли.

Моника Мијић, чланица ВСТС-а

Мандат: од децембра 2016. до децембра 2020. године

Савјет министара БиХ је на сједници одржаној у децембру 2016. године изабрао Монику Мијић за чланицу ВСТС-а.

Ради као в.д. заступница Савјета министара БиХ пред Европским судом за људска права у Стразбуру.

Милијана Буха, чланица ВСТС-а

Мандат: од октобра 2016. до октобра 2020. године

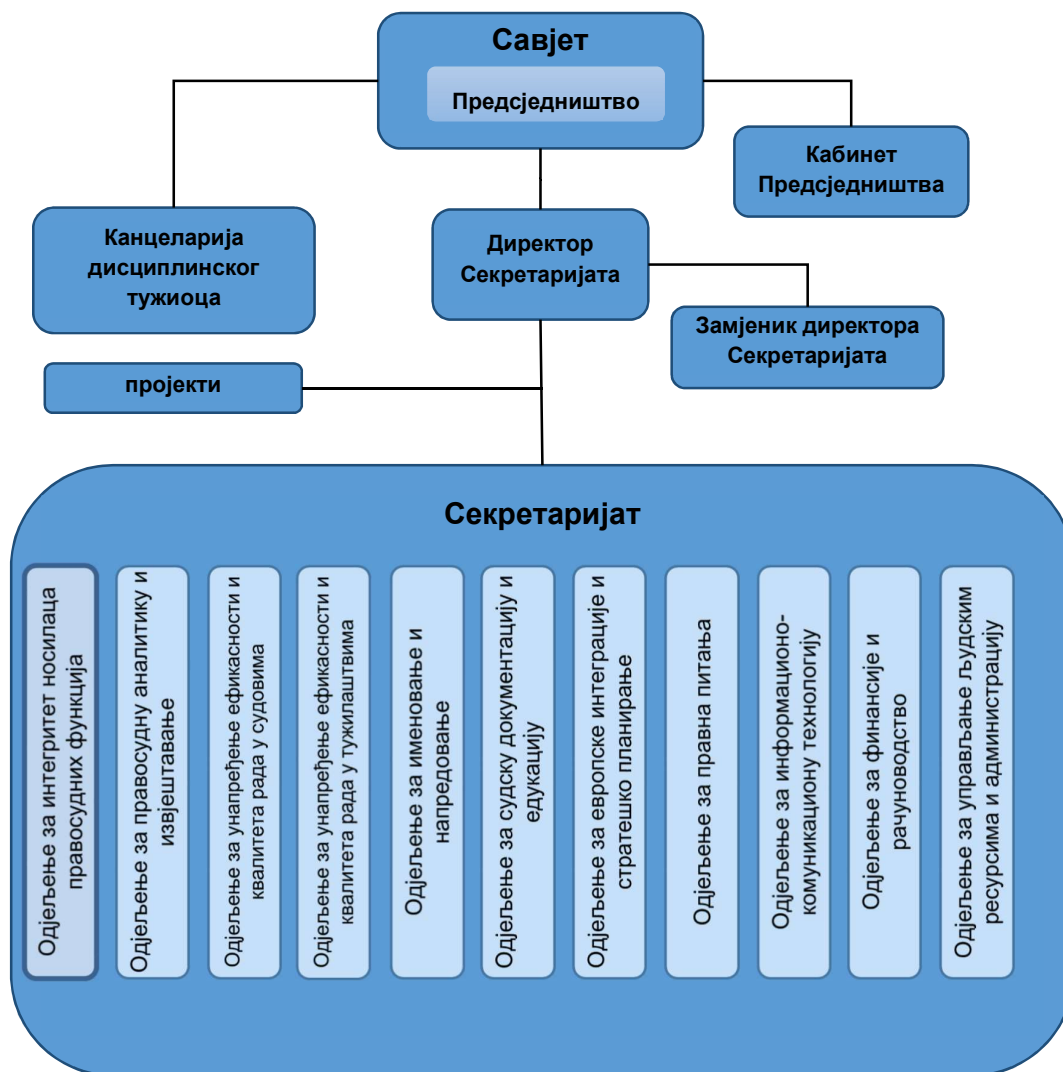
Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ изабрао је Милијану Буха за чланицу ВСТС-а у августу 2016. године.

Ради као доценткиња на Правном факултету Универзитета у Бањој Луци.

Током 2020. године дошло је до измјена у саставу ВСТС-а БиХ како слиједи:

- Милан Тегелтија, судија Основног суда у Бањој Луци, у децембру 2020. године поднио је оставку на мјесто предсједника и члана ВСТС-а;
- Санела Горушановић Бутиган, суткиња Општинског суда у Сарајеву, у име општинских и кантоналних судова у Федерацији БиХ замијенила је Ружицу Јукић, суткињу Општинског суда у Тузли;
- Биљана Симеуновић, тужитељка Тужилаштва БиХ, у име Тужилаштва БиХ замијенила је Јадранку Локмић Мисирача, тужитељку Тужилаштва БиХ;
- Лејла Хацић, шефица Кабинета замјеника министра правде БиХ, у име Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ замијенила је Милијану Буха, доценткињу на Правном факултету Универзитета у Бањој Луци.

Организациона структура ВСТС-а БиХ

На дан 31. 12. 2020. године у ВСТС-у је било 152 запослених, од којих се 79 финансира из буџета ВСТС-а, а 73 је ангажовано на реализацији пројектних активности ВСТС-а и финансира се из донаторских средстава. На дан 31. 12. 2020. године у току је било укупно тринаест (13) конкурсних процедура за попуњавање позиција (6 за буџетске позиције и 7 за пројектне позиције). Конкурсне процедуре за буџетске позиције објављене су у сарадњи с Агенцијом за државну службу БиХ путем интерних огласа односно за шест непопуњених радних мјеста државних службеника (ОИН, ОСДЕ, ОИНПФ, ОПАИ и ОУЉРА) од укупно 84 радна мјеста колико је ограничење у запошљавању ВСТС-а, док је седам конкурсних процедура за пројектне позиције на одређено вријеме, а које се финансирају из донаторских средстава, објављено путем јавног огласа. Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у су предвиђена 142 радна мјеста на неодређено вријеме. На основу мјера уштеде у буџету институција БиХ исказаних у писму намјере за закључивање „stand-by” аранжмана упућеног Међународном монетарном фонду (ММФ), на основу којег се ограничава запошљавање у институцијама БиХ на нивоу из 2009. године, максимални одобрени број запослених у ВСТС БиХ је 84.

Нови Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у БиХ

ВСТС БиХ је на сједници одржаној 29. 7. 2020. године усвојио нови Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у БиХ (у даљем тексту: Правилник).

Наиме, од почетка реформских процеса исказана је намјера да будућа реорганизација Секретаријата води у смјеру интегрисања радних процеса који су се водили у оквиру пројекта ВСТС-а, а који су трајне природе, у редовну структуру Секретаријата. То би се рефлектовало на интегрисање пројектног особља у састав Секретаријата, јер ти службеници представљају веома битан ресурс за будући рад и функционисање ВСТС-а. Такође, донатори су исказали евидентан интерес да виде одрживост њихове помоћи кроз досадашње пројекте помоћи правосуђу БиХ, интеграцијом особља које је носило пројекте у сталну структуру Секретаријата у будућности. Препоруке Венецијанске комисије и Европске уније о раздвајању судског и тужилачког савјета захтијевало је слично промишљање и требало се рефлектовати на новој унутрашњој структури Секретаријата.

Новим Правилником је разматрана хоризонтална и вертикална мобилност запослених, уважавајући законска ограничења. Једна од интенција новог Правилника јесте успоставити флексибилност у хоризонталном кретању људских потенцијала унутар Секретаријата, у циљу повећања ефикасности и искористивости људских потенцијала. То је постигнуто на више начина кроз Правилник, од генеричког начина формулисања описа радних мјеста до интегрисања компетенција које је прописала Агенција за државну службу БиХ за државне службенике, а које се први пут разрађују у Правилнику.

Новим Правилником су такође ојачани финансијско управљање и контрола, а који су прописани Законом о измјенама и допунама Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине 2012. године. Тиме је Правилник усклађен и с Одлуком Савјета министара Босне и Херцеговине о измјенама и допуни Одлуке о разврставању радних мјеста и критеријумима за опис послова радних мјеста у институцијама Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, број 51/18), којом се прописује одговорност „у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, за успоставу и развој система финансијског управљања и контроле у институцији”. Новим Правилником су испуњене и све препоруке Јединице интерне ревизије Министарства правде Босне и Херцеговине, на основу којих је у складу с Годишњим планом рада Јединице интерне ревизије у ВСТС-у БиХ за 2019. годину иста извршила ревизију процеса управљања људским ресурсима у ВСТС-у БиХ.

Кључне новине у новом Правилнику су три нове унутрашње организационе јединице: Одјељење за интегритет носилаца правосудне функције, Одјељење за унапређење ефикасности и квалитета у раду судова, и Одјељење за унапређење ефикасности и квалитета у раду тужилаштва. Наведена два потпуно нова одјељења (за унапређење ефикасности и квалитета у раду судова и тужилаштва) ће се попуњавати фазно. Одјељење за интегритет се одмах почело попуњавати, једним дијелом кроз трансформисање Одјељења за именовања и гашење Одјељења за правосудне буџете и донаторска средства, те кроз додатно појачање запосленика из других одјељења по потреби. Нови Правилник предвиђа одређени број нових позиција које се не ограничавају на наведене три нове организационе јединице, јер су сва побољшања заснована с фокусом на унапређење радних процеса и резултате рада, а не на постојеће запосленике и одјељења.

Важно је напоменути да усвајањем новог Правилника није дошло до повећања броја запослених по аутоматизму. За повећање броја запослених потребан је низ предуслова који се првенствено односе на повећање државног буџета намијењеног за плате и накнаде запослених.

ВСТС БиХ, као и друге институције на нивоу Босне и Херцеговине, одлуком Савјета министара БиХ имају мораторијум на запошљавање, што значи да наша институција нема могућност повећавања броја запослених без евентуално нове одлуке Савјета

министара БиХ. Број стално запослених у ВСТС-у БиХ је тренутно 84, укључујући приправнике. Претходни Правилник је прописивао 106 позиција, а нови Правилник прописује 142 позиције, дакле повећање броја позиција за 36 што за 25% прелази укупно систематизован број радних мјеста. Од укупног броја 142 радна мјеста прописана Правилником, у Кабинету Предсједништва је систематизовано 11, а Секретаријату 119, те у Канцеларији дисциплинског тужиоца 12 радних мјеста. Сматрамо да нова систематизација по структури и броју представља оптимално рјешење за нови функционални модел унутрашње организације.

Одјељење за управљање људским ресурсима и администрацију Секретаријата (ОУЉРА) је без одлагања приступило реализацији активности за примјену Правилника, конкретно имплементацији процеса попуњавања радних мјеста у складу с Правилником, на тај начин да је припремило план који подразумијева попуњавање појединих радних мјеста у различитим фазама, у складу с промјеном радног мјеста, радно-правним статусом државног службеника или запосленика, ограничењем у запошљавању на нивоу институције, те расположивим буџетским средствима у новонасталим околностима.

У складу с расположивим буџетским средствима, планиран број попуњавања позиција у тренутку припреме плана је 79. Преостале три позиције ће се попунити јавним конкурсом који ће се објавити накнадно по стицању услова.

До краја 2020. године реализовано је попуњавање 66 позиција или 84% од укупног броја планираних позиција у складу с планираним буџетом. Преостале позиције ће се убрзано попуњавати током 2021. године након што се испуне административни и финансијски предуслови.

БУЏЕТ ВСТС-а

ВСТС дио својих активности финансира из одобрених средстава буџета институција БиХ, а пројектне активности усмјерене на реформу правосуђа финансирају се из донаторских средстава.

Финансирање активности ВСТС-а

У складу са Законом о буџету институција БиХ и међународним обавезама БиХ¹, ВСТС-у је за 2020. годину одобрен буџет у износу од 5.094.000 КМ за текуће издатке.

Извршење буџета у 2020. години износи 4.917.808 КМ односно 97%.

Табела 1: Извршење буџета по ставкама

ВРСТА РАСХОДА	Одобрени буџет	Извршење буџета	Индекс
И ТЕКУЋИ ИЗДАЦИ	5.094.000	4.917.808	97%
Бруто плате и накнаде	3.570.000	3.502.261	98%
Накнаде трошкова запослених	190.000	181.068	95%
Путни трошкови	120.000	108.081	90%
Издаци за телефонске и поштанске услуге	45.000	43.109	96%
Издаци за енергију и комуналне услуге	90.000	78.042	86%
Набавка материјала	14.000	12.732	91%
Издаци за услуге превоза и гориво	41.000	35.983	88%
Трошкови закупа	1.000	24	2%
Издаци за текуће одржавање	660.000	595.744	90%
Издаци за осигурање и трошкове платног промета	6.000	3.779	63%
Уговорене услуге	357.000	356.985	100%

Финансирање пројектних активности усмјерених на реформу правосудног система из донаторских средстава

Чланом 15. став 9. Закона о ВСТС-у² прецизирано је сљедеће: „Савјет може примати средства од међународних донатора за оперативни буџет Савјета као и за посебне пројекте реформе правосуђа изван оперативног буџета Савјета. Средства се уплаћују на посебан рачун, отворен код Централне банке БиХ. Средства се троше по налогу директора Секретаријата, у складу с прописима о извршењу донаторских средстава које доноси Савјет и у складу с условима уговора о донацијама потписаним с донатором.”

У току 2020. године из донаторских средстава финансирано је седам пројеката намијењених реформи правосуђа, усмјерених на јачање капацитета правосуђа.

¹ „Службени гласник БиХ”, број 46/20

² „Службени гласник БиХ”, број 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08

Табела 2: Преглед донатора и укупно расположивих и утрошених средстава по сваком пројекту у току 2020. године

Укупно расположива средства у 2020. (у КМ)	Укупно утрошена средства у 2020. (у КМ)	Период имплементације пројекта
Донација Републике Чешке за пројекат „Преглед и дорада испитних задатака у циљу формирања банке испитних задатака”		
1.896	0	јануар 2012. до даљег
Донација Краљевине Шведске за пројекат „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ”, фаза II		
179.765	179.765	новембар 2016 – мај 2020.
Донација Европске уније (IPA 2017) за пројекат „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана”		
5.015.714	3.293.841	септембар 2018 – август 2021.
Донација Краљевине Норвешке за пројекат „Унапређење квалитета правосуђа”		
1.464.127	1.005.082	јануар 2019 – децембар 2021.
Донација Европске уније (IPA 2017) за пројекат „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ”		
265.236	265.236	октобар 2019 – новембар 2020.
Донација Швајцарске конфедерације за пројекат „Подршка правосуђу Босне и Херцеговине – Јачање улоге тужилаца у кривично-правном систему”, фаза III		
758.420	420.590	јануар 2020 – децембар 2023.
Донација Краљевине Шведске за пројекат „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ”, фаза III		
866.594	9.626	октобар 2020 – март 2024.

Најзначајнији донатори у 2020. години су Европска унија, с учешћем од 69% у укупној вриједности утрошених донаторских средстава те Краљевина Норвешка, с учешћем од 19%. Значајна средства издвојиле су Швајцарска агенција за развој и сарадњу и Краљевина Шведска.

Графикон 1: Преглед донатора

Улагања у правосуђе у Босни и Херцеговини

У периоду од 2004. до 2020. године ВСТС БиХ је обезбиједио средства у износу од 114 милиона КМ за реализацију пројектних активности у правосудним институцијама на свим нивоима власти.

У тај износ укључени су пројекти које је ВСТС БиХ директно реализовао, као и пројекти које је реализовала Делегација Европске уније у БиХ а у којима је ВСТС БиХ био партнер.

Највећи донатор чија су средства уложена у набавку рачунарске опреме, софтвера и остале опреме за потребе информатизације правосуђа на свим нивоима власти, те реконструкције и опремања зграда правосудних институција је Европска унија са 62,8 милиона КМ.

Слиједе Краљевина Норвешка с донацијама у укупном износу од 14,6 милиона КМ, те Краљевина Шведска са 9,7 милиона КМ.

У укупној структури средстава 59,2 милиона КМ је уложено за набавку опреме, 36,4 милиона КМ у реконструкцију зграда, а 5,3 милиона КМ у одржавање правосудног информационог система.

Из буџета институција БиХ ВСТС-у, за наведени период, додијељено је 19,3 милиона КМ за набавку рачунарске опреме, софтвера и остале опреме у оквиру Пројекта информатизације и јачања капацитета правосудних институција у БиХ те за одржавање правосудног информационог система и остале текуће издатке за потребе правосуђа.

Ревизије

Канцеларија за ревизију институција БиХ (у даљем тексту: КЗР) је у 2020. години извршила завршну ревизију за 2019. годину те претходну ревизију за 2020. годину на бази узорка значајних ставки текућих и капиталних издатака, примљених донација и до тада извршених јавних набавки.

КЗР је у Извјештају за 2019. годину, уз скретање пажње, дао сљедеће **позитивно** мишљење:

„Према нашем мишљењу, финансијски извјештаји Савјета приказују истинито и фер, у свим материјалним аспектима, финансијско стање имовине, обавеза и извора средстава на 31. 12. 2019. године и извршење буџета за годину која се завршава на наведени датум, у складу с прихваћеним оквиром финансијског извјештавања.”

„Према нашем мишљењу, активности, финансијске трансакције и информације Савјета за 2019. годину у складу су, у свим материјалним аспектима, са законима и другим прописима који су дефинисани као критеријуми за дату ревизију”.

На основу препорука КЗР-а покренуте су потребне активности и предузете одговарајуће мјере.

Извјештај о обављеној финансијској ревизији Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине за 2019. годину налази се на веб-страници Канцеларије за ревизију институција БиХ.

Независни су ревизори током 2020. године извршили ревизије сљедећих грантова:

- Ревизија финансијских извјештаја „Пројекта за унапређење квалитета правосуђа” (донатор Краљевина Норвешка).
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Подршка правосуђу Босне и Херцеговине – Јачање улоге тужилаца у кривично-правном систему, фаза 2” (донатори Швајцарска конфедерација и Краљевина Норвешка).
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Унапређење рада на предметима ратних злочина” (донатор Делегација Европске уније).
- Ревизија финансијских извјештаја пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ, фаза 2” (донатор Краљевина Шведска). Ревизорски извјештај је с позитивним мишљењем.

Приликом наведених ревизија вршена је провјера финансијске регуларности, усклађености с пројектним циљевима, економичности и ефикасности у вођењу пројеката, примјерености, релевантности и функционалности интерних контрола. Ревизорски извјештаји су с позитивним мишљењем.

Поглавље 1: ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

1.1. Реализација препорука Европске комисије за ВСТС и правосуђе БиХ

Независно, ефикасно, професионално и одговорно правосуђе је кључ сваког функционалног демократског друштва, а мјерила на основу којих се мјере достигнути критеријуми чине дио *acquis*-а Европске уније (у даљем тексту: ЕУ), што је француски израз који означава цијели скуп закона, подзаконских аката и уговора којим се уређује функционисање цијеле ЕУ. Заједнички стандарди имају за циљ да обезбиједи да правосуђе у било којем дијелу ЕУ-а равноправно третира грађане, правна лица и институције гарантујући владавину права. ЕУ, у том смислу, у процесу приступања пружа различите видове подршке државама кандидатима за чланство у ЕУ, као што је БиХ, помажући у изналагању рјешења која ће бити у складу са заједничким стандардима, а истовремено ће одговарати њиховој традицији, култури и специфичностима.

Кључни тренутак у овом процесу представљало је подношење захтјева за чланство БиХ у ЕУ у фебруару 2016. године, на основу чега је Савјет ЕУ-а у септембру исте године од Европске комисије затражио аналитичко мишљење о захтјеву БиХ. Паралелно с тим процесом инициране су бројне *Peer Review* мисије³. Мишљење Европске комисије о захтјеву БиХ за чланство у ЕУ и Аналитички извјештај су објављени крајем маја 2019. године у оквиру Пакета проширења за 2019. годину.

Поред тога, ЕУ је дала и листу „кључних приоритета” односно услова које БиХ треба да испуни за прелазак у сљедећу фазу процеса – стицање статуса кандидата и отпочињање преговора о приступању ЕУ⁴. У сврху реализације наведених приоритета припремљен је Акциони план за реализацију приоритета из Аналитичког извјештаја Европске комисије⁵, у оквиру којег се на ВСТС односило 14 мјера усмјерених на реализацију приоритета у области „Владавина права и основна права”. До краја маја 2020. године, до када је био рок за њихову реализацију, ВСТС је у потпуности реализовао 10 а дјелимично 2 мјере.

Како би додатно потпомогла процес неопходних реформских корака у домену правосуђа, Европска комисија је у априлу 2019. године покренула нову иницијативу која се фокусира на праћење и процјену успјешности спровођења реформи у области владавине права. Та иницијатива, коју је предводио *Reinhard Priebe*, некадашњи њемачки судија а данас правни стручњак Европске уније, резултовала је документом „Извјештај стручњака о питањима владавине права у БиХ”, чији налази су презентовани у децембру 2019. године (тзв. Прибеов извјештај).

Велики број препорука Европске комисије, упућених ВСТС-у и правосуђу у БиХ, произишао је из *Peer Review* мисија спроведених у сљедећим областима: Пословник о раду ВСТС-а, Дисциплински поступци у правосуђу БиХ, Поступци и критеријуми за именовање судија и тужилаца, Лични финансијски извјештаји судија и тужилаца, Оцјењивање рада судија и тужилаца, Почетна обука и стручно усавршавање судија и тужилаца у БиХ те Борба против корупције, организованог криминала, укључујући праћење новца. Како би се обезбиједило спровођење ових препорука ВСТС је крајем 2018. године усвојио Акциони план за период 2018–2020. године. На значај спровођења и праћења овог акционог плана је указано и у једној од препорука Европске комисије, упућених институцијама БиХ у мају 2020. године, након претходно одржаног састанка Пододбора за правду, слободу и безбједност.

³ Кад је правосуђе у питању, то значи да су судије, тужиоци и други стручњаци из држава чланица ЕУ-а посјетили БиХ и извршили аналитички преглед стања у кључним подручјима, што је резултовало сачињавањем извјештаја с препорукама осмишљеним да помогну Европској комисији у оцјени постојећег стања у БиХ, као и институцијама БиХ, у спровођењу даљих реформи, у складу са стандардима ЕУ-а који су уграђени у препоруке.

⁴ Пракса у посљедњим круговима проширења била је да преговори отпочињу с поглављима 23 и 24.

⁵ Акциони план је Савјет министара БиХ усвојио 15. 10. 2019. године.

Слиједом горе наведене препоруке ВСТС је припремио и у октобру 2020. године усвојио Извјештај о спровођењу препорука Европске комисије за ВСТС и правосуђе БиХ⁶ (у даљем тексту: Извјештај), који је поред Акционог плана у обзир узео и друге препоруке и захтјеве Европске комисије који се односе на правосуђе у БиХ. Извјештај се састоји од седам поглавља од којих свако садржи осврт на спроведене активности и резултате постигнуте у кључним областима дјеловања ВСТС-а у протеклом периоду, од којих наводимо најзначајније.

Везано за **Пословник о раду ВСТС-а**, иако значајан дио приоритета које је Европска комисија предочила ВСТС-у захтијева измјене Закона о ВСТС-у, поједине препоруке је било могуће имплементирати и измјеном Пословника ВСТС-а. Те препоруке се првенствено односе на права и обавезе чланова ВСТС-а, улогу Предсједништва ВСТС-а, изузећа чланова ВСТС-а, као и на унапређење транспарентности рада ВСТС-а. ВСТС је претходно, у јуну 2018. године, у складу с препорукама *Peer Review* мисије, усвојио Иницијативу за ревизију Закона о ВСТС-у. Према уводним напоменама у склопу Иницијативе: „... Савјет је узео у обзир препоруке из *Peer Review* извјештаја о Пословнику ВСТС-а које се односе на: повећан ангажман чланова ВСТС-а у пуновременом радном ангажману, потребу детаљнијег дефинисања дужности чланова ВСТС-а, потребу ревидирања правила о гласању, функцију предсједника и потпредсједника ВСТС-а, те на успостављање судског и тужилачког одјељења.” Иницијатива је упућена Министарству правде БиХ на поступање у складу са закључком усвојеним на Министарском састанку одржаном 2. 7. 2018. године у оквиру Структурираног дијалога о правосуђу између ЕУ-а и БиХ.

Везано за **дисциплинске поступке у правосуђу БиХ**, усвојене су измјене и допуне Кодекса судијске етике и Кодекса тужилачке етике ради њиховог усклађивања са Смјерницама за спречавање сукоба интереса у правосуђу као и Приручник за примјену ових кодекса; започета је едукација о стандардима професионалне етике за судије и тужиоце уз коришћење кодекса и Приручника као едукативног материјала; усвојени су Инструменти за праћење примјене Смјерница за спречавање сукоба интереса у правосуђу, Одлука о начину поступања предсједника судова и главних тужилаца по изреченим дисциплинским мјерама судијама или тужиоцима, те Приручник за вођење дисциплинског поступка ВСТС-а који садржи и сажетке одлука дисциплинских органа у периоду од 2006. до 2018. године; започета је едукација о дисциплинском поступку за Канцеларију дисциплинског тужиоца (у даљем тексту: КДТ) и дисциплинске органе; израђен је извјештај о спроведеном праћењу примјене Смјерница за одређивање дисциплинских мјера у дисциплинским поступцима ВСТС-а у периоду од 2016. до 2019. године; ВСТС је започео проактивно извјештавање јавности о дисциплинским поступцима путем календара дисциплинских рочишта и саопштења за јавност; усвојене су измјене и допуне Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у којима се проширују капацитети КДТ-а; успостављен је систем за насумичну додјелу предмета дисциплинским комисијама.

Везано за **поступке и критеријуме за именовање судија и тужилаца**, усвојене су измјене и допуне Пословника ВСТС-а и измјене и допуне Правилника о писменом и квалификационом тестирању, које се односе на: унапређење писменог и квалификационог тестирања, увођење захтјевнијих процедура тестирања и унапређење структурираног разговора, увођење разлике између првог именовања и напредовања, прописивање посебних правила о избору предсједника судова и главних тужилаца, те поштивање утврђене ранг-листе; усвојено је Упутство за процјену вјештина и способности кандидата а дијелови Упутства, који садрже листу компетенција кандидата које се испитују на разговору те структуру и садржај програма рада, објављени су на веб-страници ВСТС-а; примјењује се Упутство за спровођење поступка именовања којим су јасно дефинисани критеријуми за процјену програма рада кандидата за руководне функције; обезбијеђене су претпоставке за увођење *online* пријављивања кандидата, обављање тестирања и разговора.

⁶ Доступан на веб-страници ВСТС-а: <https://vstv.pravosudje.ba/>

Везано за **личне финансијске извјештаје судија и тужилаца**, креиран је електронски систем за подношење и обраду финансијских извјештаја судија и тужилаца; на веб-страници ВСТС-а су објављени лични финансијски извјештаји судија и тужилаца који су дали сагласност за објављивање; усвојен је нови Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у којим је успостављено Одјељење за интегритет носилаца правосудних функција које, између осталог, има и функцију прикупљања финансијских извјештаја.

Везано за **оцјењивање рада судија и тужилаца**, пружена је подршка судовима и тужилаштвима да спроведу оцјењивање рада за 2019. годину у складу с побољшаним критеријумима за оцјењивање. Наиме, ВСТС је крајем 2018. године усвојио нове критеријуме за оцјењивање рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима који су припремљени на основу препорука произишких из *Peer Review* мисије – стручне анализе о оцјењивању рада судија и тужилаца. У тој стручној анализи препоручено је побољшање система за оцјењивања рада судија и тужилаца у БиХ уз постизање одговарајуће равнотеже између квантитативних и квалитативних критеријума за оцјењивање рада у складу с најбољим европским стандардима. Међутим, Суд БиХ је пресудом од 19. 5. 2020. године у цјелини укинуо Правилник о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција и Критеријуме за оцјењивање рада судија. Доношењем поменуте пресуде онемогућено је да се доврши поступак оцјењивања рада носилаца правосудних функција за 2019. годину на начин да сваки носилац правосудне функције добије аналитичку оцјену рада, што би представљало кључно унапређење у области оцјењивања. У таквим околностима ВСТС је током 2020. године, након доношења поменуте пресуде, донио више одлука с циљем превазилажења новонасталих проблема у погледу оцјењивања рада носилаца правосудних функција и коришћења оцјена рада у поступку именовања судија и тужилаца.⁷

Везано за **почетну обуку за новоименоване судије и тужиоце**, одржане су едукације за консултативне тужиоце и идентификовани додатни приједлози за унапређење њиховог рада; у Општинском суду у Зеници и Основном суду у Бањој Луци пробно је имплементиран оквирни програм менторства који је одобрен у децембру 2019. године. Паралелно с процесом пробне имплементације менторства у поменутим судовима, израђен је нацрт правног оквира неопходног за системску регулацију менторства: Нацрт правилника о измјенама и допунама Правилника о унутрашњем судском пословању и Нацрт правилника о менторству за новоименоване судије и стручне сараднике које именује ВСТС, који је ВСТС прихватио у октобру 2020. године.

Везано за **борбу против корупције, организованог криминала, укључујући прање новца**, ВСТС је, слиједом закључака из децембра 2019. године, у дијелу који се тиче рада на предметима корупције, усвојио измјене Правилника о оријентационим мјерилима за рад тужилаца у тужилаштвима у БиХ у којем је први пут вреднован рад на предметима корупције на високом нивоу према дефиницији ВСТС-а; развијен је и имплементиран двогодишњи специјалистички програм обуке за тужиоце на тему процесуирања предмета корупције, организованог криминала и привредног криминала; кантонална и окружна јавна тужилаштва су у своје стратешке планове унијела циљеве и активности које се односе на рјешавање предмета корупције; усвојене су Смјернице за доношење обавезујућег упутства о додатним критеријумима за закључивање споразума о признању кривице у предметима корупције, организованог криминала и у другим врстама предмета; успостављено је Координационо тијело за рјешавање сукоба надлежности између Тужилаштва БиХ, Федералног тужилаштва ФБиХ, Републичког јавног тужилаштва РС и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ; израђен је Приручник за израду појединих елемената оптужница за коруптивна кривична дјела; на приједлог АПИК-а успостављена је сарадња с тужилаштвима на тај начин да је у сваком тужилаштву одређен посебан тужилац који има директну комуникацију и сарадњу када су у питању пријаве које заприма АПИК.

⁷ Детаљније информације о тим одлукама и њиховом спровођењу наведене су у поглављу 3. овог извјештаја (Именовања и оцјењивање).

Највећи изазов у процесуирању предмета организованог криминала представља то што откривање и истраживање кривичних дјела организованог криминала захтијева тимски приступ, систематичан и континуиран рад различитих полицијских органа, те уску међусобну сарадњу надлежних институција за спровођење закона, уз надзор тужилаштва. Притом често ни један ни други сегмент нису на потребном нивоу, поготово када се ради о раној и непосредној међуагенцијској размјени података, као и раном надзору тужилаштва над радом агенција. На едукацији овлашћених службених лица се у протеклом периоду радило и на иницијативу ВСТС-а и кроз рад оперативних форума за сарадњу. ВСТС је увео нове механизме надзора којима се, поред редовног процеса извјештавања, од судова и тужилаштва периодично тражи изјашњење о околностима које су утицале на њихов рад у појединачним предметима високог нивоа и које су довеле до дугог трајања судског поступка односно истраге. У пуној функцији су Стратешки форум за сарадњу полиције и тужилаштва, који се састаје свака три мјесеца, разматра актуелна питања везана за сарадњу а закључке на спровођење доставља свим тужилаштвима и полицијским агенцијама, те 17 оперативних форума појединачних тужилаштва и надлежних полицијских агенција који функционишу према динамици коју договарају главни тужиоци и руководиоци полицијских агенција.

Нереализоване активности које су биле саставни дио Акционог плана ВСТС-а, укључујући активности које су започете али нису завршене, биће интегрисане у Реформски програм ВСТС-а, чија припрема је у току.

1.2. Састанци заједничких тијела ЕУ-а и БиХ

Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) је нова, трећа генерација споразума о придруживању понуђена искључиво државама западног Балкана, с намјером да им се омогући успостављање блиског и трајног односа са ЕУ-ом те изгледно чланство у ЕУ. Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране, и БиХ, с друге стране, потписан је у Луксембургу 16. 6. 2008. године, а ступио је на снагу 1. 6. 2015. године.

За потребе надзора над примјеном и спровођењем ССП-а основана су заједничка тијела ЕУ-а и БиХ, међу којима и Одбор за стабилизацију и придруживање те Пододбор за правду, слободу и безбједност.⁸ Поред тога што учествује у раду ових заједничких тијела, ВСТС учествује и у припреми докумената за дискусију у оквиру којих институције у БиХ извјештавају Европску комисију о испуњавању обавеза БиХ у процесу европских интеграција.

Учешће ВСТС-а на петом састанку Одбора за стабилизацију и придруживање⁹

Због ситуације изазване пандемијом *COVID-19* пети састанак Одбора за стабилизацију и придруживање одржан је путем *online* платформе 26. 11. 2020. године.

За потребе одржавања овог састанка ВСТС је доставио информације које се односе на усвајање Закона о ВСТС-у, амандмане у вези с интегритетом на Закон о ВСТС-у, као и информацију о спровођењу Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина.

⁸ <https://www.dei.gov.ba/bs/stabilization-agreement>

⁹ Техничко тијело које помаже Савјету за стабилизацију и придруживање у извршењу његових дужности, успостављено у складу с чланом 118. ССП-а и Одлуком Савјета за стабилизацију и придруживање између БиХ и ЕУ-а број 1/2015 („Службени гласник БиХ”, број 8/16).

Учешће ВСТС-а на петом састанку Пододбора за правду, слободу и безбједност¹⁰

За потребе одржавања петог састанка Пододбора за правду, слободу и безбједност (у даљем тексту: Пододбор), који је путем *online* платформе одржан 17. и 18. 12. 2020. године, ВСТС је припремио информације које се односе на интегритет носилаца правосудних функција и поштивање етичких стандарда у правосуђу, спровођење препорука ЕУ-а које се односе на поступке именовања и дисциплинске поступке, оцјењивање рада носилаца правосудних функција, имајући притом у виду и посљедице доношења пресуде Суда БиХ из маја 2020. године, процесуирање предмета ратних злочина у судовима и тужилаштвима, те информације које се односе на сузбијање и процесуирање предмета корупције и организованог криминала. Поред тога, у оквиру области „Ефикасност” достављене су информације о смањењу броја неријешених предмета и реформи извршног поступка, укључујући судске извршиоце, а у оквиру области „Квалитет правосуђа” информације о обукама те бољем приступу судским одлукама и бази судских одлука¹¹.

1.3. Подршка Европске уније правосуђу БиХ у имплементацији Ревидиране државне стратегије и процесуирању предмета ратних злочина – реализација и наставак подршке

Имплементација Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина

ВСТС БиХ је континуираним и проактивним ангажманом и експертизом, као и координирањем рада Надзорног тијела за праћење спровођења Државне стратегије за рад на предметима ратних злочина (у даљем тексту: Надзорно тијело), дао значајан допринос припреми коначног приједлога Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина (у даљем тексту: Ревидирана државна стратегија). Као један од кључних нормативних приоритета у окончању процеса транзицијске правде, ревидирани стратешки документ усвојен је 24. 9. 2020. године пред Савјетом министара БиХ. Декларирајући облигаторну природу Стратегије, те номинујући два представника у састав Надзорног тијела, ВСТС БиХ је утврдио обавезу правосудних институција у БиХ да благовремено и досљедно реализују стратешке циљеве и појединачне мјере. Слиједећи императиве стратешког оквира, наглашена је неопходност функционалне међуинституционалне сарадње судова и тужилаштава у погледу реализације комплементарних обавеза. Надаље, усвојене су Смјернице за главне тужиоце ради доношења општег обавезујућег упутства о облигаторном поштивању циљева и мјера Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина, као и одлука, закључака и препорука Надзорног тијела. Смјерницама је утврђен низ мјера ка свеукупном унапређењу квантитативних и квалитативних аспеката процесуирања ове врсте предмета, сходно чему је конституирана дисциплинска одговорност у свим случајевима поступања супротног захтјевима општег обавезујућег упутства главног тужиоца. Истовремено су судови и тужилаштва позвани на досљедну реализацију стратешке обавезе унапређења сарадње одјељења за подршку свједоцима у коју сврху је успостављен механизам периодичног извјештавања о свим релевантним питањима и препорукама за даље унапређење.

Сходно утврђеним обавезама и роковима, ВСТС БиХ ће у складу са својим надлежностима посветити дужну пажњу у наредном периоду како координацији рада Надзорног тијела, тако и имплементацији релевантних циљева и мјера из Ревидиране државне стратегије.

¹⁰ Успостављен у складу с чланом 119. ССП-а и Одлуком Одбора за стабилизацију и придруживање ЕУ – БиХ од 17. 12. 2015. године о оснивању пододбора и посебних група број 1/2015 („Службени гласник БиХ – Међународни уговори”, број 1/16 и 8/16).

¹¹ Документ за дискусију за пети састанак Пододбора усвојен је на сједници Савјета министара БиХ, која је одржана 3. 12. 2020. године.

Фаза подршке Европске уније (*IPA* 2017 и 2019) „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ” – реализација, учинци и програмирање наставка подршке

Европска унија је у периоду 2014–2020. године реализовала три фазе новчане подршке правосуђу БиХ с циљем унапређења рада на предметима ратних злочина у укупном износу од 14,8 милиона ЕУР-а. Трећом фазом подршке, имплементираном кроз пројекат „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ – *IPA* 2017” у периоду 7. 10. 2019 – 6. 11. 2020. године, новчана средства у износу од 1,4 милиона ЕУР-а алоцирана су и реализована у 25 правосудних институција.¹² Подршка је резултовала унапређењем људских капацитета и материјалних ресурса као системских предуслова за ефикасан рад на предметима ратних злочина.¹³ Закључно са 31. 12. 2020. године, сва тужилаштва у БиХ региструју 571 неријешен КТРЗ предмет, што представља остварење пројектног циља у одступању од свега 2%. Остварени резултат добива на значају имајући у виду чињеницу да су већи дио 2020. године правосудне институције радиле у ванредним, хигијенско-епидемиолошким режимима рада узрокованим посљедицама пандемије *COVID-19*. Поред наведеног је неопходно истакнути да се услед неефикасности у функционисању механизма међународне правне помоћи у кривичним стварима тужилаштва и судови у БиХ суочавају с великим бројем предмета с процесном сметњом која отежава привођење правди свих потенцијалних починилаца ових дјела. Закључно са 31. 12. 2020. године, пред правосуђем у БиХ регистровано је цирку 30% предмета у којима су пријављена/осумњичена/оптужена лица недоступна судовима и тужилаштвима. Паралелно с наведеним, реализација фазе *IPA* 2017 омогућила је ефикасан мониторинг над реализацијом циљева и појединачних мјера Државне стратегије кроз стручну и административну подршку и организовање састанака Надзорног тијела у току 2020. године.¹⁴

Првобитним планом био је предвиђен сукцесиван наставак подршке Европске уније у оквиру државног програма подршке (*IPA* 2019) „ЕУ за транзицијску правду”, након окончања фазе *IPA* 2017 у новембру 2020. године. Изостанак благовремености формалних предуслова, који су били ван домета надлежности ВСТС-а БиХ, довели су до краћег дисконтинуитета у имплементацији подршке Европске уније. Након усвајања Ревидиране државне стратегије ВСТС БиХ у октобру и новембру 2020. године предузима активности процјене потреба правосудних институција и програмирања четврте фазе подршке *IPA* 2019 у укупном износу од 4 милиона ЕУР-а. ВСТС БиХ је у октобру 2020. године усвојио приједлог за наставак активности планираних кроз пројекат „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ – *IPA* 2019”. Наслањајући се на претходне пројектне структуре, планирано је спровођење активности у 27 правосудних

¹² Корисници пројекта *IPA* 2017 су били 14 тужилаштава и 10 судови, ВСТС БиХ и Министарство правде БиХ – Сектор за кривичну помоћ и едукацију у кривичним стварима пред Судом БиХ. Подршком Европске уније су била обезбијеђена новчана средства за плате 97 позиција додатног особља (стручни сарадници, савјетници, истражиоци, психолози и друго особље).

¹³ Основни циљ подршке Европске уније имплементирани у оквиру фазе *IPA* 2017 фокусирао је унапређење ефикасности процесуирања предмета ратних злочина у правосуђу Босне и Херцеговине, и то кроз смањење броја неријешених предмета ратних злочина с познатим осумњиченим у тужилаштвима (КТРЗ предмети) за 55%, у периоду од седам година (од 2014. до 2020. године), почев од полазне основе од 1210 неријешених КТРЗ предмета. Додатно, остали специфични циљеви пројекта *IPA* 2017 обухватили су: континуирано пружање стручне и административне подршке Надзорном тијелу за праћење спровођења Државне стратегије за рад на предметима ратних злочина; јачање људских капацитета за рад на предметима ратних злочина у правосудним институцијама; унапређење стручних капацитета судија и тужилаца за рад на предметима ратних злочина; унапређење стручних капацитета адвоката одбране у предметима ратних злочина.

¹⁴ Иницијално је у периоду 1. 1 – 6. 11. 2020. године планирано одржавање 9 редовних састанака Надзорног тијела. Међутим, услед пандемије *COVID-19* одржано је 5 састанака, од чега 4 редовна и 2 састанка стратешког карактера с актерима међународне заједнице и представницима правосуђа нивоа БиХ.

институција као корисника подршке, заједно с пројектном компонентом ВСТС-а БиХ.¹⁵ Основни циљ пројекта *IPA* 2019 је даље јачање владавине права у БиХ, тежећи ка потпуној реализацији стратешких циљева и појединачних мјера Ревидиране државне стратегије. Посебни циљ подршке предвиђа смањење броја неријешених КТРЗ предмета за најмање 65% у периоду од 9 година (2014–2022. година). Финансирањем правосудних институција у којима ће бити ангажовано 96 позиција стручног и административног особља, запосленог на период у трајању од 24 мјесеца, обезбјеђује претпоставке за ефикасан рад на предметима ратних злочина. Једнако раније успостављеном модалитету, предвиђен је статус Надзорног тијела као кључног домаћег партнера Европске уније. Комплементарно с пружањем стручне и административне подршке овом тијелу, пројектна компонента ВСТС-а БиХ реализоваће активности анализе рада судова и тужилаштва, организовања периодичних форума тужилаштва, те одржавања стручних скупова носилаца правосудних функција с циљем унапређења знања и вјештина.

1.4. Сарадња с Европском мрежом судских савјета (ENCJ)

Тежећи успостављању правосуђа које је усклађено с европском правосудном културом, ВСТС БиХ је, посредством пројекта „Унапређење квалитета правосуђа”, остварио сарадњу с Европском мрежом судских савјета (у даљем тексту: *ENCJ*), као јединственим тијелом чија је основна улога стандардизација и мјерење независности, одговорности и квалитета правосудних система европских земаља.

Будући да БиХ још увијек није одобрен кандидатски статус за ЕУ, она није чланица *ENCJ*-а, нити може да аплицира за статус посматрача, наведена сарадња ће омогућити увид у научене лекције чланица *ENCJ*-а у вези с реформом правосуђа, кроз унапређење основних принципа правосудних система (независности, одговорности, ефикасности и квалитета), а с циљем припремања за кандидатски статус.

Један од основних циљева *ENCJ*-а је промоција и јачање правосудних савјета, као гаранције независности правосуђа, и подршка развоју начина управљања квалитетом рада на судовима у корист грађана.

Узимајући у обзир наведено, као и стратешке циљеве ВСТС-а БиХ у погледу обезбјеђења независног, одговорног и квалитетног правосуђа, сарадња треба да допринесе јачању рада ВСТС-а БиХ, као независног, транспарентног и одговорног регулаторног тијела у правосудном систему, које ће омогућити ефикасно спровођење препорука насталих на основу процјене стања бх. правосуђа према стандардима *ENCJ*-а.

Сарадња с *ENCJ*-ом, остварена кроз пројекат „Унапређење квалитета правосуђа”, подразумијева процес процјене стварног стања независности и одговорности, с једне стране и квалитета правде, с друге стране, према критеријумима *ENCJ*-а.

Алати за процјену наведених параметара, у складу с европским критеријумима су упитници и анкета које *ENCJ* спроводи периодично. Користећи наведене алате, ВСТС БиХ је у току 2020. године, на позив *ENCJ*-а, учествовао у процјени независности, одговорности и квалитета правосуђа и то кроз попуњавање Упитника о независности и одговорности (по други пут) и Упитника о квалитету правосуђа.

Као корак ка побољшању квалитета и вјеродостојности показатеља, одговоре на упитник о независности и одговорности потврдили су стручњаци који долазе изван правосудних савјета. С тим у вези, ВСТС БиХ је ангажовао два независна члана, представника академске заједнице, која су учествовала у процесу валидације одговора на предметни упитник.

Преглед стања правосуђа на основу наведених упитника обезбјеђује објективне, поуздане и упоредиве податке о квалитету, независности и ефикасности правосудног

¹⁵ Министарство финансија и трезора БиХ је главни апликант подршке Европске уније *IPA* 2019, док је један од корисника и Министарство правде БиХ.

система. На основу тих података, ВСТС БиХ, као саморегулаторно тијело, извршио је самопроцјену властитог система и процјену стања домаћег правосуђа према европским стандардима, с циљем постављања приоритета за побољшање.

Налази спроведених упитника, као алати процјене основних параметара ефикасног правосудног система, дио су Извјештаја о независности, одговорности и квалитету правосуђа у БиХ који је израдио *ENCJ*.

Извјештај даје преглед стања бх. правосуђа те показује колико ВСТС БиХ и правосуђе генерално раде на побољшању независности, одговорности и квалитета правосуђа, уз препоруке за побољшање подручја која нису усклађена с европским стандардима.

Налази Извјештаја показују да ВСТС БиХ и судови континуирано раде на унапређењу независности, одговорности и квалитета рада. Генерално је уочљиво да је неколико аспеката формалне независности високо оцијењено и добро формално уређено, као нпр. правна основа, организациона аутономија, управљање судовима, одлуке о људским ресурсима које се тичу судија и дисциплинске мјере. Конкретно, организациона аутономија ВСТС-а БиХ је у складу са стандардима *ENCJ*-а и много је виша од просјека у Европи. С друге стране, финансирање правосуђа и непремјестивост судија су аспекти формалне независности који захтијевају одређени вид побољшања.

Када је у питању перципирана независност, Извјештај показује да постоји разлика између формалне независности и независности коју перципирају корисници суда и грађани, те су подручја која захтијевају додатне активности побољшање односа с јавношћу и спољна ревизија правосудног система.

Слика 1: Приказ позитивних и негативних аспеката правосудног система у БиХ према Извјештају о независности, одговорности и квалитету правосуђа у БиХ који је израдио *ENCJ*

Захтијева побољшање	Високо оцијењено
• Финансирање правосуђа • Именовање и напредовање • Придржавање етичких стандарда • Непремјестивост судија • Побољшање односа с јавношћу • Спољна ревизија правосудног система	• Правни основ • Организациона аутономија • Управљање судовима • Одлуке о људским ресурсима

Када је у питању квалитет рада, налази Извјештаја указују на добру формалну уређеност измјерених индикатора квалитета правосуђа, који се углавном односе на поступке и законско уређење које је на снази, али не и на систем квалитета као такав.

Налази наведеног извјештаја били су основ и за одржавање дијалошког састанка између представника *ENCJ*-а и ВСТС-а БиХ, с фокусом на јачање одговорности ВСТС-а БиХ, као тијела одговорног за независно и одговорно спровођење правде. Састанак је послужио као платформа за утврђивање подручја слабости дјеловања ВСТС-а БиХ и предлагања мјера за побољшање истих, а с циљем приближавања бх. правосудног система европској правосудној култури.

Због пандемије изазване коронавирусом привремено су обустављене заједничке активности, које су захтијевале физичко присуство представника *ENCJ*-а, те ће се оне наставити током 2021. године.

Кроз наведене активности, ВСТС БиХ је потврдио опредјељење ка успостављању европских стандарда у погледу јачања институционалних капацитета регулаторног тијела и изградње правосуђа које је у служби свих грађана.

Поглавље 2: НЕЗАВИСНОСТ ПРАВОСУЂА

2.1. ВСТС и независност правосуђа

У контексту имплементације принципа независности правосуђа, 2020. година је донијела одређене изазове. У тој извјештајној години је, у релевантним документима¹⁶, констатован недостатак напретка у спровођењу реформских активности усред опструкција од стране политичких актера, али и опструкција у оквиру самог правосуђа. Није реализована иницијатива за унапређење Закона о ВСТС-у, кроз усвајање новог закона у складу с европским стандардима, нити кроз усвајање неопходних измјена и допуна важећег Закона о ВСТС-у. И у 2020. години настављено је судско оспоравање правног оквира којег је усвојио ВСТС с циљем јачања професионалних стандарда, а у складу с препорукама стручних мисија (*Peer Review*) у области оцјењивања и именовања¹⁷.

Надаље, започела је с радом Привремена истражна комисија Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ за утврђивање стања у правосудним институцијама БиХ, одржавајући јавна саслушања на која су као свједоци позивани и носиоци правосудних функција. У току 2020. године пред овом комисијом говорили су и чланови ВСТС-а дајући свој допринос у бољем разумијевању тема које су покренуте у овом процесу.

На крају, ВСТС се суочио с потребом преиспитивања властите способности да спроводи законом додијељене задатке, док се истовремено за предсједника ВСТС-а везују наводи о понашању које се може подвести под члан 6. став (1) тач. д) и ф) Закона о ВСТС-у БиХ, без обзира на аутентичност и законитост доказа на којима се ти наводи заснивају. Отворена и критичка расправа у којој је постигнута сагласност да је очување интегритета правосуђа и повјерења јавности у институције система неупитан циљ, резултовала је подношењем оставке предсједника ВСТС-а.

Тим одговорним чином омогућено је ВСТС-у да, без оптерећења у својим унутрашњим односима, фокус у потпуности усмјери на активности које су неопходне за јачање кредибилитета институције и правосуђа у цјелини. ВСТС разумије захтјеве и очекивања у области владавине права, који стоје пред БиХ на путу ка ЕУ, као и властиту улогу у том процесу. С тим у вези треба подсјетити да је ова институција показала своју одређеност јачању стандарда у свим областима које су биле предмет анализе у оквиру стручних мисија (*Peer Review*), имплементирајући њихове препоруке у подзаконски оквир из своје надлежности, те припремајући опсежну Иницијативу за ревизију Закона о ВСТС-у. У 2020. години ВСТС је дао свој допринос у изради Нацрта измјена и допуна Закона о ВСТС-у БиХ, те је активно учествовао у раду Радне групе за изналажење адекватних рјешења којим ће се отклонити уочени недостаци или унаприједити важеће одредбе у Закону о ВСТС-у БиХ.

Нажалост, одлуке које је ВСТС доносио с циљем успоставе система подношења и провјере извјештаја о имовини носилаца правосудних функција, те унапређења поступка оцјењивања њиховог рада, а тиме и поступка именовања, односно напредовања судија и тужилаца, оспорене су пред надлежним судом. Нови Закон о ВСТС-у није усвојен, као ни измјене и допуне важећег Закона које би омогућиле значајније помаке у области интегритета и одговорности. У заданим оквирима није могуће досљедно одговорити на све мањкавости које су препознате у правосудном систему. Стога ВСТС још једном позива законодавну и извршну власт да, на основу Иницијативе ВСТС-а за ревизију Закона о ВСТС-у из јуна 2018. године, спроведе законодавну активност неопходну за успјешно спровођење реформе правосуђа.

¹⁶ Попут Извјештаја Европске комисије о БиХ за 2020. годину, затим Трећег годишњег извјештаја Мисије OSCE-а у БиХ о одговору правосуђа на корупцију: Синдром некажњивости.

¹⁷ У мају 2020. године укинута су Критеријуми за оцјењивање рада судија у БиХ и Правилник о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција.

2.2. Учествовање ВСТС-а у буџетском процесу за судове и тужилаштва

У складу са Законом о ВСТС-у БиХ и одредбама закона о судовима и тужилаштвима, ВСТС учествује у процесу припреме буџета за судове и тужилаштва на тај начин да:

- судовима и тужилаштвима доставља смјернице за припрему буџетског приједлога суда/тужилаштва. Смјернице се припремају за сваки суд/тужилаштво појединачно, а уједно представљају и процјену ВСТС-а о минимално потребним средствима за функционисање правосудних институција;
- доставља коментаре на буџетске приједлоге судова и тужилаштва, с оцјеном буџетског приједлога;
- у случају процјене да судовима и тужилаштвима нацртима или приједлозима буџета које усвајају извршне власти нису предвиђена адекватна средства, ВСТС може да упути примједбе на нацрте и приједлоге буџета.

У поређењу с овластима које имају правосудне институције у одређеном броју европских земаља може се дати оцјена да су овласти ВСТС-а недовољне, те да не омогућавају потпуну независност правосудних институција у погледу финансирања правосуђа. У одређеном броју европских земаља институције одговарајуће ВСТС-у су формални предлагач буџета за судове и тужилаштва, преговарач у процесу усвајања буџета с извршним и законодавним властима, а такође врше и распоdjелу средстава између појединачних судова и тужилаштва. На потребу обезбјеђења независности правосуђа у погледу његовог финансирања указују и релевантни међународни документи (Мишљење број 10. Савјета европских судија Савјета Европе из 2007. године и сл.).

Поред недовољних овласти у буџетском процесу, значајан проблем финансирања правосуђа представља и фрагментираност финансирања, односно финансирање из 14 различитих извора који независно један од другог доносе одлуке о буџету за правосуђе. Наиме, Суд БиХ и Тужилаштво БиХ се финансирају из буџета институција БиХ, правосудне институције у Републици Српској се финансирају из буџета Републике Српске, правосудне институције у Брчко Дистрикту БиХ из буџета Дистрикта, Врховни суд Федерације БиХ и Федерално тужилаштво Федерације БиХ из буџета Федерације, док се кантонални судови и тужилаштва и општински судови финансирају из 10 различитих кантоналних буџета.

Наведени проблем фрагментираности финансирања је посебно наглашен у Федерацији БиХ, гдје се кантонални судови/тужилаштва и општински судови финансирају из кантоналних буџета, иако се већина одлука којим се генеришу потребе за средствима утврђују на ентитетском или државном нивоу (број судија и тужилаца одређује ВСТС, док су плате и накнаде судија и тужилаца, број и сједишта судова, критеријуми за број несудског/нетужилачког особља и адвокатске тарифе који чине највећи дио трошкова кривичног поступка генерисани одлукама које се доносе на федералном нивоу). Такво фрагментирано финансирање правосуђа ограничава могућност спровођења стратешких активности усвојених на нивоу БиХ, те равномјерну распоdjелу средстава уз поштивање тежине предмета што је једна од препорука организације GRECO.

Дугорочне стратешке интенције ВСТС-а су усмјерене ка:

- смањењу постојеће фрагментираности финансирања (финансирања из 14 различитих извора) прије свега увођењем јединственог финансирања судова и тужилаштва у Федерацији БиХ;
- унапређењу овласти правосудних институција у буџетском процесу на тај начин да ВСТС буде формални предлагач правосудних буџета за судове и тужилаштва и преговарач с извршним и законодавним властима о буџетима судова, тужилаштва и буџета ВСТС-а.

2.3. Буџети судова и тужилаштва у 2020. години

У следећој табели дат је преглед одобрених буџета судова и тужилаштва у 2019. и 2020. години, те процјене потребних средстава за ефикасно функционисање, усаглашених с ВСТС-ом, које су судови и тужилаштва доставили ВСТС-у.

Табела 3: Буџети судова и тужилаштва у 2019. и 2020. години и процјене потребних средстава

	Ребаланс буџета за 2019. годину	Приједлози судова и тужилаштва достављени ВСТС-у за потребним средствима у 2020. години	Одобрени буџет 2020. године	Ребаланс буџета за 2020. годину	Ребаланс буџета 2020 / Ребаланс буџета 2019.	Ребаланс буџета 2020 / Приједлози судова и тужилаштва за 2020.
	I	II	III	IV	V=IV/I	VI=IV/II
Република Српска						
Лична примања	52.681.500	59.389.320	57.839.600	55.845.300	6,0%	-6,0%
Роба и услуге	11.689.800	14.850.300	11.924.500	11.003.200	-5,9%	-25,9%
Издаци за нефинансијску имовину	2.000.500	3.174.800	1.062.300	709.100	-64,6%	-77,7%
Укупно – нефинансијска имовина и текући расходи	66.371.800	77.414.420	70.826.400	67.557.600	1,8%	-12,7%
Остали издаци – трансакције	612.500	553.900	559.500	1.095.200	78,8%	97,7%
Отплата дугова	2.622.400	2.061.122	0	0	-100,0%	-100,0%
Укупно – издаци Република Српска	69.606.700	80.029.442	71.385.900	68.652.800	-1,4%	-14,2%
Федерација БиХ						
Плате и накнаде	127.171.093	142.344.169	134.243.417	127.022.136	-0,1%	-10,8%
Материјал и услуге	26.398.412	33.734.567	25.878.707	23.047.320	-12,7%	-31,7%
Капитални издаци	1.684.912	12.172.556	2.575.894	1.771.044	5,1%	-85,5%
Укупно – текући и капитални издаци	155.254.417	188.251.292	162.698.018	151.840.500	-2,2%	-19,3%
Текући трансфери	95.104	462.380	140.747	301.747	217,3%	-34,7%
Новоформирани суд (ОС Сребреник)	776.238					
Укупно издаци – Федерација БиХ	156.125.759	188.713.672	162.838.765	152.142.247	-2,6%	-19,4%

Брчко дистрикт БиХ						
Плате и накнаде	5.278.952	6.380.520	6.380.541	6.295.758	19,3%	-1,3%
Материјал и услуге	1.141.330	1.141.330	1.141.309	1.162.510	1,9%	1,9%
Капитални издаци	90.000	150.000	150.000	150.000	66,7%	0,0%
Укупно	6.510.282	7.671.850	7.671.850	7.608.268	16,9%	-0,8%

Кључне претпоставке на којима се заснивају процјене судова и тужилаштва као и ВСТС-а за минимално потребним средствима за судове и тужилаштва, а које су кроз буџетске смјернице упућене судовима и тужилаштвима су:

- плате и накнаде за судије, тужиоце и стручне сараднике које именује Савјет се процјењују према важећој законској регулативи;
- плате и накнаде несудског/нетужилачког особља се процјењују према важећој регулативи у моменту припреме смјерница.

За процјену потребних средстава за издатке за нефинансијску имовину као и за материјал и услуге коришћени су сљедећи параметри:

- детаљни подаци о издацима из претходних година,
 - очекивана стопа раста цијена,
 - подаци о броју кривичних предмета за процјену трошкова кривичног поступка (издаци за адвокате, вјештаке и сл.).
- Процијењена су потребна средства за набавку ИКТ опреме ради нормалног функционисања успостављеног информатичког система за управљање предметима у правосудју. С обзиром на чињеницу да се капитални издаци планирају заједнички на нивоу институција Брчко дистрикта, ова процјена није сачињена за правосудне институције у Брчко дистрикту. До сада су потребе за набавком ИКТ опреме у највећој мјери финансиране из донаторских извора као и буџета ВСТС-а. Дугорочна одрживост система подразумијева обезбјеђење значајнијих средстава из буџета судова и тужилаштва. Због немогућности поуздане процјене, смјернице нису обухватиле ни потребе за изградњом и реконструкцијом објеката у којима су смјештене правосудне институције.

Укупан буџет правосудних институција у Републици Српској је за око 1,4% (око 1 милион КМ) мањи у односу на 2019. годину.

Међутим, треба нагласити да су средства за плате и накнаде у буџету за 2020. годину повећана за око 6% у односу на 2019. годину, док су средства за нефинансијску имовину смањена за око 1,3 милиона КМ. Такође, у буџету за 2020. годину нису била предвиђена средства за отплату дугова судова и тужилаштва.

У Федерацији БиХ је забиљежено смањење одобрених правосудних буџета у односу на 2019. годину за око 2,6% (око 4 милиона КМ). Смањење буџета се прије свега односи на смањење средстава за материјал и услуге. С друге стране, износи за плате и накнаде су готово непромијењени у односу на 2019. годину, док су износи за капиталне издатке повећани за око 5%. Буџет правосудних институција у Брчко дистрикту је повећан за око 17% у односу на претходну годину и може се дати оцјена да је финансирање правосудних институција у Брчко дистрикту на релативно задовољавајућем нивоу.

У сљедећој табели дати су подаци о одобреном буџету за Суд БиХ и Тужилаштво БиХ који се финансирају из буџета институција БиХ. Имајући у виду специфичности институција, нису рађене буџетске смјернице за Суд БиХ и Тужилаштво БиХ.

Табела 4: Буџети Суда БиХ и Тужилаштва БиХ у 2019. и 2020. години

	Одобрени буџет за 2019. годину	Одобрени буџет за 2020. годину	Буџет 2020 / буџет 2019. године
	I	II	III = III
Плате и накнаде	24.455.000	26.111.000	6,77%
Материјал и услуге	6.222.000	4.429.000	-28,82%
Капитални издаци	557.000	451.000	-19,03%
УКУПАН БУЏЕТ	31.234.000	30.991.000	-0,78%

Укупан буџет правосудних институција које се финансирају из буџета институција БиХ је мањи за 0,78% (око 243.000 KM) у односу на 2019. годину. Такође, може се очекивати да ће обавезе имплементације *Peer Review* препорука које се односе на борбу против организованог криминала и корупције узроковати потребу за додатним ресурсима, посебно у Тужилаштву БиХ.

2.4. Буџетски трендови

Сљедећи граф показује тренд правосудних буџета у периоду од 2009. до 2020. године:

Графикон 2: Тренд правосудних буџета

Поглавље 3: ИМЕНОВАЊА И ОЦЈЕЊИВАЊЕ

3.1. Процедура за именовање носилаца правосудне функције

3.1.1. Законски оквир и прописана процедура

Једна од основних надлежности Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине јесте спровођење транспарентног и објективног поступка именовања носилаца правосудних функција.

Члан 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ”, бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) прописује критеријуме неопходне за утврђивање компетенција кандидата за судијску и тужилачку позицију.

Поступак именовања судија и тужилаца је детаљно прописан Пословником ВСТС-а БиХ, као и Правилником о квалификационом и писменом тестирању кандидата за позиције носилаца правосудних функција у правосуђу Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Правилник о квалификационом и писменом тестирању). У складу с чланом 37. Пословника ВСТС-а БиХ, конкурсна процедура обухвата:

- квалификационо и писмено тестирање кандидата за позиције односно тестирање за кандидате за које је прописана обавеза квалификационог и писменог тестирања;
- обављање разговора с кандидатима;
- рангирање и предлагање кандидата.

Као што је напријед наведено, стручност кандидата који су ван правосуђа и чије би именовање представљало „улазак у правосуђе” на било којем нивоу, утврђује се на основу квалификационог и писменог тестирања.

Што се тиче критеријума стручности за кандидате који су већ у правосуђу и чије би именовање представљало напредовање у струци или прелазак у други суд или тужилаштво истог нивоа, утврђују се на основу оцјене радних резултата за посљедње три године (радне резултате оцјењује предсједник суда или главни тужилац).

У 2020. години ВСТС БиХ је у оквиру својих процедура имплементирао препоруке експертске мисије (*Peer Review*) Делегације Европске уније¹⁸ које се односе на унапређење писменог и квалификационог тестирања, увођење захтјевнијих процедура тестирања и унапређење структурираног разговора, увођење разлике између првог именовања и напредовања (на основу прилагођених критеријума за процјену стручности кандидата у зависности од њиховог професионалног статуса), прописивање посебних правила о избору предсједника судова и главних тужилаца. Приликом избора и именовања кандидата на руководне позиције кандидати су дужни пред комисијама за разговор односно пред Савјетом презентовати програм рада институције у коју се пријављују, што ће омогућити избор најбољих кандидата на ове функције те надзор и праћење имплементације програма рада у случају избора.

Крајем 2020. године Стална комисија ВСТС-а за област именовања усвојила је Нацрт измјена и допуна релевантних нормативно-правних аката које ће омогућити електронско аплицирање кандидата на позиције у правосуђу, те спровођење ефикаснијег поступка именовања судија, тужилаца и стручних сарадника.

Такође, успостављани су регионални центри за спровођење квалификационог тестирања, те могућност обављања разговора с кандидатима помоћу видео-линка на регионалном нивоу, што ће у сваком случају значајно допринијети ефикаснијем и економичнијем поступку именовања судија, тужилаца и стручних сарадника.

¹⁸ Тематски су подијељене, а има их укупно 27.

У вези са статистичким подацима за 2020. годину, потребно је истаћи да је у том периоду објављено пет конкурса у оквиру којих је оглашено 139 упражњених позиција у правосуђу.

Табела 5: Преглед спроведеног тестирања кандидата за 2020. годину

Укупан број пријављених кандидата	882
Укупан број тестираних кандидата	561
За тужилачке функције	145
За судијске функције	416
Укупан број кандидата који су положили тест	
Судије	
Квалификациони тест	183
Писмени тест	166
Тужиоци	
Квалификациони тест	62
Писмени тест	60
Укупан број кандидата који су положили тестове	53,40%

Табела 6: Национална и полна структура носилаца правосудних функција

Ниво	Институција	Систематизован број	Број попуњених позиција	Национална структура				Полна структура	
				Б	Х	С	О	М	Ж
Државни	Суд	56	50	23	8	16	3	25	25
	Тужилаштво	63	58	27	9	17	5	30	28
Врховни суд ФБиХ		58	45	26	8	9	2	13	32
Тужилаштво ФБиХ		22	11	5	3	2	1	5	6
Виши привредни суд		6	6	0	1	5	0	3	3
Врховни суд РС		23	23	4	3	13	3	6	17
Републичко тужилаштво РС		14	9	2	1	5	1	4	5
Кантонални	Судови	177	142	77	35	24	6	35	107
	Тужилаштва	210	191	112	35	30	14	92	99
Окружни судови		79	76	16	5	52	3	28	48

Окружни привредни судови		45	37	8	3	24	2	11	26
Окружна тужилаштва		102	80	13	7	55	5	37	43
Општински судови		451	418	226	93	68	31	151	267
Основни судови		217	199	47	13	128	11	77	122
Основни суд Брчко дистрикта		20	19	7	3	7	2	11	8
Тужилаштво Брчко дистрикта		9	8	4	2	2	0	4	4
Апелациони суд		8	8	2	3	3	0	4	4
УКУПНО		1560	1380	599	232	460	89	536	844

Табела 7: Национална и полна структура руководиоца правосудних институција (тужилаштва укључују главне тужиоце и замјенике главних тужилаца)

Ниво	Институција	Бошњак	Хрват	Србин	Остали	Мушки	Женски
Суд БиХ					1	1	
Тужилаштво БиХ		1	1	2	0	1	3
Врховни суд ФБиХ		0	0	0	0	0	0
Тужилаштво ФБиХ		1	1			1	1
Виши привредни суд			1			1	
Врховни суд РС					1		1
Републичко тужилаштво РС		1	1			1	1
Кантонални	Суд	3	4	1	0	2	6
	Тужилаштво	11	8	4	3	15	11
Окружни судови		1	0	5	0	5	1

Окружни привредни судови		2	0	3	0	2	3
Окружна тужилаштва	Тужилаштво	4	2	6	0	9	5
Општински	Судови	17	9	4	1	15	16
Основни	Судови	4	1	14	1	11	9
Апелациони суд Брчко дистрикта	Апелациони суд			1		1	
Основни суд Брчко дистрикта	Основни суд		1			1	
Брчко дистрикт	Тужилаштво	1				1	
УКУПНО		46	29	40	7	65	57

3.2. Оцјењивање рада носилаца правосудних функција

3.2.1. Увод

Законом о ВСТС-у, члан 17. тачка (22), прописано је да ВСТС „утврђује критеријуме за оцјењивање рада судија и тужилаца”. Оцјењивање рада судија, тужилаца, председника судова и главних тужилаца се спроводи једном годишње у складу с критеријумима ВСТС-а. Оцјене рада за посљедње три године се обавезно користе за процјену стручности кандидата у поступку именовања у складу с Пословником ВСТС-а.

3.2.2. Измјене и примјена правног оквира за оцјењивање рада носилаца правосудних функција током 2020. године

ВСТС је крајем 2018. године усвојио нове критеријуме за оцјењивање рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима¹⁹, који су припремљени на основу препорука из Стручне анализе о оцјењивању рада судија и тужилаца, коју су 2017. сачинили стручњаци које је ангажовала Европска комисија. У тој стручној анализи препоручено је побољшање система за оцјењивање рада судија и тужилаца у БиХ уз постизање одговарајуће равнотеже између квантитативних и квалитативних критеријума за оцјењивање рада у складу с најбољим европским стандардима.

Поступак оцјењивања за 2019. годину је, према Правилнику о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција, требао да буде окончан 31. 3. 2020. године. Међутим, рок за окончање поступка оцјењивања за 2019. годину је продужен након што је ВСТС 26. 3. 2020. године донио одлуку о обустављању поступка оцјењивања, чему је претходило увођење мјера којима је рад правосудних институција ограничен због проглашења пандемије (COVID-19). Новом одлуком ВСТС-а од 14. 5. 2020. године као рок за окончање поступка оцјењивања утврђен је 15. 6. 2020. године.

¹⁹ Критеријуми за оцјењивање рада судија и Критеријуми за оцјењивање рада председника судова и судских одјељења („Службени гласник БиХ”, број 93/18, 53/19, 76/19), Критеријуми за оцјењивање рада тужилаца, шефова тужилачких одјељења/одсјека, замјеника главних тужилаца и главних тужилаца и Критеријуми за оцјењивање рада тужилаца („Службени гласник БиХ”, број 93/18, 53/19), Правилник о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција („Службени гласник БиХ”, број 93/18).

У међувремену је Суд БиХ, поступајући по захтјеву за оцјену законитости Правилника о поступку оцјењивања рада носилаца правосудне функције, Пресудом број: С1 3 У 032644 19 од 19. 5. 2020. године, укинуо поменути правилник и Критеријуме за оцјењивање рада судија у цјелини, чиме укинати акти престају да важе даном доношења пресуде. Имајући у виду пресуду Суда БиХ, ВСТС је 3. 6. 2020. године усвојио закључак о обустављању свих активности ВСТС-а, судова и тужилаштва у БиХ у вези с окончањем поступка оцјењивања рада за 2019. годину до доношења одлука Суда БиХ и Уставног суда БиХ. Наиме, ВСТС је 3. 6. 2020. године усвојио закључак да се Суду БиХ упути захтјев за преиспитивање пресуде Суда БиХ, као и закључак да се приступи изради апелације за оцјену уставности пресуде Суда БиХ која ће се упутити Уставном суду БиХ. Захтјев за преиспитивање пресуде Суда БиХ је Суду БиХ достављен 4. 6. 2020. године, а одлука по овом захтјеву је донесена 29. 12. 2020. године, на тај начин да је исти одбачен као недопуштен. Такође, Уставном суду БиХ је 25. 6. 2020. године достављена апелација којом се оспорава пресуда Суда БиХ. Уставни суд БиХ је по овој апелацији 15. 7. 2020. године донио одлуку којом се иста одбацује као недопуштена, зато што је преурањена, имајући у виду да је у току био поступак пред Судом БиХ, по захтјеву за преиспитивање пресуде Суда БиХ.

Како би се превазишли постојећи проблеми у погледу оцјењивања рада носилаца правосудних функција и коришћења оцјена рада у поступку именовања судија и тужилаца, на сједници ВСТС-а, одржаној 22. и 23. 10. 2020. године, разматрано је питање оцјењивања рада носилаца правосудних функција за 2019, 2020. и 2021. годину.

За 2019. годину одлучено је да ће предсједници судова и главни тужиоци спровести оцјењивање резултата рада свих носилаца правосудних функција. Како би се обезбиједило да рад свих носилаца правосудних функција буде оцијењен према истим критеријумима, одлучено је да ће се оцјењивање спровести искључиво у складу с квантитативним параметрима (оријентациона норма, статистички квалитет одлука и однос према раду/ажурност рада), који су били предвиђени раније важећим критеријумима, а сходно Одлуци о оцјењивању рада носилаца правосудних функција за 2019. годину. Надаље, за потребе спровођења претходне одлуке ВСТС-а БиХ, одлучено је да се привремено стављају ван снаге сви нови критеријуми (усвојени у новембру 2018. године), с тим да су Критеријуми за оцјењивање рада судија у БиХ и Правилник о поступку оцјењивања рада носилаца правосудних функција претходно укинати Пресудом Суда БиХ.

Поновно оцјењивање рада за 2019. годину је спроведено у свим правосудним институцијама у складу с Одлуком ВСТС-а о оцјењивању рада носилаца правосудних функција у Босни и Херцеговини за 2019. годину.

За 2020. годину одлучено је да се рад носилаца правосудних функција не оцјењује. Сматра се да оцјењивање не би било објективно с обзиром на то да је услед пандемије изазване коронавирусом дошло до застоја у раду правосудних институција у периоду март-април 2020. године; након престанка застоја рад ових институција одвијао се уз значајна ограничења и потешкоће услед чега је значајно смањен број донијетих тужилачких и судских одлука у предметима у току 2020. године у поређењу са 2019. годином, као што је приказано у Прилогу 2 и Прилогу 3 овог извјештаја.

У допису који је 30. 10. 2020. године достављен свим предсједницима судова и главним тужиоцима наведено је, између осталог, „ВСТС БиХ скреће пажњу руководиоцима правосудних институција да је потребно руководити радом ових институција на начин који ће обезбиједити рјешавање што је могуће већег броја предмета до краја 2020. године, узимајући у обзир прописана мјерила за рад носилаца правосудних функција”. Током 2020. године број ријешених предмета је значајно смањен у односу на 2019. годину, али прегледом броја ријешених предмета по мјесецима током 2020. године, након достављеног обавјештења да неће бити оцјењивања за 2020. годину, број ријешених предмета није мањи од мјесечног просјека броја ријешених предмета током 2020. године.

За 2021. годину оцјењивање рада свих носилаца правосудних функција спровешће се према новим критеријумима за оцјењивање рада усвојеним на сједници ВСТС-а,

одржаној 29. 12. 2020. године. Извршавање функције ВСТС-а БиХ у области именовања носилаца правосудних функција, као функције од круцијалног значаја за функционисање правосуђа у БиХ, онемогућава се уколико се не спроводи поступак оцјењивања рада носилаца правосудних функција. Поред наведеног, подједнако је важна и околност да је доношење нових критеријума веома значајно и са становишта да се кроз оцјењивање резултата рада носилаца правосудних функција подстиче остваривање адекватних резултата рада у правосудним институцијама, чиме се доприноси унапређењу одговорности правосудног система и јачању повјерења грађана.

Усвојени критеријуми садрже елементе кроз које се оцјењују резултати носилаца правосудних функција у односу на сљедеће квантитативне показатеље: оријентациона норма, статистички квалитет одлука и ажурност рада. Дакле, ријеч је о уобичајеним показатељима који су засновани на различитим аспектима остваривања функције носилаца правосудне функције и који се користе кроз дужи временски период за праћење рада правосудних институција и носилаца правосудних функција у Босни и Херцеговини. Имајући у виду поменуто Пресуду Суда БиХ, важећим критеријумима за оцјењивање рада носилаца правосудних функција није предвиђено аналитичко оцјењивање њиховог рада.

Нови критеријуми за оцјењивање рада носилаца правосудних функција у судовима и тужилаштвима у БиХ су објављени у „Службеном гласнику БиХ”, број 1/21 од 8. 1. 2021. године и примјењују се на праћење и оцјењивање рада свих носилаца правосудних функција у Босни и Херцеговини, почев од јануара 2021. године.

Поглавље 4: ЕФИКАСНОСТ ПРАВОСУЂА

4.1. Ефикасност судова

Ефикасност правосуђа је један од четири кључна принципа ВСТС-а БиХ, који доприноси учвршћивању владавине права у БиХ. Тежећи ка европским интеграцијама, веома је важно да бх. правосуђе буде што ефикасније. С тим у вези, ВСТС БиХ ради на континуираном унапређењу ефикасности рада судова и приближавању домаћег правосуђа стандардима *СЕРЕЈ*-а. Водећи се наведеним принципом, ВСТС БиХ је у протеклој години спровео низ активности усмјерених на адекватно праћење рјешавања предмета у судовима, остварења оријентационих мјерила, повећање продуктивности рада судија, бољу организацију рада у правосудним институцијама те јачање управљачких вјештина руководиоца судова у сегменту стратешког планирања.

Битно је напоменути да је 2020. година представљала посебан изазов у погледу очувања ефикасности рада судова, имајући у виду проглашење ванредног стања / стања несреће услед појаве пандемије узроковане вирусом *COVID-19*. Појава пандемије глобалних размјера је негативно утицала и на рад судова, што се посљедично одразило и на њихову ефикасност. Услед тога, у складу с одлукама надлежних кризни штабова рад судова је био у значајној мјери ограничен на тај начин да су се у почетном периоду појаве пандемије рјешавали само предмети хитне природе, а у каснијој фази суђења и рочишта су одржавана у предметима за које се могло обезбиједити поштовање епидемиолошких мјера узимајући у обзир просторне капацитете сваког појединачног суда.

Измјењени режим рад судова се негативно одразио како на трајање, тако и на мањи број ријешених предмета у судовима, што је видљиво и из статистичких показатеља.

4.1.1. Управљање судом

Судови у Босни и Херцеговини се, несумњиво, сусрећу са свакодневним изазовима у погледу обезбјеђивања адекватних материјалних и људских ресурса, неопходних за њихов ефикасан и квалитетан рад. Непотпуна финансијска независност правосуђа и децентрализовано финансирање правосудних институција имају негативан утицај на функционисање система. Међутим, председници судова, активним обнашањем улоге руководиоца институције, могу значајно да допринесу обезбјеђивању потребних услова за рад и превазилажење системских проблема. Осим тога, као лидери унутар институције, они су ти који морају активно да учествују у успостављању и промовисању стандарда квалитета. О њиховој улози и захтјевима који се стављају пред функцију председника суда писано је и у Извјештају стручњака о питањима владавине права у Босни и Херцеговини.²⁰ Сходно важећим законским и подзаконским актима, председници судова, у оквиру њихових руководиоачких овлашћења и надлежности, имају обавезу и одговорност да на адекватан начин планирају и врше утрошак буџетских средстава, што потврђује важност њихове руководне улоге.

У правној теорији постоји дилема да ли је довољно да председник суда буде судија, као *primus inter pares*, или се, пак, на тој функцији треба наћи квалификован менаџер, који не мора неопходно да буде и носилац правосудне функције. Поступајући унутар постојећег правног оквира, према којем се председници судова бирају из редова судија конкретног суда, ВСТС БиХ је препознао значај улагања у развој руководних вјештина. Већ дужи низ година ВСТС БиХ спроводи мјере којим се председницима судова обезбјеђује специјалистичка обука и алати за квалитетније и једноставније управљање судовима, те се развија свијест о значају квалитета у правосуђу.

У 2020. години је настављена имплементација активности у 18 циљних судова пројекта „Унапређење квалитета правосуђа“, који ВСТС БиХ, уз подршку Владе Норвешке, спроводи од 2019. године. У сарадњи са Судском администрацијом Норвешке и Судским савјетом Низоземске, циљни судови спровode мјере којима се у потпуности одговара на захтјеве из Извјештаја стручњака о питањима владавине права у БиХ. Председници

²⁰ Извјештај стручњака о питањима владавине права у БиХ, параграф 89 и 90

судова преузимају активну улогу и координирају институционалну сарадњу међу првостепеним и другостепеним судовима, како би се ријешила питања важна за свакодневан рад, као што су примјена нових прописа, појављивање нових врста предмета или већег броја истоврсних предмета, разматрање актуелних правних ставова, упознавање с доступним ставовима других судова, размјена запажања у раду оба суда и друга питања која буду делегирана, а о исходу ових састанака се упознају и судије парничних одјељења првостепених и другостепених судова.

Прва фаза ове активности је подразумијевала рад с Основним судом у Бијељини и Окружним судом у Бијељини, Општинским судом у Тузли и Кантоналним судом у Тузли, те Основним судом Брчко дистрикта БиХ и Апелационим судом Брчко дистрикта БиХ, која је окончана у 2019. години, али се пракса међусобне сарадње између ових судова наставила и током 2020. године. У другој фази, која је реализована током 2020. године, у ове активности су се укључили сви првостепени судови Зеничко-добојског кантона и Кантонални суд у Зеници, те сви судови Средњобосанског кантона и Кантонални суд у Новом Травнику, као и Основни суд у Добоју и Окружни суд у Добоју. Коначно, током треће фазе у активности су укључени општински и кантонални судови у Мостару и Широком Бријегу, те Основни суд у Требињу и Окружни суд у Требињу.

У њиховом фокусу налази се промовисање продуктивније организационе културе која подразумијева бољу комуникацију и тимски рад те стандардизацију у поступању и инсистирању на ауторитету и угледу суда те професионалности. На нивоу парничних одјељења првостепених и другостепених судова, предсједници судова развијају модел за организацију суда. Унутар пројекта обезбијеђене су и специјалистичке едукације у партнерству с Институтом за обуку судија из Низоземске.

4.1.2. Проактивни приступ управљању судом

Судови, као институције, представљају комплексну организациону структуру, која захтијева добро развијене вјештине управљања код руководиоца правосудних институција. Свакодневни изазови с којима се судови суочавају у свом раду захтијевају од руководиоца правосудних институција проактиван и системски приступ, који се огледа у успостављању праксе стратешког планирања, те успоставе и праћења стандарда ефикасности. У том контексту, ВСТС БиХ, црпећи законске надлежности, кључни је фактор у свеобухватном надзору и креирању адекватних политика и мјера и промовисању квалитета управљања.

I Стандарди ефикасности

ВСТС БиХ је протеклих година развио многобројне алате за управљање судовима и праћење рада судова, који су помогли у доношењу одређених управљачких политика. То су, прије свега, оријентациона мјерила, која се огледају у вредновању ријешених предмета, затим праћење реализације плана рјешавања предмета, дефинисање и праћење оптималних и предвидивих рокова за поступање по предметима, рачунање предвидивих трошкова судског поступка, итд. Међутим, до сада у правосудју нису постојали утврђени стандарди ефикасности, односно дефинисана јединствена мјерила која би служила за поређење с реалним оствареним резултатима рада појединих судова и утврђивањем степена њиховог одступања у односу на дефинисане стандарде. Кроз те активности ВСТС БиХ настоји да обезбиједи да се судови БиХ што више приближе европским стандардима када је у питању продуктивност судова, број предмета који се процесуирају пред судовима, трајање предмета и финансијски параметри процесуирања предмета.

За разлику од тога сви појединачни параметри, на основу којих се мјери ефикасност суда (дужина трајања поступка, оријентациона мјерила, реализација плана, број ријешених и неријешених предмета), произилазе из стандарда ефикасности судова и ослањају се на стандарде које је израдила Европска комисија за ефикасност правосудја (CEPEJ), али исти су анализирани појединачно. Уочено је да само постојање алата за управљање не доприноси ефикасном управљању системом.

У претходним годинама сви ти подаци су се посматрали фрагментарно. Такав начин праћења је добар уколико је фокус само на остварењу једног циља. Међутим, са становишта ВСТС-а БиХ, потребно је пратити свеобухватан рад судова и створити јединствену представу о раду правосуђа. Стога се јавила потреба за промјеном приступа и унапређењем начина примјене управљачких алата, што захтијева и проактивнији приступ у управљању судовима. То подразумева довођење свих мјерљивих резултата у међусобну корелацију, те извођење свеукупних закључака о ефикасности суда, након сагледавања свих показатеља.

Посматрајући податке сегментарно, често се дешава да судови билеже ажурност или задовољавајући резултат по једном критеријуму (нпр. смањују број неријешених предмета), а истовремено билеже неажурност или дјелимичну ажурност или незадовољавајући резултат по основу неког другог посматраног критеријума (нпр. пораст трајања поступка).

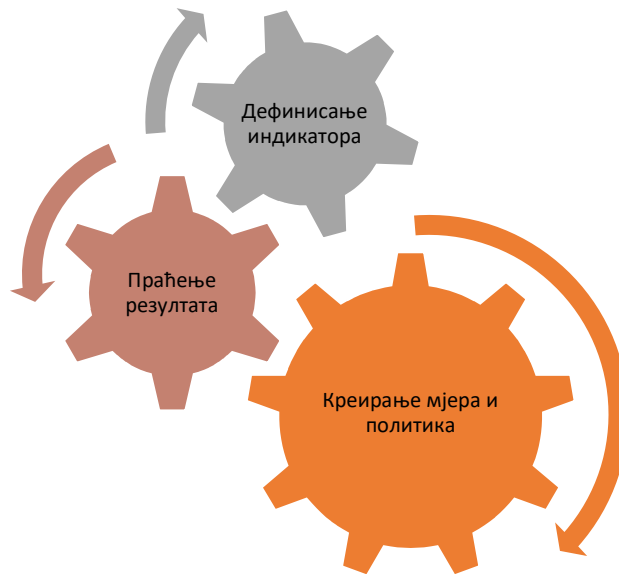
Имајући то у виду, ВСТС БиХ је, током 2020. године, радио на идентификацији најважнијих показатеља о раду судова. Цјелокупну активност је подржала Европска унија кроз пројекат „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана – IPA 2017”, чији су главни циљеви повећати укупну дјелотворност правосуђа у БиХ и повећати повјерење јавности у правосудни систем државе, те повећати одговорност и транспарентност правосуђа у БиХ ради пружања бољих услуга грађанима и привредним објектима.

На сједници одржаној 23. 10. 2020. године ВСТС БиХ је усвојио 9 индикатора ефикасности:

- 1) Коефицијент протока;
- 2) Вријеме потребно за рјешавање предмета (ДТ);
- 3) Трајање неријешених и ријешених предмета;
- 4) Старосна структура предмета (коефицијент промјене старосне структуре);
- 5) Проценат реализације плана рјешавања предмета;
- 6) Остварена чиста колективна норма суда и колективна норма суда;
- 7) Број носилаца правосудних функција (попуњене и систематизоване позиције), те просјечан број ријешених и неријешених предмета по носиоцу правосудне функције;
- 8) Трошак предмета / просјечно коштање и
- 9) Статистички квалитет.

Како би ВСТС БиХ и судови могли на прагматичан начин да прате резултате индикатора ефикасности, те да доносе адекватне закључке и креирају адекватне управљачке политике, сви извјештаји су креирани у Систему за извјештавање и подршку одлучивању (у даљем тексту: СИПО систем). Након што се изврши финално тестирање СИПО извјештаја, индикатори ефикасности ће бити доступни јавности путем правосудног портала, у циљу информисања јавности о постојању стварних проблема с којима се судови суочавају.

Слика 2: Графички приказ процеса креирања мјера и политика усмјерених на унапређење ефикасности

Циљ креирања и примјене индикатора ефикасности јесте идентификовање конкретних проблема у конкретним судовима на основу постављених индикатора. Сходно томе, ВСТС БиХ ће имати могућност да доноси одговарајуће мјере, с циљем пружања подршке и давања упутстава за поступање суду / судовима у којима је уочен одређен проблем, с крајњим циљем повећања ефикасности и продуктивности рада судова у БиХ. На тај начин ће се обезбиједити проактивнија улога ВСТС-а БиХ у управљању судовима, као и продуктивнија улога председника судова у управљању судовима, јер ће се од председника судова, на основу сагледавања цјелокупног стања у суду, очекивати проактивнији стратешки приступ рјешавању идентификованих проблема.

II Стратешко планирање

Поред стандарда ефикасности, један од управљачких алата који руководиоцима правосудних институција помаже при остварењу мисије и визије институције, као и обезбјеђивања адекватних финансијских средстава, јесте стратешко планирање рада институције. ВСТС БиХ, као и многе друге институције у БиХ, по узору на европска рјешења, има дугогодишњу праксу израде вишегодишњих стратешких планова. Стратешким плановима ВСТС БиХ поставља и утврђује приоритете у раду и циљеве од кључног значаја, како за институцију, тако и за правосуђе у цјелини, те сходно томе, на годишњем нивоу, прати њихову реализацију.

Судови до сада нису имали праксу израде стратешких планова. Стога ће им овај алат омогућити да поставе стратешке циљеве у појединим сегментима и системски управљају начином рада суда у једном дугорочнијем периоду. Такав вид планирања и поступања ће омогућити председницима судова да адекватно управљају судским ресурсима и процесом рјешавања предмета, што ће, свакако, смањити могуће негативне утицаје оних фактора који се могу предвидјети.

Судови у БиХ су у претходном периоду имали обавезу да израђују годишњи програм рада, те достављају годишње извјештаје ВСТС-у БиХ, међутим, пракса вишегодишњег стратешког планирања у судовима није постојала. Судови се често суочавају с проблемима дугорочног карактера, без упуштања у идентификацију стратешких мјера за њихово превазилажење или адресирање истих релевантним институцијама. Управо је стратешко планирање у судовима кључна активност, како би председници судова, из реактивне, преузели проактивну улогу у управљању судом. Како се ради о новом процесу у правосуђу, ВСТС БиХ ће судовима пружити пуну подршку приликом спровођења процеса стратешког планирања.

С обзиром на позитивна искуства овог начина планирања, а с циљем јачања управљачких капацитета у судовима, ВСТС БиХ је на сједници одржаној 12. 5. 2020. године усвојио Упутство за стратешко планирање и извјештавање у судовима у БиХ (у даљем тексту: Упутство).

Слика 3: Насловна страница Упутства за стратешко планирање и извјештавање у судовима у Босни и Херцеговини

Једна од битних улога стратешког планирања јесте да осигура и досљедну примјену и спровођење мандата и надлежности суда, које су прописане законима и другим релевантним прописима. Планирањем и имплементирањем конкретно дефинисаних активности, институција обезбјеђује снажну аргументацију за обезбјеђење подршке надлежних министарстава и боље разумијевање потреба институције.

Такав приступ раду доприноси унапређењу транспарентности рада судова и усмјерава судове да њихов рад буде у највећој мјери оријентисан на одговарање потребама грађана. У коначници, сврха ове активности је пружање бољих услуга грађанима и враћање њиховог повјерења у босанскохерцеговачко правосуђе.

Током 2021. године ВСТС БиХ ће организовати регионалне радионице, с циљем практичне едукације председника судова о самом процесу и начину израде стратешких планова. По усвајању стратешких планова, судови ће их објавити и на својим веб-страницама, како би се јавност упознала са стратешким циљевима сваког конкретног суда и на такав начин пратила рад судова.

III Управљање судским одјељењима

Успјешност рада судског одјељења осликава успјешност функционисања суда. У пракси рада бх. судова доминантан је индивидуалистички приступ судије раду, који, вјероватно, произилази из принципа самосталности и независности судијске функције. Резултати рада одјељења неријетко се посматрају као прости збир, односно просјек рада судија појединаца, а изостаје колективно постављање циљева, планирање, организација рада и одговорност за резултате.

Као што је то случај и с активностима које се предузимају на јачању руководне улоге председника судова, ВСТС БиХ спроводи мјере усмјерене ка јачању судских одјељења, као основних организационих јединица суда. Раније је установљено да индивидуалистички приступ не може да одговори захтјевима ефикасности и квалитета у раду. Стандарди квалитета неминовно морају да буду успостављени у колективу, од стране припадника тог колектива, јер је то једини начин да се обезбиједи осјећај

одговорности појединаца за радне циљеве и резултате. Осим тога, рад судије превазилази искључиво поступање у предметима и захтијева организацију и подјелу посла унутар колектива. Праћење судске праксе, измјена у прописима, израда планова, праћење резултата рада и сви други аспекти рада који су од значаја за све судије могу да буду ефикасније и боље спровођени уколико тимски рад и подјела посла замијене индивидуалистички приступ.

Слика 4: Преглед позитивних ефеката тимског рада у суду и негативних аспеката индивидуалистичког приступа рада судија

Тимски рад	Индивидуалистички приступ
Праћење судске праксе	Нехармонизована судска пракса
Праћење легислативних измјена	Фокусираност на лични резултат рада
Израда планова и праћење резултата	Непостојање тимске атмосфере и свијести о заједничким изазовима
Синхронизована организација рада	
Креирање осјећаја одговорности за резултате рада одјељења	

Од 2015. године ВСТС БиХ и у овом сегменту сарађује са Судском администрацијом Норвешке и Судским савјетом Низоземске. Улога предсједника судског одјељења, која је у свакодневној пракси рада била лишена истинског руководног карактера, настоји се оснажити активностима пројекта „Унапређење квалитета правосуђа“. Пројектним активностима се у пракси настоје отјеловити и промовисати све надлежности предсједника судског одјељења, прописане правилницима о унутрашњем судском пословању те вјештине и карактеристике које успешан предсједник судског одјељења треба да посједује, у складу са Смјерницама за именовање предсједника судских одјељења²¹. У 18 циљних судова предузима се низ мјера у циљним, парничним/грађанским одјељењима судова. Предсједници одјељења похађају специјализовану едукацију, коју, у оквиру пројекта „Унапређење квалитета правосуђа“, спроводи Институт за обуку судија из Низоземске, а кроз *peer-to-peer* активности с колегама из Норвешке и Низоземске спроводе мјере на успостављању стандарда квалитета унутар одјељења те практикују активну руководну улогу.

У 2020. години обука је организована за изабране предсједнике одјељења општинских и кантоналних судова у Зеници, Мостару и Широком Бријегу, те Општинском суду у Травнику и Кантоналном суду у Новом Травнику, као и у основним и окружним судовима у Добоју и Требињу.

IV Мониторинг

Планови и извјештавање

ВСТС БиХ, сходно надлежностима прописаним Законом о ВСТС-у БиХ²², има обавезу и могућност праћења рада судова и тужилаштва. Захваљујући регулаторној и

²¹ ВСТС БиХ је 2018. године усвојио Смјернице за именовање предсједника судских одјељења, бр. 12-08-5-3900-1/2018

²² „Службени гласник БиХ“, број 25/04, 93/05, 15/08 и 48/07.

управљачкој улози ВСТС-а БиХ, у правосуђу је остварен одређен напредак у повећању ефикасности рада судова. Иако су у босанскохерцеговачком правосуђу спроведене многобројне реформе, за њихову одрживост је веома битно да имају развијен механизам праћења остварених резултата и вршења континуираног надзора над процесима који се спроводе. ВСТС БиХ прати рад судова анализирајући многобројне статистичке показатеље, као што су проценат остварења планова рјешавања предмета, проценат остварења оријентационе норме, просјечно трајање ријешених и неријешених предмета. Поред тога, уведен је и механизам за означавање предмета кривичног дјела корупције у судовима с циљем ефикаснијег праћења прилива и рјешавања предмета кривичног дјела корупције, како од стране судова тако и ВСТС-а БиХ. Како би се грађани информисали о рјешавању предмета корупције у судовима током 2020. године унапријеђена је интерактивна мапа на веб-страници ВСТС-а БиХ, која приказује основне статистичке податке о предметима кривичног дјела корупције у судовима.

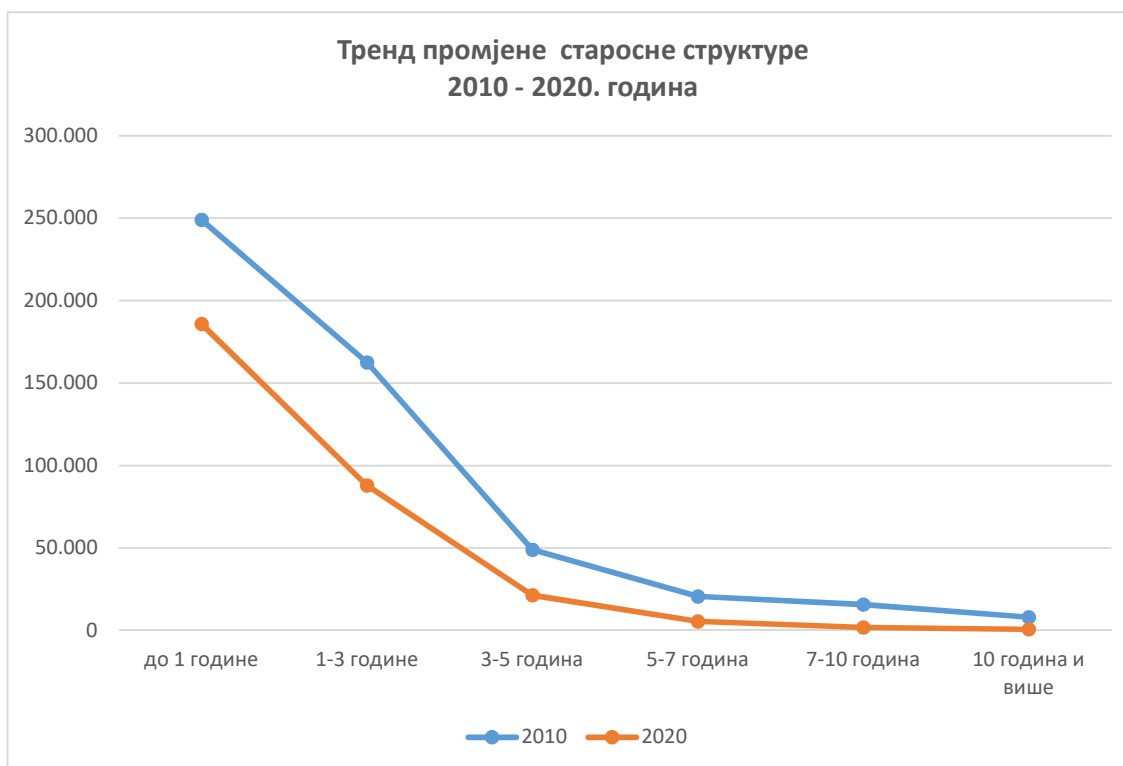
Повећању ефикасности рада судова је у највећој мјери допринијело увођење активнијег праћења рјешавања најстаријих предмета у судовима кроз планове рјешавања предмета и увођење новог начина нормирања у судовима. Пракса израде планова рјешавања предмета у судовима постоји дужи низ година. Судови планове изађују на основу једнообразног Упутства за израду планова рјешавања предмета у судовима. Основна сврха израде тих планова јесте обезбјеђење рјешавања предмета према њиховој старости, те омогућавање једнаког приступа правди свим странкама. Захваљујући континуираном праћењу испуњења планова у протеклих десет година, у периоду од 2010. до краја 2020. године судови су ријешили 1.254.557 најстаријих предмета, што је у великој мјери утицало како на смањење броја, тако и на трајање неријешених предмета у судовима.

Реализација планова рјешавања предмета у судовима је довела до смањења броја неријешених предмета као и до промјене њихове старосне структуре, што се може видјети из графикана испод.

Графикон 3: Тренд смањења броја неријешених предмета у судовима 2012–2020. године

Графикон 4: Тренд промјене старосне структуре 2010–2020. године

Судови су плановима за рјешавање предмета за 2020. годину предвидјели рјешавање 176.669 предмета, од чега је, током 2020. године, ријешено 140.452 предмета чиме је остварен проценат реализације плана у износу од 80%. Број ријешених предмета мањи је за 10% у односу на исти период прошле године. На остваривање таквих резултата свакако је утицало проглашено стање несреће/ванредне ситуације у Босни и Херцеговини, узроковано појавом и ширењем вируса *COVID-19*, током којег су судови радили у посебним режимима рада.

И поред постојећих мјера, редукованог режима рада услед појаве пандемије *COVID-19*, судови су настојали реализовати своје планове у што већем проценту, што је видљиво из табеларног приказа испод.

Табела 8: Реализација плана по нивоу институције²³ и ентитетима

	Укупно у плану	Ријешено из плана	Остало неријешено из плана	% ријешених	% неријешених
За све судове у БиХ	176.669	140.452	36.217	80%	20%
По ентитетима	174.711	138.842	35.869	79%	21%
Судови дистрикта Брчко	3.192	2.049	1.143	64%	36%
Судови ФБиХ	121.470	95.317	26.153	78%	22%
Судови РС	50.049	41.476	8.573	83%	17%
По нивоима					
I ниво	145.561	111.135	34.426	76%	24%

²³ III степен укључује Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ

	Укупно у плану	Ријешено из плана	Остало неријешено из плана	% ријешених	% неријешених
Судови Брчко дистрикта	2.975	1.832	1.143	62%	38%
Судови ФБиХ	101.418	76.223	25.195	75%	25%
Судови РС	41.168	33.080	8.088	80%	20%
II ниво	26.299	24.907	1.392	95%	5%
Судови ФБиХ	18.224	17.317	907	95%	5%
Судови РС	8.075	7.590	485	94%	6%
III ниво	2.851	2.800	51	98%	2%
Судови Брчко дистрикта	217	217	0	100%	0%
Судови ФБиХ	1.828	1.777	51	97%	3%
Судови РС	806	806	0	100%	0%
Суд Босне и Херцеговине	1.958	1.610	348	82%	18%

Поред креирања планова рјешавања предмета и праћења њихове реализације, ВСТС БиХ редовно прати и остварење оријентационе норме у судовима у БиХ. Важећи начин нормирања је уведен 2012. године усвајањем Правилника о оријентационим мјерилима за рад судија и стручних сарадника у судовима у БиХ²⁴. Такав начин нормирања је утицао на успоставу једнаке примјене правила у вредновању резултата рада за све носиоце правосудних функција.

Остварење оријентационе норме ВСТС БиХ прати путем *CMS* извјештаја, који су доступни сваком судији и стручном сараднику који поступа по предметима. На тај начин сваки носилац правосудне функције, у сваком тренутку, има увид у проценат остварене оријентационе норме. Захваљујући имплементацији Правилника, судови су у периоду од 2012. до краја 2020. године смањили број неријешених предмета за 154.639.

Битно је нагласити да је на резултат рада судова значајан утицај имала појава пандемије *COVID-19*, услед које су судови радили у измијењеном режиму рада и са знатно смањеним капацитетима, сходно одлукама надлежних кризних штабова. Рад судова у измијењеном режиму се, несумњиво, одразио на крајње резултате рада судова у 2020. години.

Осим мјера усмјерених на цјелокупно правосуђе у БиХ, ВСТС БиХ је у претходном периоду у посебан фокус ставио и рјешавање специфичних врста предмета, попут предмета кривичних дјела корупције и организованог криминала, која представљају један од највећих изазова бх. правосуђа, те је од кључног значаја да се цјелокупни правосудни систем посвети рјешавању овог проблема, што је препознато и кроз препоруке из Мишљења Европске комисије о приступању БиХ Европској унији, али и у Извјештају стручњака о питањима владавине права у БиХ.

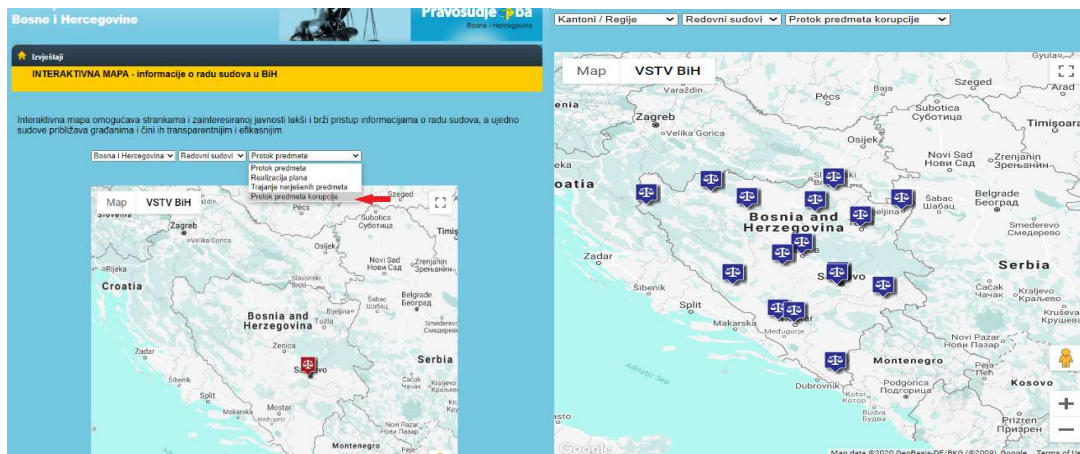
Током 2020. године ВСТС БиХ је развио нову *CMS* функционалност, која је омогућила статистичко праћење предмета кривичног дјела корупције у судовима. До сада су се статистички подаци о протоку предмета кривичног дјела корупције у судовима евидентирали мануелно. Захваљујући развоју овог механизма, судовима је омогућено праћење основних информација о предметима кривичног дјела корупције, као што су подаци о којем степену корупције се ради, подаци о протоку предмета кривичног дјела

²⁴ „Службене новине”, број 43/12

корупције и подаци о задужењу предмета по судијама, с циљем бољег планирања ресурса за процесуирање предмета и транспарентнијег рада правосудја на овој врсти предмета.

Поред развоја механизма за праћење предмета кривичног дјела корупције у судовима, током 2020. године су предузете активности на унапређењу веб-приказа статистичких података о предметима корупције с циљем информисања грађана о рјешавању предмета кривичног дјела корупције у судовима. Захваљујући наведеном новитету, грађани ће имати могућност да, путем веб-странице ВСТС-а БиХ, добију основне статистичке податке о предметима кривичног дјела корупције за сваки суд појединачно.

Слике 5 и 6: Изглед тренутне интерактивне мапе која је у фази унапређења и тестирања

Сваки заинтересовани посјетилац веб-странице ВСТС-а БиХ ће на тај начин имати могућност да добије основне статистичке податке о предметима кривичног дјела корупције у судовима, тако што ће из понуђене листе судова одабрати суд чије податке жели посматрати, као и врсту извјештаја чији приказ жели.

Праћење рјешавања предмета ратних злочина у судовима

Паралелно с имплементацијом циљева и стратешких мјера Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина, ВСТС БиХ је усвојио низ мјера у правцу унапређења квалитета и ефикасности рада на предметима ратних злочина у надлежним судовима. Декларирајући приоритетност рада на предметима ратних злочина, ВСТС БиХ је подсјетио на обавезу појачане транспарентности рада у предметима ратних злочина, те позвао предсједнике судова да, у оквиру постојећих капацитета, обезбиједи адекватне предуслове за рад на предметима ратних злочина.

Комплементарно успостави нормативног механизма ефикасног рјешавања предмета у фази тужилачког рада, посебном одлуком је утврђен оквир за снажнију процесну дисциплину и динамику судовања у овој врсти предмета, у циљу превазилажења регистрованог тренда повећања дужине трајања судских поступака, као посљедицом, између осталог, пандемије COVID-19 и посебних режима рада правосудних институција. С тим у вези, у правцу остварења принципа ефикасности, изричито је наглашена потреба коришћења доступних функционалности ИКТ опреме, те коришћења судијских база доказа Међународног резидуалног механизма за кривичне судове.

Као посебно је третирано питање функционисања међународне правне помоћи, те је, поред смјерница правосудним институцијама, ВСТС БиХ обратио се извршној власти позивајући на снажнији ангажман у погледу рјешавања специфичних питања.

V Сарадња судова

Хоризонтална комуникација правосудних институција

У оквиру пројекта „Унапређење квалитета правосуђа“, у сарадњи ВСТС-а БиХ, Судске администрације Норвешке и Судског савјета Низоземске, парнична/грађанска одјељења циљних првостепених судова су радила на стандардизацији и уједначавању властитог поступања, и то у међусобној координацији и уз претходно успостављену интерну сарадњу. У том смислу је, сарадњом између првостепених судова с подручја надлежности једног кантоналног/окружног суда, успостављен редован професионални дијалог, који се, у правилу, води путем предсједника одјељења и судија непосредно задужених за конкретно питање унутар судског одјељења. Све те активности се одвијају и уз присуство представника надлежног другостепеног суда – у правилу предсједника одјељења, што омогућава стандардизовање поступања. У току 2020. године те активности су се одвијале у првостепеним судовима Тузланског кантона, Зеничко-добојског кантона и Средњобосанског кантона, а спровођењем истовјетних мјера у свим циљним судовима пројекта се ствара основа за уједначену праксу за цијело правосуђе.

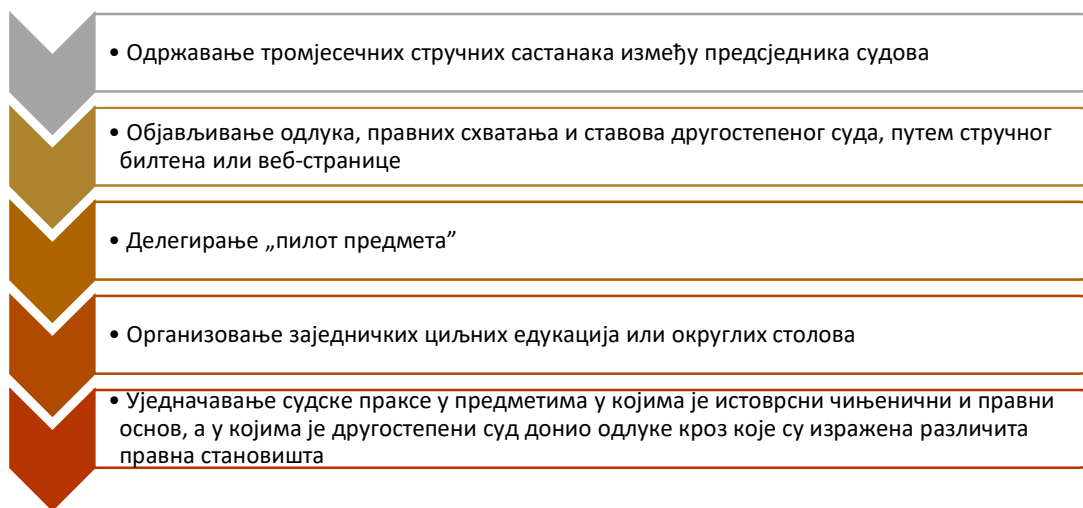
Вертикална комуникација правосудних институција

У пракси је увијек мишљење да је једини начин комуникације нижестепених и вишестепених судова поступак по правним лијековима и да свако друго поступање може да буде проблематично с аспекта независности и самосталности судства.

Међутим, руководиоци правосудних институција и судије знају да свакодневни рад суда отвара низ стратешких и оперативних питања, за која је потребно пронаћи одговарајући форум. Сарадња предсједника судова, прописана правилницима о унутрашњем судском пословању, управо упућује на чињеницу да правосудна заједница мора изнаћи начин за професионални дијалог, који ће одговорити њеним потребама, али и ограничењима, која се морају имати у виду приликом такве комуникације.

У оквиру пројекта „Унапређење квалитета правосуђа“, успостављају се формализовани механизми за такву комуникацију. Наиме, циљни првостепени и другостепени судови успостављају праксу заједничких састанака на којима се рјешавају питања од заједничког интереса, у циљу бржег и хармонизованог доношења судских одлука. То никако не значи да предмет ове комуникације јесу или требају да буду појединачни предмети. Напротив, ради се о организационим питањима ефикаснијег процесуирања предмета или професионалним разговорима о уједначавању судске праксе, те указивању на проблематичне тачке у ланцу процесуирања предмета. На тај начин судови добивају перспективу ниже/више судске инстанце те настоје да унаприједи квалитет свог поступања.

Судови који су успоставили сарадњу на описани начин су се усагласили да се сарадња између првостепених и другостепених судова одвија на сљедећи, али и на сваки други погодан начин, при томе поштујући међусобне ставове: одржавање тромјесечних стручних састанака између представника судова одређених од стране предсједника суда и предсједника грађанских одјељења; објављивање одлука, правних схватања и ставова другостепеног суда, путем стручног билтена или веб-странице; делегирање „пилот предмета“; организовање, у складу с могућностима, заједничких циљних едукација или округлих столова; уједначавање судске праксе у предметима у којима је истоврсни чињенични и правни основ, а у којима је другостепени суд донио одлуке кроз које су изражена различита правна становишта и првостепени предмети по жалби различито ријешени.

Слика 7: Аспекти сарадње између првостепених и другостепених судова, кроз вертикалну комуникацију наведених правосудних институција

У 2020. години активностима су обухваћени сви судови с подручја Зеничко-добојског кантона, сви општински судови с подручја Средњобосанског кантона, Основни суд у Добоју и Окружни суд у Добоју, Општински суд у Мостару и Кантонални суд у Мостару, Општински суд у Широком Бријегу и Кантонални суд у Широком Бријегу те Основни суд у Требињу и Окружни суд у Требињу. Општи циљеви тако успостављене сарадње су ефикаснији и економичнији начин остваривања права странака пред првостепеним и другостепеним судом, скраћење укупног трајања поступка, смањење броја предмета, те побољшање квалитета услуга коју ови судови пружају грађанима.

У оквиру пројекта „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана – IPA 2017“ се, такође, одвија активност вертикалне хармонизације судске праксе у 4 (четири) суда: Основни суд у Бијељини, Окружни суд у Бијељини, Општински суд у Љубушком и Кантонални суд у Широком Бријегу. У предметним судовима именовани су правни стручњаци са задатком анализе узрока неуједначене праксе између нижестепених и вишестепених судова, те у коначници израде Приручника за превазилажење узрока неуједначене судске праксе. Циљ активности је установити добре и лоше праксе поступања, узроке таквог дјеловања, и на основу спроведеног истраживања детектовати оптималне мјере за хармонизовање поступања. У току 2020. године, у оквиру ове активности, анализирано је више од 200 предмета, те су анализирани узроци неуједначеног поступања судова. Такође, ова активност ће у току 2021. године резултовати израдом Приручника за превазилажење узрока неуједначене судске праксе.

4.1.3. Унапређење пословних процеса у судовима

Активности ВСТС-а БиХ, усмјерене на унапређење ефикасности правосудног система, створиле су потребу и за другачијом организацијом радних процеса у судовима, а посљедишно и унапређењем рада особља које пружа стручну и административну подршку раду судија.

Узимајући то у обзир, ВСТС БиХ је, посредством свог дугогодишњег стратешког партнера Владе Краљевине Шведске, адресирао питање унапређења пословних процеса у судовима кроз пројекат „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца – ICEA II“ (у даљем тексту: пројекат ICEA II), имплементираног у периоду од 2017. до 2020. године у 8 циљних судова.

Да би се ефикасно одговорило на све изазове и сагледале позитивне праксе другачијег рада судова, ВСТС БиХ је остварио сарадњу са Шведском судском администрацијом (у даљем тексту: SNCA), као државним тијелом које пружа подршку и бави се развојем

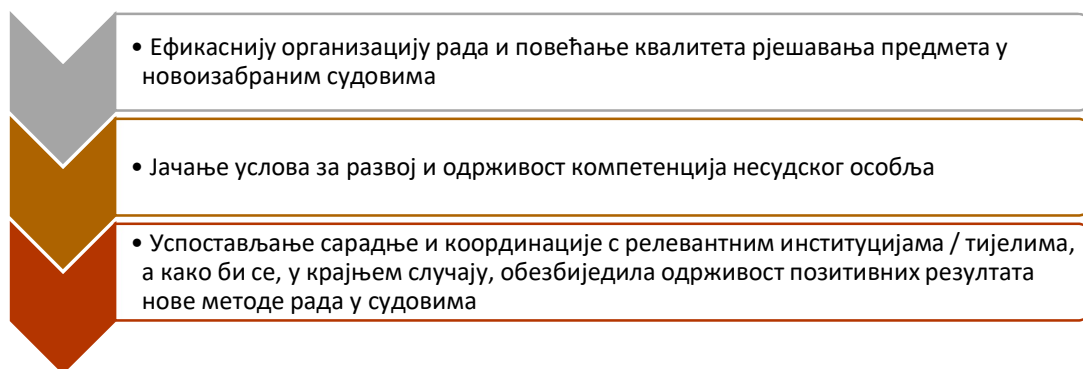
система судова у Шведској, земљи која је прошла пут реорганизације судова у кадровском, организационом и едукационом смислу.

Основни циљ активности, адресиране кроз пројекат *ICEA II*, јесте побољшање интерне организације у судовима у БиХ кроз делегирање административних задатака са судија на несудско особље, укључујући и приправнике/волонтере, а како би судије могле ефикасно да испуњавају своју основну судијску дужност. Поред тога, наведена активност је резултовала успостављањем механизма организације рада у судовима који омогућавају унапређење стручности и рационално коришћење расположивих људских ресурса у складу са стварним потребама суда.

Узимајући у обзир да су кроз претходну фазу пројекта *ICEA II* остварене значајне позитивне промјене у раду 8 циљних судова, а које се огледају у измијењеном и унапријеђеном процесу њиховог рада у постојећем законодавном оквиру, јавила се потреба за успостављањем новог модела рада и у другим судовима, уз унапређење услова за његову стратешку одрживост. С тим у вези, у току 2020. године дефинисани су циљеви за наставак сарадње ВСТС-а БиХ и *SNCA* у погледу успостављања новог модела рада у 10 нових циљних судова, с тенденцијом да нови модел постане *modus operandi* на свим судовима у БиХ.

Наведени циљеви, дефинисани кроз трећу фазу пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца” (у даљем тексту: пројекат *ICEA III*), односе се на:

Слика 8: Циљеви унапређења пословних процеса у судовима, дефинисани кроз пројекат *ICEA III*

Почетни корак у процесу имплементације активности у 10 нових циљних судова реализован је достављањем документа Компилације материјала, као почетног радног материјала. Наведени документ, као финални производ пројекта *ICEA II*, представља резултат рада 8 циљних бх. судова, у сарадњи са *SNCA* и шведским сестринским судовима. Компилација материјала служи као својеврсна смјерница и почетни радни материјал за све нове судове приликом успостављања новог модела рада. Како би се процес успостављања новог модела рада у судовима олакшао, у документу су приказани кораци потребни за увођење нових радних метода, позитивне праксе судова који су прошли кроз процес реорганизације, те сет докумената настао као резултат радних састанака и студијских посјета, стављен на употребу судовима у БиХ.

У току 2020. године, поред достављања почетног радног материјала, одржана је и дводневна радионица с предсједницима и судијама циљних судова, те представницима *SNCA* и шведских сестринских судова, ради упознавања циљних судова с резултатима оствареним у току пројекта *ICEA II*, циљевима, методологијом и планом предузимања активности, те отварања дискусије у погледу наведеног.

Иницијална радионица послужила је као платформа за успостављање дијалога, размјену искустава и позитивне праксе између циљних судова у БиХ и шведских сестринских судова, а закључци усвојени током радионице представљају почетне кораке који ће бити предмет реализације почетком 2021. године.

Слика 9: Иницијална радионица за имплементацију активности у 10 нових циљних судова

Будући да се методологија рада ових активности углавном заснива на отвореном дијалогу и размјени искустава између судова, ВСТС БиХ је током 2020. године почео с организацијом и спровођењем сета састанака са сваким од циљних судова.

Због пандемије изазване коронавирусом састанци су организовани коришћењем *online* платформе. Тако је ВСТС БиХ, кроз дискусију и дијалог, приближио различитим категоријама особља суда начин и сврху нове организације рада. Како је основна сврха новог модела рада очувати владавину закона, повећати повјерење јавности, постићи највећу могућу економичност и обезбиједити најбоље правне кадрове који ће бити именовани за судије, ВСТС БиХ ће у наредном периоду остварити сарадњу с надлежним министарствима правде, која имају стратешку улогу у стварању одрживости новог модела рада у судовима.

Поред наведеног, на тај начин ће се створити услови за стварање компетентног несудског особља, с јасно дефинисаним улогама и статусом, које, поред судија и стручних сарадника, представља суштински предуслов за ефикасно функционисање правосудног система.

4.1.4. Мирно рјешавање судских спорова

Стратегија за реформу сектора правде у Босни и Херцеговини за период од 2014. до 2018. године је унапређење система алтернативног рјешавања спорова дефинисала као један од стратешких програма развоја. Такође, ВСТС БиХ види алтернативно рјешавање спорова као један од значајних начина за унапређење ефикасности правосуђа, али и за смањење оптерећења правосудног система.

Посебан фокус ВСТС-а БиХ је свих претходних година био на промоцији и повећању употребе института судске нагодбе. Кроз низ активности које су предузимане у претходном периоду, ВСТС БиХ је настојао да грађанима и пословној заједници приближи предности које закључење судске нагодбе има у односу на редован судски поступак. Такође, кроз редовне годишње обуке које организују ентитетски центри за едукацију судија и тужилаца, судијска заједница се свих претходних година настојала анимирати да активно користи могућности дефинисане законима о парничном поступку.

Настојећи да судове у Босни и Херцеговини, али и странке у судским поступцима, анимира да размотре могућност постизања мирног рјешења постојећег спора, ВСТС БиХ је током 2020. године организовао седме по реду „Седмице судске нагодбе“. На укупан број закључених судских нагодби у току реализације ове активности је, свакако, утицао измијењен режим рада судова током пандемије *COVID-19*, међутим, одржан је

континуитет ових активности кроз стратешко настојање ВСТС-а БиХ да се популаризује овај начин рјешавања судских спорова.

У настојању да се судска нагодба приближи странкама у поступцима пред судовима у БиХ, ВСТС БиХ је реализовао свеобухватну маркетиншку кампању. Та кампања је обухватала продукцију видео-материјала, који је за циљ имао да, на јасан и грађанима прилагођен начин, укаже на све предности које судска нагодба има у односу на редован судски поступак. Видео-материјал је емитован на ТВ станицама с националном фреквенцијом, али је јавности учињен доступним и путем веб-странице ВСТС-а БиХ, те путем званичног *YouTube* канала и *Facebook* странице институције.

Слика 10: Инсерт из промотивног видеа о судској нагодби

У оквиру кампање су реализована и три гостовања представника ВСТС-а БиХ, али и судијске и адвокатске заједнице у ТВ емисијама с изузетном гледаношћу на БХТВ-у, ФТВ-у и РТРС-у, током којих се гледаоцима настојао приближити институт судске нагодбе. Медијска кампања је подразумевала и израду новинских чланака на тему судске нагодбе, који су публиковани у високотиражним дневним новинама, али и инсертовање 100.000 промотивних летака у дневним новинама. Поред тога, кроз организацију инфо дана о „Седмицама судске нагодбе”, око педесет дигиталних медија је објавило информацију о овом догађају, а на свим најпопуларнијим веб-порталима су објављени и спонзорисани банери с повезницом на веб-страницу ВСТС-а БиХ на којој су се странке могле упознати с институтом судске нагодбе и његовим предностима за странке. Описане активности у оквиру спроведене медијске кампање су оствариле кумулативни досег од 2.368.049 људи.

Слика 11: Приказ резултата промотивне кампање о судској нагодби

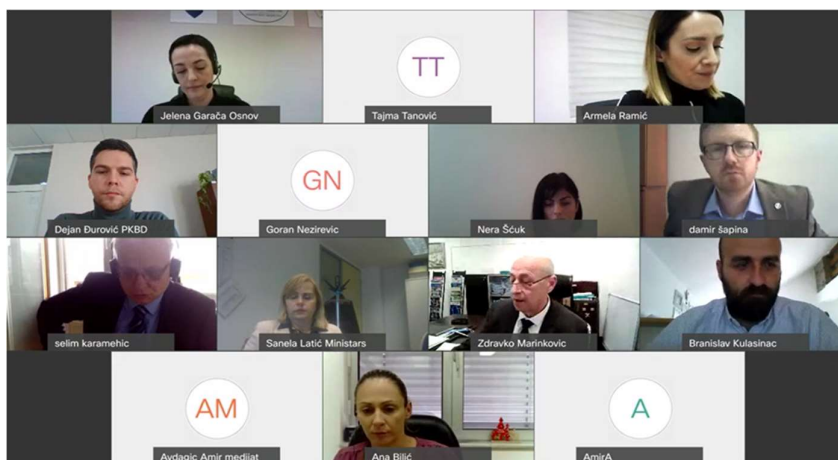
Будући да је, с циљем повећања употребе судске нагодбе, потребно дјеловати како на правосудну заједницу, тако и на странке у судском поступку, ВСТС БиХ је током 2020. године израдио посебне Смјернице за закључење судске нагодбе – с једне стране намијењене поступајућим судијама, а с друге стране грађанима који имају спор пред бх. судовима. Циљ смјерница намијењених судијама је да отклоне евентуалне дилеме из праксе, те да укажу на могућности које у овом погледу нуди тренутни легислативни оквир за парнични поступак. Кад су у питању смјернице намијењене странкама, исте су у форми афише штампане у укупном тиражу од 30.000 примјерака и за циљ имају да, на свеобухватан и концизан начин, грађанима пруже информацију о судској нагодби.

Слике 12 и 13: Изглед почетне странице Смјерница за закључење судске нагодбе, намијењених странкама у судским поступцима с једне и судијама с друге стране

Ипак, област алтернативног рјешавања спорова је значајно шира од саме судске нагодбе, те обухвата и методе рјешавања спорова као што су медијација, арбитража и друге видове мирног рјешавања спорова ван суда. Препознајући потребу системског унапређења овог сегмента, ВСТС БиХ је током 2019. године, у оквиру пројекта *IPA 2017*, иницирао питање доношења стратегије за алтернативно рјешавање спорова, те је у Радној групи за израду овог стратешког оквира окупио сва надлежна министарства правде, Правосудну комисију Брчко дистрикта БиХ, представнике судијске заједнице,

Удружење медијатора у БиХ, Спољнотрговинску комору БиХ, Институцију Омбудсмана за заштиту потрошача, те Удружење „Арбитри“ из Сарајева.

Слика 14: Webex састанак Радне групе за израду стратегије за алтернативно рјешавање спорова

Иако је пандемија COVID-19 у значајној мјери утицала на планирану динамику активности радне групе током 2020. године након аналитичког рада на идентификовању недостатака у тренутном систему медијације, арбитраже, судске нагодбе и мирног рјешавања потрошачких спорова, те истраживања упоредноправних рјешења и добрих пракси у земљама чланицама ЕУ, израђен је први Нацрт стратегије за унапређење алтернативног рјешавања спорова. Тренутно се приједлог мјера и активности из овог стратешког документа разматра у оквиру институција које су кључни субјекти окупљени у Радну групу, те се у току 2021. године очекује усвајање овог стратешког документа и акционог плана за његову имплементацију.

4.1.5. Ефикаснији извршни поступак

Законодавне иницијативе

У складу с препорукама Европске комисије, садржаним у низу релевантних докумената²⁵, ВСТС БиХ је током 2020. године предузео низ значајних активности, с циљем унапређења извршног поступка у БиХ. Активности у погледу иницираних измјена легислативног оквира су реализоване кроз учешће ВСТС-а БиХ у Радној групи за унапређење извршног поступка и ревизију закона о извршном поступку у БиХ²⁶ (у даљем тексту: Радна група за извршни поступак). Подршка ВСТС-а БиХ активностима Радне групе за извршни поступак је пружана кроз имплементацију пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ – друга фаза“, који је финансирао Влада Краљевине Шведске.

Један од задатака Радне групе за извршни поступак обухвата и припрему сета приједлога измјена и допуна легислативног оквира за извршни поступак у БиХ и покретање одговарајућих законодавних иницијатива. Након детаљне анализе закона о извршном поступку и дефинисања сета измјена и допуна легислативног оквира, путем Министарства правде БиХ је покренута званична законодавна иницијатива,

²⁵ Закључци Пододбора за правду, слободу и безбједност, Извјештај *Peer Review* мисије и Извјештај стручњака о владавини права у БиХ из 2019. године.

²⁶ Радна група је основана Рјешењем Министарства правде БиХ, број 06-07-28-129 5/18 од 15. 3. 2018. године, а чине је представници правосудне заједнице, ВСТС-а БиХ, Министарства правде БиХ, ентитетских министарстава правде и Правосудне комисије Брчко дистрикта БиХ.

достављањем приједлога измјена и допуна ентитетским министарствима правде, као и Правосудној комисији Брчко дистрикта.

Када је у питању Федерација БиХ, Савјет је, у складу са законом дефинисаном надлежношћу, још у јулу 2019. године дао мишљење на Нацрт закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку ФБиХ. ВСТС БиХ је у 2020. години, с циљем ефикасног наставка законодавне процедуре, преузео иницијативу и дефинисао допунски закључак на претходно достављено позитивно мишљење.

Поред наведеног, Правосудна Комисија Брчко дистрикта БиХ је у марту 2020. године ВСТС-у БиХ на изјашњење и давање мишљења доставила Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку Брчко дистрикта БиХ, на који је ВСТС БиХ дефинисао мишљење, након чега је настављена законодавна процедура, уз одређене допуне Приједлога измјена и допуна у вези с чланом 130. став 9. Закона о извршном поступку Брчко дистрикта (сходно Одлуци Уставног суда БиХ из 2016. године).

У току је процедура легислативних измјена и допуна на федералном нивоу и нивоу Брчко дистрикта БиХ, у складу с приједлогом Радне групе за извршни поступак. Тим измјенама и допунама је предложено отклањање идентификованих мањкавости и недоречености постојећих закона о извршном поступку. Легислативне измјене су, између осталог, усмјерене и на анимирање тражиоца извршења на активније учешће у извршном поступку и онемогућавање одуговлачења поступка. Поред тога, циљ предложених измјена је и усклађивање постојећег ентитетског законодавства и законодавства Брчко дистрикта БиХ, с циљем спровођења одлука Уставног суда БиХ и Европског суда за људска права, као и то да се легислативни оквир у извршном поступку усклади с другим законима. Радна група за извршни поступак је фокус Приједлога измјена и допуна ставила и на одредбе од којих се очекује смањење броја судских поступака, као и на нормирање ширег обима исправа којим се даје карактер вјеродостојне исправе, те на прецизније нормирање одређених процесних ситуација, како би ограничила могућност различите праксе судова у поступању и спровођењу поступка извршења.

У погледу законодавне иницијативе у Републици Српској, Радна група је формулисала сет измјена и допуна Закона о извршном поступку Републике Српске. Ипак, током дјеловања Радне групе у 2020. години није покренута званична процедура измјена и допуна легислативног оквира.

Примјена СОКОП-Мал система и других алата

СОКОП-Мал је систем за електронско подношење и обраду предмета мале вриједности, тзв. „комуналних“ предмета. На дан 31. 12. 2020. године путем система СОКОП-Мал се вршила обрада 1.391.111 предмета (отворених и евидентираних у СОКОП-Мал систему), што представља 77% од укупног броја комуналних предмета у БиХ.

Током 2020. године ВСТС БиХ је спровео значајне активности у погледу ширења корисничке мреже и развоја друге генерације СОКОП-Мал система. Наведене активности су спроведене у складу с планом развоја и имплементације система те у складу с Одлуком²⁷ ВСТС-а БиХ о обавезној примјени СОКОП-Мал система за све првостепене судове у БиХ.

Ширење корисничке мреже СОКОП-Мал система

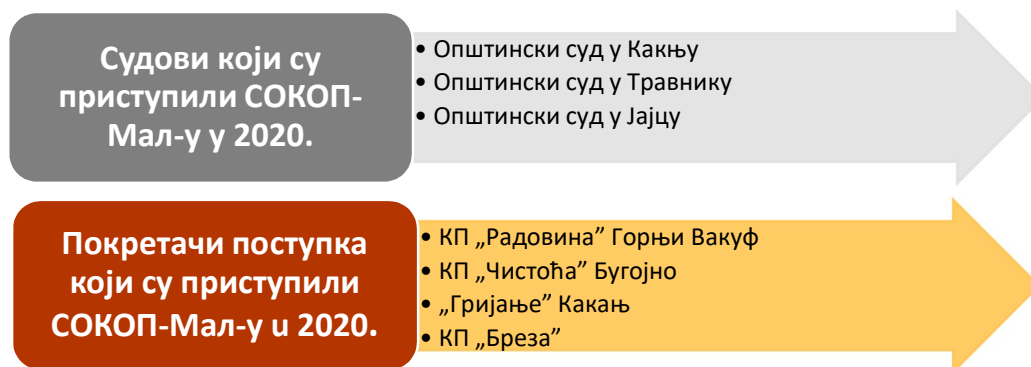
Проглашење ванредног стања изазваног пандемијом *COVID-19* значајно је утицало на планирану динамику ширења корисничке мреже СОКОП-Мал система, увођењем у систем нових судова и покретача поступка, као корисника система.

Током 2020. године СОКОП-Мал систему су приступила и почела с радом три нова првостепена суда (Општински суд у Какњу, Општински суд у Травнику и Општински суд у Јајцу).

²⁷ Одлука ВСТС-а БиХ, број 12-02-2-1306/2017 од 22. 3. 2017. године

Такође, СОКОП-Мал систему су приступила и почела с радом и четири нова покретача поступка (Комунално предузеће „Радовина” Горњи Вакуф, Комунално предузеће „Чистоћа” Бугојно, „Гријање” Какањ и Комунално предузеће „Бреза”).

Слика 15: Преглед судова и покретача поступка који су приступили СОКОП-Мал систему током 2020. године

Крајем 2020. године су предузете и активности на припреми имплементације система и почетку рада нових судова и тражилаца извршења у СОКОП-Мал, чије је увођење планирано у току 2021. године.

Друга генерација СОКОП-Мал система

Значајне активности су током 2020. године предузете и у погледу развоја друге генерације СОКОП-Мал система, која подразумијева четири модула:

1. јавни модул (СОКОП *public module*), који је финализиран током 2019. године,
2. модул за комунална предузећа,
3. модул за судове и
4. модул за провјеру (модул за валидацију и провјеру скениране документације).

Суштина нове генерације је прелаз на нове технологије, које ће омогућити да се превазиђу тренутни недостаци система, олакша увођење нових функционалности, повећа безбједност и заштита података, те повећа брзина рада система и његових апликација.

Током 2020. године, у сарадњи с одабраним спољним извршиоцем услуге, обезбијеђен је развој модула за комунална предузећа (модул 2), с циљем надоградње постојећег модула за јавна комунална предузећа с новим функционалностима и предностима, које ће олакшати рад тражиоцима извршења на комуналним предметима. Крајем године је успјешно завршен и испоручен модул за комунална предузећа након чега је уследио процес тестирања нових функционалности. Уз измјену комплетног кода апликације, коришћењем најновијих технологија, повећана је брзина учитавања веб-странице. Основна промјена која ће бити уочљива корисницима је оптимизован изглед странице гдје је коришћен такав начин *HTML* програмирања који омогућава пропорционално скалирање и динамичко распоређивање елемената веб-страница, како би корисници, без обзира на величину монитора уређаја, увијек видјели добро распоређене елементе на веб-страници.

Слика 16: Преглед предмета у СОКОП-Мал систему (приказ на великом екрану)

Sokop-Mal Pregled predmeta

Korisnik: Amer Mustafić, rola: ADMINISTRATOR, ZAKONSKI ZASTUPNIK

Odjava

Povratak na pretragu

Predmet

Broj: 65 0 I 01 I - SK
 Stari broj: 065 0 I 01 I k
 CMS broj:
 Sudija:
 Stručni saradnik:
 Broj prijedloga/tužbe:
 Datum prijedloga/tužbe: 05.07.2001
 Datum zadnje izmjene: 03.04.2014
 Stanje: Vraćeno u rad stručnom saradniku
 Status: Otvoren
 Vrijednost: 65.57
 Taksa na prijedlog: 0 KM Plaćena: NE
 Taksa na rješenje: null KM Plaćena: NE
 Detaljnije-takse
 Troškovi:
 Pređujam:
 Detaljnije-pređujam

Izvršenik

Broj: 1190802_a
 Tip: Fizičko lice
 Ime:
 Adresa: Nepoznata ulica u mjestu SARAJEVO, GRIVICI 168, HADŽIĆI, SARAJEVO
 Adresa usluge:
 JMBG:
 PIB:
 Datum smrti:

Treća lica

Predmet nema trećih lica.

Privremeni zastupnik

Nema podataka

Troškovi

Broj	Tip	Iznos
------	-----	-------

Punomoćnik

Nema podataka

Naziv	Tip	Datum kreiranja	Status	Prilog	Akcije
Zaključak sud izvršenju na provođenje sa potvrdom pravomoćnosti	Kodifik. pismeno	03.04.2014. 00:00:00h	—		Ukloni
DNA!	Kodifik. - Naredba	03.04.2014. 00:00:00h	—		Ukloni
Skenirani dokumenti	Kodifik. - podnesak	30.10.2009. 00:00:00h	—		Ukloni

Слика 17: Преглед предмета у СОКОП-Мал систему (приказ на малом екрану)

Pregled predmeta Korisnik: Amer Mustafić, rola: ADMINISTRATOR, ZAKONSKI ZASTUPNIK

Odjava

Povratak na pretragu

Predmet

Broj: 65 0 I
 Stari broj: 065 0
 CMS broj:
 Sudija:
 Stručni saradnik:
 Broj prijedloga/tužbe:
 Datum prijedloga/tužbe: 05.07.2001
 Datum zadnje izmjene: 03.04.2014
 Stanje: Vraćeno u rad stručnom saradniku
 Status: Otvoren
 Vrijednost: 65.57
 Taksa na prijedlog: 0 KM
 Plaćena: NE
 Taksa na rješenje: null KM

Поред развоја модула за комунална предузећа, током 2020. године започео је развој и преостала два модула друге генерације СОКОП-Мал система, односно модула за судове и модула за провјеру скениране документације (модули 3 и 4). У том смислу је покренута процедура јавних набавки, те је у новембру 2020. године изабран најповољнији понуђач, који је започео с израдом нових апликација у оквиру ова два модула.

4.1.6. Унапређење радних услова у правосудним институцијама

Питање недостатка просторног капацитета правосудних институција је проблем с којим се правосудје БиХ сусреће дужи низ година, што се директно одражава и на ефикасност правосудног система. Иако је обезбјеђивање оптималних услова за функционисање правосудних институција у надлежности извршних органа власти, чињеница је да инфраструктурне интервенције захтијевају значајна финансијска издвајања, а да је свих претходних година углавном изостајала адекватна иницијатива надлежних министарстава у том погледу. Такође, примјетан је недостатак системског приступа рјешавању тог проблема и на страни самих судова, кроз њихову улогу у адекватном буџетском планирању, нарочито у погледу планирања трошкова капиталних инвестиција и трошкова одржавања, што је питање којем ће се ВСТС БиХ посебно посветити у наредном периоду.

Управо зато, протеклих је година, кроз ангажман ВСТС-а БиХ и уз помоћ међународних донатора, знатан број судских и тужилачких зграда у БиХ у потпуности реновиран или изграђен, док су код одређеног броја зграда правосудних институција извршени радови на хитним интервенцијама и адаптацијама. Проширењем просторних капацитета је, између осталог, омогућен ангажман додатног особља, како носилаца правосудних функција, тако и осталог стручног и помоћног особља, што у одређеним правосудним институцијама раније није било могуће, упркос објективним и оправданим потребама. Наведена чињеница је додатно допринијела континуираном смањењу броја неријешених старих предмета, односно повећању ефикасности судова у БиХ.

И поред тога, може се рећи да одређен број правосудних институција у Босни и Херцеговини и даље има изражену потребу за додатним просторним капацитетима, те не задовољава основне стандарде у погледу безбједности објекта, приступа за лица с инвалидитетом, енергетске ефикасности објекта и сл.

Израда пројектно-техничке документације за реконструкцију КПЗ „Миљацка” Сарајево за потребе проширења Кантоналног суда у Сарајеву и Општинског суда у Сарајеву

Казнено-поправни завод „Миљацка” (у даљем тексту: КПЗ „Миљацка”) у Сарајеву већ дуже вријеме не испуњава потребне просторне и функционалне стандарде за смјештај затвореника и притвореника, будући да више од 30 година није било већих инфраструктурних улагања, што се рефлектовало како на недостатак затворских ћелија и простора за одговарајуће активности изван ћелија, тако и на ограничење безбједносних стандарда. Постоји општи консензус да услове треба радикално побољшати и да КПЗ „Миљацка” треба премјестити изван центра градског језгра, с обзиром на то да постојећи објект не дозвољава проширење капацитета на постојећој локацији. Тако је Федерално министарство правде (ФМП), у циљу рјешења смјештајних капацитета КПЗ „Миљацка”, иницирало активности на њиховом измјештању из Палате правде у Сарајеву на локацију Игман, за што је било потребно претходно ријешити сложене имовинско-правне односе. ВСТС БиХ и ФМП су, стога, у циљу изналажења рјешења за проширење просторних капацитета правосудних институција у Кантону Сарајево, али и обезбјеђења адекватних услова за КПЗ „Миљацка”, израдили документе потребне за аплицирање за донаторска средства ЕУ.

Активности на имплементацији овог пројекта би требале да се реализују у двије фазе. Прва фаза подразумијева пресељење КПЗ „Миљацка” на локацију Игман, што ће подржати Делегација ЕУ у БиХ, путем програма *IPA* 2017 и у оквиру које би се извршили потребни грађевински радови на изградњи једног дијела објекта у оквиру читавог комплекса.

Друга фаза, која се спроводи у оквиру програма *IPA* 2019, обухватиће у цијелости ову иницијативу и повећати укупни капацитет, али и побољшати услове овог казнено-поправног објекта. Кроз другу фазу ће се, дакле, обезбиједити одговарајући безбједносни и функционални услови, како за особље, тако и за лица на издржавању затворске казне, чиме би се омогућило пресељење КПЗ „Миљацка” из градског језгра.

Особље Секретаријата ВСТС-а БиХ је, у сарадњи с представницима институција које су тренутно смјештене у Палати правде (Кантонални суд у Сарајеву, Општински суд у Сарајеву и судска полиција), у почетној фази реализације овог сложеног пројекта извршило израду пројектног рјешења, којим је дефинисана унутрашња просторна и функционална организација.

У том контексту је важно истаћи да пресељење КПЗ „Миљацка“ представља предуслов за почетак извођења радова на реконструкцији Палате правде у Сарајеву, чиме ће Кантонални суд у Сарајеву и Општински суд у Сарајеву проширити своје просторне капацитете, али и чиме ће се побољшати функционална организација и услови за запослене и кориснике судских услуга. Надаље, грађевинским радовима ће се побољшати и приступ лицима с инвалидитетом, али и енергетска ефикасност објекта, чиме ће доћи до остварења значајних уштеда.

Овим пројектом ће, поред повећања просторних капацитета поменутих судова, бити обухваћено и рјешење питања смјештаја судске полиције. Узимајући у обзир раније израђене Смјернице стандарда и мјере безбједности правосудних институција и носилаца правосудних функција у БиХ, судској полицији је неопходно обезбиједити довољан капацитет просторија за задржавање лица те обезбиједити адекватан ниво сигурности истих.

Као и претходних година, Влада Норвешке се показала као чврст партнер ВСТС-у БиХ у процесу унапређења услова рада правосудних институција у БиХ, те ће, у оквиру пројекта „Унапређење квалитета правосуђа“, финансирати израду пројектно-техничке документације за реконструкцију КПЗ „Миљацка“ за потребе проширења просторних капацитета Кантоналног суда у Сарајеву и Општинског суда у Сарајеву, а чија реконструкција и адаптација су планиране кроз донаторска средства ЕУ, путем програма *IPA* 2019. Завршетак пројектно-техничке документације се очекује у новембру 2021. године.

Израда пројектно-техничких документација за изградњу/реконструкцију зграда правосудних институција у БиХ

Активности на изради пројектно-техничке документације за реконструкцију и изградњу зграда правосудних институција у БиХ, које се реализују путем пројекта *ICEA II*, који је финансирала Влада Шведске, започеле су 2019. године, а завршиле у лјето 2020. године.

Пројектно особље ВСТС-а БиХ је у претходном периоду извршило квалитативни преглед пројектно-техничке документације за реконструкцију зграда Основног суда у Мркоњић Граду и Основног суда у Прњавору, те изградњу нове зграде Општинског суда у Жепчу и Окружног јавног тужилаштва у Бијељини. На основу наведене пројектно-техничке документације, надлежне институције су, као партнери на тим пројектима, обезбиједиле неопходне грађевинске дозволе, чиме су се стекли услови за спровођење тендерских процедура од стране Делегације ЕУ у БиХ, која ће финансирати изградњу/реконструкцију у оквиру програма *IPA*.

Током 2021. године се очекује окончање тендерске процедуре за избор извођача радова и надзор над извођењем радова за поменуте правосудне институције, које ће се реконструирати или изградити путем донаторских средстава у оквиру програма *IPA* 2017, те у наставку слиједи кратак приказ планираних инфраструктурних интервенција.

Слика 18: Преглед инфраструктурних радова који ће бити извршени кроз реконструкцију и изградњу конкретних правосудних институција у оквиру програма IPA 2017

Изградња Општинског суда у Жепчу

- Нова зграда, површине црка $P = 800 \text{ m}^2$, спратности подрум + приземље + спрат
- Енергетски ефикасан објекат
- Објекат прилагођен лицима с потешкоћама у кретању

Реконструкција Основног суда у Мркоњић Граду

- Израда термоизолационе фасаде цијелог објекта
- Санација влаге у архивском простору
- Уградња недостајуће спољне браварије и замјена дотрајале унутрашње столарије
- Санација и замјена дотрајалог паркета у канцеларијама
- Реконструкција санитарних чворова, електроинсталација, водоводних и анализационих инсталација
- Инсталација система видео-надзора и ватродојаве
- Инсталација нове пећи на пелет

Реконструкција и доградња Општинског суда у Зеници

- Изградња новог анекса зграде, спратности сутерен + приземље + 4 спрата, површине црка 2400 m^2
- Енергетски ефикасан објекат
- Објекат прилагођен лицима с потешкоћама у кретању
- Реконструкција дијела сутерена и приземља постојеће зграде Општинског суда, површине црка 700 m^2

Реконструкција Основног суда у Прњавору

- Адаптација приземља за потребе изградње судница
- Замјена постојећих подних облога, столарије и браварије
- Санација влаге у подрумском архивском простору и вентилација архивског простора
- Израда термоизолационе фасаде
- Реконструкција санитарних чворова и крова објекта, те инсталација система видео-надзора и ватродојаве
- Постављање нових електро, водоводне и канализационе инсталације

Изградња Окружног јавног тужилаштва у Бијељини

- Изградња новог анекса зграде, спратности сутерен + приземље + 4 спрата, површине црка 2400 m^2
- Енергетски ефикасан објекат
- Објекат прилагођен лицима с потешкоћама у кретању
- Објекат прилагођен раду тужилаштва, с писарницом, просторијама за притворенике, саслушање и препознавање, канцеларијама за тужиоце и сараднике, салом за састанке и кабинетом главног тужиоца

4.2. Ефикасност тужилаштва

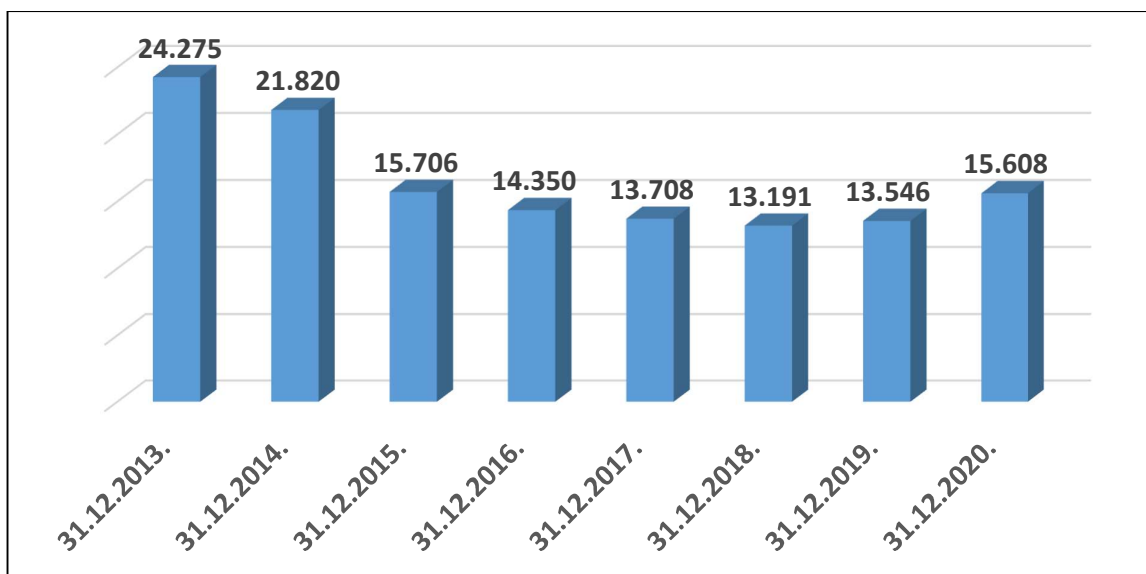
ВСТС у оквиру својих надлежности, а на основу статистичких показатеља, редовно прати стање када је у питању ефикасност рада свих тужилаштва у Босни и Херцеговини.

С обзиром на пандемију *COVID-19* и Одлуку ВСТС-а БиХ о раду на приоритетним предметима, у току 2020. године тужилаштва су како због затварања, тако и због боловања запослених имала знатно мањи број радних дана што се значајно одразило и на динамику процесуирања свих врста кривичних дјела.

Према подацима из 2020. године, видљиво је да су тужилаштва у БиХ у 2020. години запримала укупно 21.288 предмета против познатих починилаца, што је 5% мање запримљених предмета у односу на број предмета запримљених у 2019. години.

Број неријешених предмета на дан 31. 12. 2020. године био је 15.608 предмета, што је 15% више у односу на број неријешених предмета на дан 31. 12. 2019. године (13.546).

Графикон 5: Број неријешених предмета у тужилаштвима у БиХ по годинама

Током 2020. године тужилаштва су подигла 9.678 оптужница, што је за 16% мање у односу на број подигнутих оптужница у току 2019. године када је подигнуто 11.485 оптужница.

4.2.1. Процесуирање кривичних дјела корупције

Током 2020. године тужилаштва су подигла 126 оптужница за кривична дјела корупције, што је за 44% мање у односу на број подигнутих оптужница за кривична дјела корупције у току 2019. године када су тужилаштва подигла 225 оптужница.

У току 2020. године тужилаштва су донијела 499 наредби о спровођењу истраге за кривична дјела корупције, што је 9% мање у односу на број донесених наредби о спровођењу истраге у току 2019. године када су наредбе за спровођење истрага донесене у 548 предмета.

У току 2020. године тужилаштва су донијела 107 наредби о обустави истраге за кривична дјела корупције, што је 27% мање у односу на број обустављених истрага за кривична дјела корупције у току 2019. године када су истраге обустављене у 147 предмета.

У односу на процесуирање кривичних дјела корупције високог нивоа, од укупно 253 наређене истраге у 2020. години у предметима корупције, 14 наређених истрага или 6% односило се на истраге наређене у предметима корупције високог нивоа.

У односу на укупан број подигнутих оптужница (126) за кривична дјела корупције, тужилаштва су у 2020. години подигла 8 оптужница у предметима који се односе на корупцију високог нивоа, што представља 6% од броја укупно подигнутих оптужница у предметима корупције у току 2020. године.

4.2.2. Процесуирање кривичних дјела организованог криминала

Током 2020. године тужилаштва су подигла 26 оптужница за кривична дјела организованог криминала колико је било подигнутих оптужница и у 2019. години.

Током 2020. године тужилаштва су донијела 24 наредбе о неспровођењу истраге за кривична дјела организованог криминала, што је 9% више у односу на број донесених наредби о неспровођењу истраге у току 2019. године када су наредбе за неспровођење истрага донесене у 22 предмета.

У току 2020. године тужилаштва су донијела 28 наредби о обустави истраге за кривична дјела организованог криминала, што је 27% више у односу на број обустављених истрага за кривична дјела организованог криминала у току 2019. године када су истраге обустављене у 22 предмета.

У односу на процесуирање кривичних дјела организованог криминала високог нивоа, од укупно 52 наређене истраге у 2020. години, 3 наређене истраге или 6% односило се на истраге наређене у предметима организованог криминала високог нивоа.

У односу на укупан број подигнутих оптужница (26) за кривична дјела организованог криминала, тужилаштва су у 2020. години подигла 5 оптужница у предметима који се односе на организовани криминал високог нивоа, што представља 6% од броја укупно подигнутих оптужница у предметима организованог криминала у току 2020. године.

4.2.3. Процесуирање кривичних дјела из области привредног криминала и финансијске истраге

Током 2020. године тужилаштва су подигла 433 оптужнице за кривична дјела привредног криминала, што је за 12% више у односу на број подигнутих оптужница за кривична дјела привредног криминала у току 2019. године, када су тужилаштва подигла 387 оптужница.

У току 2020. године тужилаштва су донијела 748 наредби о неспровођењу истраге за кривична дјела привредног криминала, што је 3% више у односу на број донесених наредби о неспровођењу истраге у току 2019. године када су наредбе за неспровођење истрага донесене у 728 предмета.

У току 2020. године тужилаштва су донијела 226 наредби о обустави истраге за кривична дјела привредног криминала, што је 20% више у односу на број обустављених истрага за кривична дјела привредног криминала у току 2019. године када су истраге обустављене у 282 предмета.

Током 2020. године у Босни и Херцеговини у раду је било укупно 47 финансијских истрага, од чега су 33 истраге наређене у 2020. години.

4.2.4. Активности Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштва

Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва је у 2020. години одржала 19 састанака на којима су разматрана актуелна питања од значаја за рад тужилаштва у Босни и Херцеговини. Имајући у виду да је 2020. годину обиљежила пандемија изазвана коронавирусом, те да се рад одвијао у складу с препорукама и мјерама које су донијели надлежни кризни штабови, Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва није прекидала с радом и у ситуацијама немогућности физичког окупљања састанке је одржавала путем *online* комуникационе платформе *Cisco Webex* и поштујући мјере прописане с циљем спречавања ширења коронавируса. Тужилаштва у БиХ су, пратећи епидемиолошку ситуацију и препоручене епидемиолошке мјере, доносила одлуке о организацији рада у сваком тужилаштву, с циљем организације рада запосленика на тај начин да се не угрожава благовремено извршавање радних задатака, а омогући

поштивање епидемиолошких мјера. О наведеним одлукама тужилаштва су редовно информисала Сталну комисију за тужилаштва.

Водећи се чињеницом да је један од приоритета правосуђа у БиХ борба против корупције и организованог криминала, Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва је на радним састанцима током 2020. године приоритетно разматрала домаће и међународне извјештаје који су тематизовали рад на предметима високог нивоа корупције, организованог и привредног криминала у правосуђу БиХ. С циљем реализације препоручених мјера Стална комисија је предузела низ корака усмјерених на побољшање квалитета кривичних истрага, те процесуирање посебно оне врсте предмета који су у фокусу јавности.

Тако је међу приоритетима Сталне комисије у 2020. години било разматрање Извјештаја стручњака о питањима владавине права у Босни и Херцеговини, те сачињавање акционог плана с приједлогом мјера и активности за реализацију појединих препорука из наведеног извјештаја.

Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва у 2020. години разматрала је и налазе и препоруке из Трећег годишњег извјештаја Мисије OSCE-а у БиХ, као и резултат Индекса ефикасности одговора правосуђа на корупцију у 2019. години, презентованог у поменутом извјештају. Стална комисија је сачинила акциони план усмјерен на унапређење процесуирања предмета корупције, те је планирано да мјере и активности усмјерене на реализацију препорука упућених тужилачком систему у БиХ, садржане у наведеном акционом плану, у наредном периоду буду презентоване Савјету и понуђене на усвајање.

На приједлог Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштва, ВСТС БиХ је на сједници одржаној 22. и 23. 10. 2020. године усвојио *Смјернице за израду листе категорија регистратурне/документарне грађе са роковима чувања у тужилаштвима у Босни и Херцеговини* и предложио њихово достављање свим тужилаштвима на примјену.

На приједлог пројекта „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“, Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва дала је сагласност за наставак спровођења активности пружања подршке тужилаштвима на смањењу броја старих предмета кроз ангажман додатног особља.

Значајан дио рада Сталне комисије за ефикасност и квалитет тужилаштва током 2020. године се односио на праћење процеса оцјењивања тужилаца у тужилаштвима односно на примјену критеријума за оцјењивање рада тужилаца. Стална комисија дала је сагласност на Приједлог нових критеријума за оцјењивање носилаца правосудних функција у тужилаштвима, а ВСТС БиХ је на сједници одржаној 29. 12. 2020. године усвојио Критеријуме за оцјењивање рада тужилаца у БиХ.

4.2.5. Успостава и пружање подршке Координационом тијелу главних тужилаца ТБиХ, ентитетских тужилаштва и Тужилаштва БД

Пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“ иницирао је успостављање Координационог тијела главних тужилаца Тужилаштва Босне и Херцеговине, Републичког јавног тужилаштва Републике Српске, Федералног тужилаштва ФБиХ и Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ с циљем разматрања сукоба надлежности између тужилаштва у Босни и Херцеговини у ситуацијама када законом није прописан начин рјешавања сукоба надлежности и када су искоришћени сви претходни начини рјешавања сукоба надлежности који нису довели до рјешења. Међу надлежностима Координационог тијела је и размјена информација и координација спровођења истрага које су у току, а које се спроводе у више тужилаштва која су потписници Споразума о успостављању Координационог тијела, с циљем унапређења законитости и ефикасности рада, али и унапређења сарадње и рјешавања других питања која су у надлежности тужилаштва у Босни и Херцеговини.

Дана 11. 12. 2020. године Координационо тијело главних тужилаца одржало је састанак на којем је разматрано питање сукоба надлежности између Тужилаштва БиХ и Републичког јавног тужилаштва РС у конкретном предмету, те остала питања значајна за рад наведеног тијела. Посебно је значајно да је на наведеном састанку донесен закључак којим је регулисано питање иницирања поступка пред Координационим тијелом када се појави сукоб надлежности између тужилаштва у БиХ, у ситуацијама када законом није прописан начин рјешавања сукоба надлежности и када су искоришћени сви претходни начини рјешавања сукоба надлежности који нису довели до рјешења.

4.2.6. Стратешко планирање у тужилаштвима у БиХ

Пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа”, у партнерству с *USAID-овим* пројектом правосуђа, и током 2020. године наставио је да пружа подршку тужилачком систему Федерације Босне и Херцеговине, тужилачком систему Републике Српске, Тужилаштву Брчко дистрикта, као и Тужилаштву Босне и Херцеговине у изради трогодишњих стратешких планова за период 2020–2022. године, припреми годишњих планова за 2020. годину и годишњих извјештаја за 2019. годину за сва појединачна тужилаштва, као и одржавању редовних колегијума главних тужилаца Федерације БиХ и колегијума главних тужилаца Републике Српске.

Током 2020. године пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа” започео је с процесом подизања капацитета и компетенција запосленика у тужилаштвима, с циљем већег степена појединачне одговорности и боље комуникације унутар тужилаштва и тужилачког система, као и с циљем постизања самосталности у процесу стратешког планирања као и процесима припреме годишњих планова рада и годишњих извјештаја о спровођењу стратешког оквира тужилачког система и спроведених циљаних резултата.

4.2.7. Анализа стања и мјере за рјешавање старих предмета у тужилаштвима

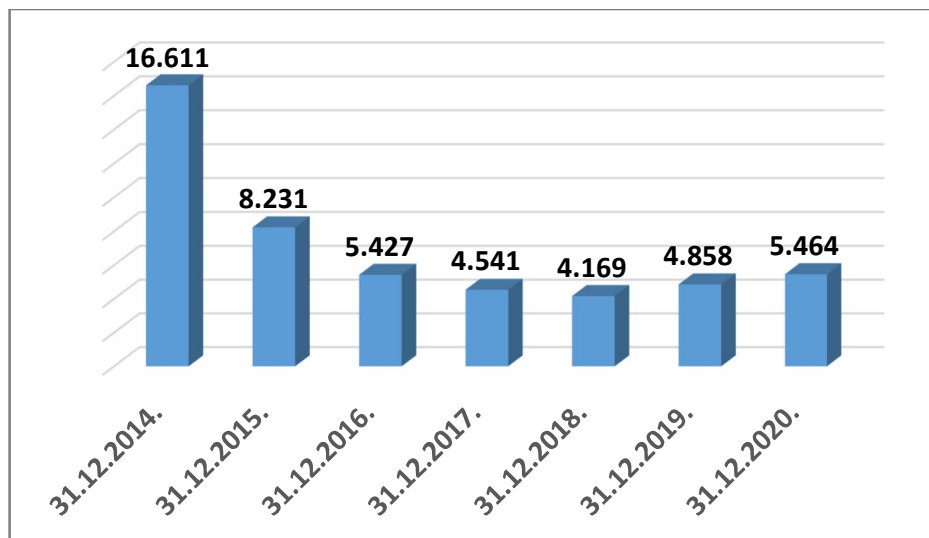
Сва тужилаштва у БиХ која у раду имају старе неријешене предмете су и на почетку 2020. године донијела планове за рјешавање старих предмета (неријешени предмети старији од двије године) како је прописано важећим Упутством за израду планова за рјешавање старих предмета у тужилаштвима у БиХ.

Укупан степен реализације планова за рјешавање старих предмета у свим тужилаштвима у БиХ на крају 2020. године био је 68%. У току 2020. године у тужилаштвима у БиХ ријешено је 2.655 старих предмета чије рјешавање је било планирано у плановима за рјешавање старих предмета за 2020. годину.

Укупан број неријешених старих предмета у тужилаштвима у БиХ на дан 31. 12. 2020. године (5.464) био је за 67% мањи од укупног броја неријешених старих предмета на дан 31. 12. 2014. године (16.611), а за 12% већи од броја старих неријешених предмета на дан 31. 12. 2019. године (4.858).

Упоређивањем података из 2020. године с подацима у 2019. години, уочавају се евидентне последице застоја у раду тужилаштва, због значајних ограничења и потешкоћа у раду услед пандемије изазване коронавирусом. Имајући у виду наведене потешкоће, Стална комисија за ефикасност тужилаштва је као мјеру за помоћ тужилаштвима у смањењу броја старих предмета донијела одлуку о распореду и ангажману додатног особља и то 20 правних савјетника и 10 сарадника у 9 тужилаштва, који ће у наредном периоду пружати помоћ тужоцима у раду на рјешавању старих предмета.

Графикон 6: Број старих неријешених предмета у тужилаштвима

4.2.8. Унапређење сарадње тужилаштава и агенција за спровођење закона

Редовно одржавање састанака руководиоца тужилаштава и полицијских органа на стратешком и оперативном степену

У области ефикасне сарадње између тужилаштава и агенција за спровођење закона, ВСТС, у оквиру активности пројекта „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа”, дјелује на два нивоа и то стратешком и оперативном. Имајући у виду да такав вид сарадње представља кључни фактор за ефикасан рад тужилаштава у БиХ, сарадња се константно унапређује.

Током 2020. године одржана су два састанка руководиоца тужилаштава и полицијских органа на стратешком степену (Стратешки форум) на којима су учествовали главни тужилац Тужилаштва БиХ, главни федерални тужилац Федералног тужилаштва ФБиХ, главни републички тужилац Републичког јавног тужилаштва Републике Српске и главни тужилац Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ, те директор Државне агенције за истраге и заштиту, директор Федералне управе полиције, директор Полиције Републике Српске и шеф Полиције Брчко дистрикта БиХ.

Стратешки форум расправља о значајним питањима за ефикасан рад и сарадњу тужилаштава и полиције, те је током 2020. године форум разговарао на сљедеће теме:

- Актуелна ситуација везана за потешкоће у раду за вријеме пандемије изазване коронавирусом (COVID-19), те унапређење рада и сарадње између тужилаштава и полицијских органа;
- Праћење имплементације донесених мјера за унапређење рада и сарадње између тужилаштава и полицијских органа у процесуирању предмета корупције и организованог криминала и представљање статистичких података о раду тужилаштава на предметима корупције и организованог криминала с квалитативним показатељима;
- Инсистирање на досљедној примјени одредаба Упутства о сарадњи тужилаца и овлашћених службених лица;
- Сарадња тужилаштава и полицијских органа у истраживању ратних злочина;
- Улагање додатних напора у рјешавању кривичних дјела везаних за трговину људима;
- Пружање подршке тужилаштвима од стране полицијских органа.

На састанку Стратешког форума усвојена су Стандардизована правила и смјернице Стратешког форума руководиоца тужилаштва и полицијских органа за поступање у ситуацијама уколико се епидемиолошка ситуација погорша или понови. Тим правилима су регулисана поступања приликом пријема и отпреме поште, затим редовне консултације ОСЈ и тужилаца о раду на предметима, лишење слободе и организација просторија за задржавање/притворских јединица, поступање у радњама доказивања хитне природе, координација у поступању и организацији рада руководиоца институција, као и набавка и коришћење заштитне опреме. Текст Стандардизованих правила и смјерница је, кроз закључке, достављен тужилаштвима и полицијским агенцијама како би се о истим разговарало на оперативним форумима и договорила њихова примјена.

Када је у питању сарадња тужилаштва и полицијских органа на оперативном степену, тренутно је успостављено и самостално функционише 17 оперативних форума у БиХ.

ВСТС је кроз пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа” наставио да заговара праксу успостављања сталних заједничких истражних тимова тужилаштва и полиције. Практика до сада успостављених тимова у оквиру четири тужилаштва и то Окружног јавног тужилаштва у Добоју, Окружног јавног тужилаштва у Бањој Луци, Кантоналног тужилаштва Зеничко-добојског кантона и Кантоналног тужилаштва Кантона Сарајево се анализује како би се израдио приједлог за унапређење њиховог дјеловања и како би се радило на даљој имплементацији у тужилаштвима.

4.2.9. Унапређење квалитета статистичког извјештавања о раду тужилаштва у БиХ

ВСТС је у протекле двије године развио систем статистичког извјештавања који је способан да пружи благовремене и поуздане статистичке показатеље потребне за планирање и праћење рада тужилаштва.

Пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа” је наставио с обуком уписничара у тужилаштвима о коришћењу СИПО система за извјештавање о раду тужилаштва и током 2020. године. Због пандемије *COVID-19* умјесто заједничке обуке за уписничаре службеници Пројекта вршили су појединачне обуке уписничара у 6 тужилаштва.

С обзиром на свакодневни рад на унапређењу техничких могућности Система за извјештавање и подршку одлучивању (СИПО), службеници Пројекта свакодневно сарађују с уписничарима у свим тужилаштвима у БиХ. У циљу да уписничари у тужилаштвима буду благовремено упознати с новим функционалностима СИПО система, обуке уписничара се континуирано врше у самим тужилаштвима.

У току 2020. године у систему статистичког извјештавања креирани су посебни извјештаји о правоснажним и неправоснажним судским одлукама.

Током 2020. године предузете су активности у сачињавању анализе расположивих података о полној структури починилаца кривичних дјела и жртава кривичних дјела како би се креирали извјештаји о раду тужилаштва који ће имати могућност да приказују и податке о родно заснованом насиљу.

4.2.10. Подршка тужилаштвима у раду на предметима привредног криминала, организованог криминала и корупције

Пројектом *IPA 2017*, који финансира ЕУ, пружена је значајна подршка тужилаштвима у раду на предметима привредног криминала, организованог криминала и корупције, и то ангажманом 11 економских стручњака у 10 тужилаштва у периоду од 24 мјесеца. Стручњаци су ангажовани на предметима у најранијој фази кривичног поступка, а резултати њиховог ангажмана су се огледали у скраћеном времену прикупљања документације, избегавању прикупљања непотребне документације, бржем савладавању текућег прилива, ефикаснијој комуникацијом са судским вјештацима и агенцијама за спровођење закона, пружању помоћи у сачињавању наредби за вјештачење, испитивању свједока и оптужених. Значајан допринос се огледао у

препознавању потребе за спровођењем и иницирањем финансијских истрага, пружајући стручну помоћ код анализе новчаних токова и препознавању нелегално стечених прихода.

Поредећи број подигнутих оптужница у предметима привредног криминала у 2020. години у односу на 2019. годину, забиљежен је раст од 12% (46 предмета). Поред тога, повећан је број финансијских истрага у раду, и то за 60% (28 предмета).

У њиховом досадашњем раду највише је било комплексних предмета привредног и организованог криминала, корупције, утаје пореза, злоупотребе положаја, обмане при добивању кредита, закључења штетног уговора, сачињавања лажних биланса, приватизације, злоупотребе на тржишту капитала, прања новца, те осталих кривичних дјела. У периоду мај 2019. до краја децембра 2020. године стручњаци су сачинили анализу за 550 предмета, од чега се највећи број предмета односио на предмете привредног криминала (312), корупције (83), организованог криминала (15), и финансијских истрага (9), те остале предмете (131).

Осим активног рада на предметима, велики број радних сати у тужилаштвима утрошен је на консултације с тужиоцима и одржавање кратких обука у вези с економским дилемама с којим се сусрећу у раду. Економски стручњаци су се периодично састајали како би размјењивали знање и искуство стечено у тужилаштвима, али и како би расправљали о дилемама с којим се сусрећу у раду на предметима привредног криминала. Ангажовани стручњаци су активно радили на писању Приручника за рад на предметима привредног криминала и финансијских истрага, водећи се искуством стеченим у току ангажмана у тужилаштвима. Приручник ће бити финализиран и дистрибуиран тужиоцима, истражиоцима и сарадницима у тужилаштвима у 2021. години, а има за циљ пружати помоћ у разумијевању економских трансакција и појмова који се јављају у предметима привредног криминала.

4.2.11. Односи с јавношћу у тужилаштвима и сарадња с невладиним сектором

Стратегија за поступање с лицима која долазе у контакт с тужилаштвима (у даљем тексту: Стратегија) настала је као резултат одређивања ВСТС-а БиХ и тужилаштва у БиХ да отворе рад тужилаштва за јавност, у мјери у којој је то могуће, и креирају јасне канале комуникације и сарадње с грађанима, невладиним организацијама, медијима и другим сегментима друштва. Стратегију континуирано имплементирају сва тужилаштва у БиХ.

Све активности из Стратегије показују тренд повећања степена реализације и до сада је реализовано 70% активности. Недостатни материјални услови, као и немогућност попуњавања радних мјеста прописаних систематизацијом, представљају неке од отежавајућих околности приликом саме имплементације.

ВСТС континуирано прати степен имплементације активности Стратегије појединачно по тужилаштвима, врши анализу сваког појединачног стандарда и начин његове имплементације у појединим тужилаштвима, те врши координацију у виду размјене најбољих пракси.

Једна од реализованих активности Стратегије јесте и интегрисан механизам анкетирања задовољства грађана на локалном нивоу на веб-страницама тужилаштва које су на домени *pravosudje.ba*. Циљ тог анкетирања је добивање повратних информација од локалне заједнице, корисника услуга тужилаштва и правосудне заједнице о доступности информација о раду тужилаштва, поступању према корисницима и квалитету рада тужилаштва. Анкета је на веб-страницама тужилаштва активна од октобра 2020. године. Пресјек првих резултата направљен је крајем године и достављен тужилаштвима на анализу одговора и даље поступање с циљем будућег унапређења у раду.

План мониторинга и евалуације односа с јавношћу који је базиран на моделу комплементарног приступа процесу мониторинга и евалуације, кроз двије групе индикатора и то групу квантитативних индикатора и групу квалитативних индикатора,

има за циљ креирати модел за системско и континуирано праћење и оцјену успјешности односа с јавношћу на заједничким основама за сва тужилаштва и спроводи се од 2017. године. У 2020. години је урађено мјерење за 2019. годину, а коначна оцјена износила је 18,7, што представља повећање од 13,4% у односу на 2018. годину.

Будући да је један од дугорочних циљева пројекта „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа” доношење користи за грађане кроз квалитетно обављање активности из надлежности тужилаштва, а у складу са Стратегијом за поступање с лицима која долазе у контакт с тужилаштвима, ВСТС БиХ је у новембру 2020. године заједно с партнерским организацијама започео реализацију активности усмјерених на успостављање сарадње с невладиним организацијама и струковним удружењима који су активни у сектору правосуђа. Реализација Програма малих грантова подразумијева успостављање шеме малих грантова у циљу подршке наведеним организацијама, уз финансијску подршку Амбасаде Швајцарске у БиХ.

Стална комисија за ефикасност и квалитет тужилаштва дала је сагласност да се започне реализација наведених активности усмјерених на додјелу грантова из финансијских средстава која је одобрио донатор Амбасада Швајцарске у БиХ за ангажман невладиних организација, струковних удружења тужилаца у БиХ, те Удружења гласноговорника тужилаштва у БиХ.

Ангажман невладиних организација ће бити усмјерен на успостављање платформе за континуирану сарадњу између организација цивилног друштва и правосуђа као и активности које се односе на израду плана активности мотивисања грађана да дају свој допринос раду тужилаштва.

Ангажман струковних удружења тужилаца у БиХ ће бити спроведен с циљем имплементације пројектних приједлога усмјерених на рјешавање идентификованих проблема с којима се сусреће тужилачки систем, чиме се настоје оснажити заговарачки капацитети струковних удружења тужилаца с коначним циљем афирмације тужилаца као активних учесника у свим процесима који се односе на питања положаја и рада тужилаца и тужилаштва у БиХ.

Циљ сарадње с Удружењем гласноговорника тужилаштва у БиХ је развој основних принципа и стандарда из сегмента односа с јавношћу за главне тужиоце и тужиоце, те јачање свијести главних тужилаца о значају проактивног приступа односа тужилаштва с јавношћу.

4.2.12. Информације о активностима на процесуирању предмета ратних злочина

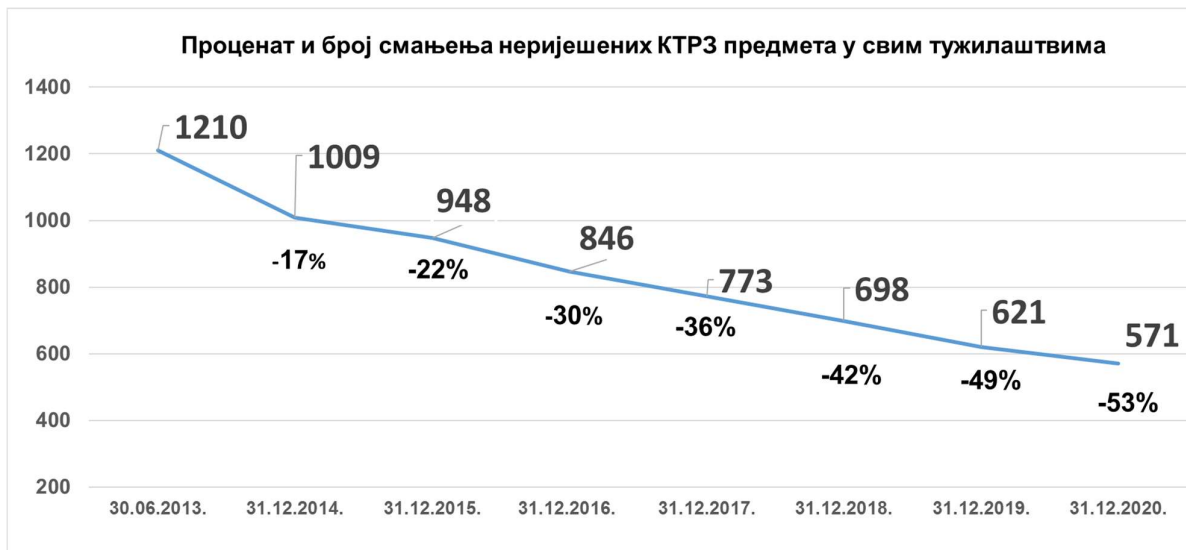
Како је раније истакнуто, ВСТС БиХ је током 2020. године имплементирао пројекат „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ”, фаза *IPA* 2017, како би се унаприједила ефикасност рада. Паралелно с имплементацијом циљева и мјера утврђених Ревидираном државном стратегијом, ВСТС БиХ је донио низ системских и појединачних одлука којима се третирају питања квалитета и ефикасности рада на овој врсти предмета. Између осталог је унапријеђен нормативни подзаконски оквир, који обезбјеђује приоритетно планирање рада на најсложенијим и најприоритетнијим предметима ратних злочина.

Додатно је континуираним заговарањем ВСТС-а БиХ укупно 19 судија и тужилаца, претходно финансираних кроз подршку Европске уније *IPA* 2012 и *IPA* 2013, трансферирано у оквиру домаћих правосудних буџета почев од јануара 2020. године. Тиме су обезбијеђени адекватни капацитети за рад на овој врсти предмета. ВСТС БиХ је у јуну 2020. године координирао активности Суда БиХ и Тужилаштва БиХ у погледу функционисања механизма расподеле предмета између нивоа правосуђа. Адекватном расподелом, капацитети Суда БиХ и Тужилаштва БиХ су растеређени за рад на најприоритетнијим и најсложенијим предметима, док је истовремено омјер распоређености послужио као платформа програмирања наставка подршке Европске уније, у оквиру државног програма (*IPA* 2019) „ЕУ за транзицијску правду” у вриједности

од 4 милиона ЕУР-а.²⁸ Појединачним одлукама ВСТС-а БиХ утврђена је обавеза ажурнијег рада на предметима ратних злочина у тужилаштвима, а у циљу благовремене имплементације Ревидиране државне стратегије. С тим у вези третирана су питања иницијалне политике кривичног процесуирања, ефикасног рада, улагања додатних напора у предметима с недоступним лицима као и обавеза континуираног усавршавања тужилаца.

На крају 2020. године регистровано је смањење броја неријешених КТРЗ предмета за 53%²⁹. Закључно са 31. 12. 2020. године сва тужилаштва у БиХ имају у раду укупно 571 неријешен КТРЗ предмет.

Графикон 7: Динамика процесуирања КТРЗ предмета ратних злочина у периоду 30. 6. 2013 – 31. 12. 2020. године

²⁸ Види више у поглављу 1. „Европске интеграције”.

²⁹ С обзиром на то да се смањење броја неријешених КТРЗ предмета мјери у оквиру имплементације пројекта „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ”, више информација о оствареним резултатима наведено је у поглављу 1. „Европске интеграције”, Фаза подршке Европске уније (IPA 2017 и 2019) „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ” – реализација, учинци и програмирање наставка подршке”.

Поглавље 5: КВАЛИТЕТ

5.1. Показатељи о квалитету рада судова у 2020. години

У овом дијелу Годишњег извјештаја приказани су подаци о оствареном квалитету одлука судова, који су за 2020. годину обрачунати, као и претходних година, према параметрима ВСТС-а БиХ. Поред наведених података, у овом дијелу извјештаја посебно су приказани и статистички показатељи о исходу поступака који су током 2020. године окончани по правном лијеку пред вишестепеним судовима (подаци о ожалбеним одлукама). Ти показатељи о ожалбеним одлукама нису довољни да се стекне потпуни увид у квалитет рада судова, али они омогућавају читаоцу да добије више информација о проценту потврђених и осталих одлука посматрано у односу на које су странке у поступку уложили правни лијек.

5.1.1. Квалитет одлука и статистички показатељи о ожалбеним одлукама

Квалитет одлука у судовима према параметрима ВСТС-а БиХ

Квалитет одлука носилаца правосудне функције у суду се обрачунава на бази процента укинутих одлука у односу на укупан број потврђених, преиначених и укинутих одлука од стране суда више инстанце, те процента укинутих и преиначених одлука у односу на укупан број донесених одлука на које се може изјавити правни лијек. Појединачни резултати носилаца правосудних функција се користе за израчунавање колективног квалитета одлука суда.

Судови у Босни Херцеговини у току 2020. године остварили су квалитет рада како слиједи:

Табела 9: Квалитет рада судова

Суд ³⁰	Квалитет рада у 2019. години	Квалитет рада у 2020. години
Суд Босне и Херцеговине	95%	93%
Виши привредни суд у Бањој Луци	88%	90%
Кантонални судови	91%	91%
Окружни судови	91%	93%
Окружни привредни судови	90%	87%
Општински судови	90%	89%
Основни судови	85%	83%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	86%	86%

Статистички показатељи о ожалбеним одлукама

У овом дијелу Годишњег извјештаја приказани су статистички показатељи о ожалбеним одлукама (одлукама на које је изјављен правни лијек).

Суд Босне и Херцеговине

Потврђено је 569 или 84% ожалбених одлука, преиначено 41 или 6%, укинуто 37 или 6%, а дјелимично је укинуто 27 или 4% ожалбених одлука. Статистички показатељи о ожалбеним одлукама, према унутрашњој организацији Суда Босне и Херцеговине, приказани су у табели у наставку:

³⁰ За Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине, Врховни суд Републике Српске, те Апелациони суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине не утврђује се квалитет судских одлука.

Табела 10: Суд Босне и Херцеговине

Одјељење	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Кривично	87%	88%	8%	6%	4%	5%	1%	1%
Управно	85%	82%	8%	6%	4%	6%	3%	6%
Апелационо	87%	80%	4%	8%	3%	8%	6%	4%

Виши привредни суд у Бањој Луци

Потврђено је 67 или 73% ожалбених одлука, преиначено је 13 или 14%, укинуто 10 или 11%, а дјелимично су укинуте 2 или 2% ожалбених одлука. Статистички показатељи о ожалбеним одлукама приказани су у табели у наставку:

Табела 11: Виши привредни суд у Бањој Луци

Врста предмета	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Одлуке по жалбама изјављеним на првостепене одлуке окружних привредних судова	74%	73%	11%	14%	12%	11%	3%	2%

Кантонални и окружни судови

Потврђено је 2.367 или 81% ожалбених одлука кантоналних судова, преиначене су 283 или 10%, укинуто је 231 или 8%, а дјелимично је укинуто 26 или 1% ожалбених одлука.

Потврђене су 934 ожалбене одлуке окружних судова или 66%, преиначено је 375 или 26%, укинуто 96 или 7%, а дјелимично је укинуто 18 или 1% ожалбених одлука.

Статистички показатељи о ожалбеним одлукама у кантоналним и окружним судовима, према врстама предмета, приказани су у табелама у наставку:

Табела 12: Кантонални судови

Врста предмета	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Грађански	87%	87%	9%	9%	3%	3%	1%	1%
Кривични	68%	75%	6%	5%	24%	19%	2%	1%
Управни	73%	75%	17%	16%	10%	9%	0%	0%

Табела 13: Окружни судови

Врста предмета	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Грађански	57%	63%	22%	19%	16%	12%	5%	6%
Кривични	84%	85%	3%	4%	12%	11%	1%	0%
Управни	69%	61%	25%	35%	6%	4%	0%	0%

Окружни привредни судови

Потврђене су 773 ожалбене одлуке окружних привредних судова или 78%, преиначено је 95 или 10%, укинута 119 или 12%, а дјелимично је укинута пет ожалбених одлука. Статистички показатељи о ожалбеним одлукама, према судским рефератима, приказани су у табели у наставку:

Табела 14: Окружни привредни судови

Реферат	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Привредни	80%	78%	10%	11%	10%	11%	0%	0%
Извршни	79%	79%	2%	5%	19%	16%	0%	0%
Ванпарнични	75%	57%	0%	14%	25%	29%	0%	0%
Регистрација пословних субјеката	67%	69%	11%	0%	22%	31%	0%	0%

Општински и основни судови

Потврђена је 16.901 ожалбена одлука општинских судова или 78%, преиначена је 2.061 или 9%, укинуте 2.534 или 12%, а дјелимично је укинута 285 или 1% ожалбених одлука.

Потврђено је 5.070 или 71% ожалбених одлука основних судова, преиначено је 739 или 10%, укинута 1.313 или 18%, а дјелимично су укинуте 82 или 1% ожалбених одлука.

Статистички показатељи о ожалбеним одлукама, према судским рефератима, приказани су у табелама у наставку:

Табела 15: Општински судови

Реферат	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Парнични	75%	77%	14%	12%	9%	9%	2%	2%
Привредни	78%	82%	11%	8%	10%	9%	1%	1%
Кривични	67%	70%	15%	13%	17%	16%	1%	1%
Извршни	83%	78%	5%	3%	12%	18%	1%	1%
Остало	86%	85%	5%	8%	9%	7%	0%	0%

Табела 16: Основни судови

Реферат	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Парнични	68%	67%	14%	15%	16%	17%	2%	1%
Кривични	60%	64%	15%	13%	25%	22%	0%	1%
Извршни	73%	76%	6%	3%	20%	20%	1%	1%
Остало	70%	76%	11%	6%	18%	17%	1%	1%

Основни суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

Потврђено је 478 или 74% ожалбених одлука, преиначена је 61 или 10%, укинута 106 или 16% и није било дјелимично укинутих ожалбених одлука. Статистички показатељи о ожалбеним одлукама, према судским рефератима, приказани су у табели у наставку:

Табела 17: Основни суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

Реферат	Проценат потврђених одлука		Проценат преиначених одлука		Проценат укинутих одлука		Проценат дјелимично укинутих одлука	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Парнични	79%	76%	9%	7%	12%	17%	0%	0%
Привредни	69%	86%	6%	0%	25%	14%	0%	0%
Кривични	65%	78%	26%	11%	9%	11%	0%	0%
Извршни	73%	70%	2%	3%	25%	27%	0%	0%
Остало	74%	71%	10%	17%	16%	12%	0%	0%

5.2. Показатељи о квалитету рада тужилаштва у 2020. години

У овој секцији Годишњег извјештаја приказани су подаци о оствареном квалитету одлука тужилаштва који су за 2020. годину обрачунала тужилаштва према параметрима ВСТС-а БиХ. Поред наведених података, у овој секцији извјештаја посебно су приказани и статистички показатељи о правоснажним судским одлукама које су судови донијели током 2020. године по оптужницама које су подигла тужилаштва у Босни и Херцеговини. Ти показатељи нису довољни да се стекне потпуни увид у квалитет рада тужилаштва, али они омогућавају читаоцу да добије више информација о врстама судских одлука по подигнутим оптужницама.

5.2.1. Квалитет одлука у тужилаштвима према параметрима ВСТС-а БиХ

Параметри за обрачун квалитета рада тужилаштва

Квалитет одлука у тужилаштвима обрачунава се, као и претходних година, према параметрима ВСТС-а БиХ. Квалитет оптужница тужиоца утврђује се на основу укупног броја подигнутих оптужница и укупног броја правоснажних пресуда у којима су одбијене оптужбе, оптужени ослобођен од оптужбе, те на основу броја правоснажних рјешења о одбијању оптужница, сразмјерно укупном броју подигнутих оптужница. Квалитет оптужница у предметима привредног криминала, организованог криминала и ратних злочина утврђује се на основу укупног броја подигнутих оптужница и укупног броја правоснажних пресуда у којима су одбијене оптужбе те оптужени ослобођен од оптужбе,

сразмјерно укупном броју подигнутих оптужница. Квалитет одлука тужиоца који ради на малољетничком реферату утврђује се на основу укупног броја поднесених приједлога за изрицање одгојних мјера и малољетничког затвора и укупног броја прихваћених, односно неприхваћених приједлога и обустављених поступака од стране суда.

Квалитет наредби тужиоца о неспровођењу истраге и наредби о обустави истраге утврђује се на основу укупног броја ових одлука које су донесене у извјештајном периоду и укупног броја рјешења о уважавању притужби оштећеног или подносиоца пријаве на ове наредбе која главни тужилац донесе у извјештајном периоду.

У складу с утврђеним параметрима, подаци о квалитету рада тужилаштва у извјештајном периоду посебно су приказани у односу на квалитет оптужница и квалитет наредби о неспровођењу и обустављању истраге.

Квалитет оптужница

Тужилаштва у Босни и Херцеговини су током 2020. године остварила квалитет оптужница како је наведено у табели у наставку:

Табела 18: Квалитет оптужница у тужилаштвима

Тужилаштво	Квалитет оптужница 2019.	Квалитет оптужница 2020.
Тужилаштво БиХ	96%	95%
Кантонална тужилаштва	95%	96%
Окружна тужилаштва	96%	96%
Посебно одјељење РЈТ РС	93%	69%
Тужилаштво Брчко дистрикта БиХ	95%	96%

Квалитет наредби о неспровођењу и обустави истрага

Тужилаштва у Босни и Херцеговини су током 2020. године остварила квалитет наредби о неспровођењу и обустави истраге како је наведено у табели у наставку:

Табела 19: Квалитет наредби о неспровођењу и обустави истраге

Тужилаштво	Квалитет наредби о неспровођењу и обустави истраге 2019.	Квалитет наредби о неспровођењу и обустави истраге 2020.
Тужилаштво БиХ	99%	99%
Кантонална тужилаштва	100%	100%
Окружна тужилаштва	100%	100%
Посебно одјељење РЈТ РС	99%	100%
Тужилаштво Брчко дистрикта БиХ	100%	100%

5.2.2. Статистички показатељи о судским одлукама³¹

У наредним табелама приказани су статистички показатељи о судским одлукама које су постале правоснажне у извјештајном периоду.

³¹ У предметима против малољетних починилаца кривичних дјела (КТМ) 98% поднесених приједлога за изрицање одгојних мјера и малољетничког затвора је прихваћено од стране судова.

Тужилаштво Босне и Херцеговине

Од укупног броја правоснажних судских одлука током 2020. године 132 одлуке или 89% њих биле су осуђујуће пресуде, док су у 17 предмета или 11% донесене ослобађајуће пресуде, а одбијајућих пресуда и рјешења о одбијању оптужнице није било током 2020. године. Структура судских одлука, по врстама предмета у којима је подигнута оптужница, приказана је у табели у наставку:

Табела 20: Статистички показатељи о судским одлукама по оптужницама Тужилаштва Босне и Херцеговине

Врсте предмета	Укупан број пресуда	Број/проценат осуђујућих пресуда		Број/проценат одбијајућих пресуда		Број/проценат ослобађајућих пресуда		Број/проценат осталих одлука	
КТ	40	38	95%	0	0%	2	5%	0	0%
КТК	6	5	83%	0	0%	1	17%	0	0%
КТО	16	11	69%	0	0%	5	31%	0	0%
КТПО	76	70	92%	0	0%	6	8%	0	0%
КТРЗ	7	5	71%	0	0%	2	29%	0	0%
КТТ	4	3	75%	0	0%	1	25%	0	0%

Кантонална тужилаштва

Од укупног броја правоснажних судских одлука током 2020. године 6.076 одлука или 96% њих биле су осуђујуће пресуде. Судови су у 284 предмета или 4% донијели одбијајуће и ослобађајуће пресуде, рјешења о одбијању оптужнице, одлуке да се не прихватају приједлози за изрицање одгојних мјера и малолетничког затвора и обустављени Ктм поступци. Структура судских одлука, по врстама предмета у којима је подигнута оптужница, приказана је у табели у наставку:

Табела 21: Статистички показатељи о судским одлукама по оптужницама кантоналних тужилаштава

Врсте предмета	Укупан број пресуда	Број/проценат осуђујућих пресуда		Број/проценат одбијајућих пресуда		Број/проценат ослобађајућих пресуда		Број/проценат осталих одлука	
КТ	6.133	5.886	96%	33	1%	188	3%	26	0%
КТК	84	70	83%	0	0%	14	17%	0	0%
КТО	3	3	100%	0	0%	0	0%	0	0%
КТПО	137	114	83%	1	1%	22	16%	0	0%
КТРЗ	3	3	100%	0	0%	0	0%	0	0%

Окружна тужилаштва

Од укупног броја правоснажних судских одлука током 2020. године 2.296 одлука или 94% њих биле су осуђујуће пресуде. Судови су у 138 предмета или 6% донијели одбијајуће и ослобађајуће пресуде, рјешења о одбијању оптужнице, одлуке да се не прихватају приједлози за изрицање одгојних мјера и малолетничког затвора и обустављени Ктм поступци. Структура судских одлука, по врстама предмета у којима је подигнута оптужница, приказана је у табели у наставку:

Табела 22: Статистички показатељи о судским одлукама по оптужницама окружних тужилаштава

Врсте предмета	Укупан број пресуда	Број/проценат осуђујућих пресуда		Број/проценат одбијајућих пресуда		Број/проценат ослобађајућих пресуда		Број/проценат осталих одлука	
КТ	2.211	2.082	94%	22	1%	102	5%	5	0%
КТК	18	16	89%	0	0%	2	11%	0	0%
КТПО	201	196	98%	2	1%	3	1%	0	0%
КТРЗ	4	2	50%	0	0%	2	50%	0	0%

Посебно одјељење Републичког тужилаштва Републике Српске

Од укупног броја правоснажних судских одлука током 2020. године 12 одлука или 75% њих биле су осуђујуће пресуде, док је у 4 одлуке или 25% донесено рјешење о одбијању оптужнице. Структура судских одлука, по врстама предмета у којима је подигнута оптужница, приказана је у табели у наставку:

Табела 23: Статистички показатељи о судским одлукама по оптужницама Посебног одјељења Републичког тужилаштва Републике Српске

Врсте предмета	Укупан број пресуда	Број/проценат осуђујућих пресуда		Број/проценат одбијајућих пресуда		Број/проценат ослобађајућих пресуда		Број/проценат осталих одлука	
КТ	8	4	50%	0	0%	0	0%	4	50%
КТК	4	4	100%	0	0%	0	0%	0	0%
КТО	4	4	100%	0	0%	0	0%	0	0%

Тужилаштво Брчко дистрикта БиХ

Од укупног броја правоснажних судских одлука током 2020. године 189 одлука или 96% њих биле су осуђујуће пресуде. Судови су у 8 предмета или 4% донијели ослобађајуће пресуде, рјешења о одбијању оптужнице, одлуке да се не прихватају приједлози за изрицање одгојних мјера и малољетничког затвора и обустављени Ктм поступци. Структура судских одлука, по врстама предмета у којима је подигнута оптужница, приказана је у табели у наставку:

Табела 24: Статистички показатељи о судским одлукама по оптужницама Тужилаштва Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

Врсте предмета	Укупан број пресуда	Број/проценат осуђујућих пресуда		Број/проценат одбијајућих пресуда		Број/проценат ослобађајућих пресуда		Број/проценат осталих одлука	
КТ	173	166	96%	0	0%	6	3%	1	1%
КТК	8	7	88%	0	0%	1	13%	0	0%
КТПО	16	16	100%	0	0%	0	0%	0	0%

Поред наведених информација о квалитету рада правосудних институција, ВСТС БиХ у континуитету предузима бројне мјере и активности на подизању квалитета правосудја, прије свега у домени едукације судија и тужилаца и кроз процес уједначавања судске праксе, те подизању транспарентности судског система путем објаве судских одлука.

5.3. Информациони систем ВСТС-а БиХ за објављивање судских одлука

Сходно законској надлежности из члана 17. тачка 24. Закона о ВСТС-у БиХ да „води, координира и надгледа коришћење информационе технологије у судовима и тужилаштвима да би се у том погледу постигла и одржала униформност у судовима и тужилаштвима у цијелој земљи....”, ВСТС БиХ у договору с надлежним институцијама од маја 2008. године ажурира базу судских одлука која је доступна путем веб-сервиса <https://www.pravosudje.ba/csd/>. Кроз године рада на објави судских одлука, ВСТС БиХ је посветио значајне ресурсе како би база била што ажурнија и оперативнија, односно лакша за коришћење. Развоју базе значајно су допринијели и највиши судови у Босни и Херцеговини као партнерски судови, који су вршили одабир одлука за унос у базу, те индексацију истих ради боље претраживости. У моменту писања овог прилога, база садржи 13.488 судских одлука, претраживих по броју и датуму доношења, суду који је одлуку донио, правном термину и примијењеном пропису, али и по слободној претрази текста. Првобитно креирана искључиво за носиоце правосудних функција, приступ бази судских одлука је етапно омогућаван и другим категоријама корисника уз извјесна ограничења³².

База је континуирано обогаћивана актуелним правоснажним одлукама највиших судова и везаним нижестепеним одлукама. Током 2020. године унесене су 704 нове одлуке, а путем базе су постале доступне, између осталог, и одлуке објављене у информаторима Вишег привредног суда у Бањој Луци за период 2018. и 2019. године, одлуке објављене у билтену Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине за 2018. годину, већина одлука из билтена Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ за 2018. и 2019. годину, одлуке о спорним правним питањима врховних судова, те одлуке на које је указано кроз два броја часописа „Правна хроника” објављена у 2020. години. Ради прикупљања и објаве што већег броја одлука у бази, а према закључку ВСТС-а БиХ из септембра 2020. године, Одјељење за судску документацију и едукацију (раније ЦСД) ће у наредном периоду остварити сарадњу са судовима који своје одлуке желе да објаве путем ове базе. Од тог принципа су изузете одлуке у предметима ратног злочина, корупције и организованог криминала, тероризма и слично, које се преузимају и објављују без обзира на одабир који врше судови, јер у тим предметима постоји оправдан интерес јавности за интегралним текстовима судских одлука³³.

Ради усаглашавања праксе домаћих судова с европским стандардима, ВСТС БиХ је у 2020. години интензивирао информисање правне и шире јавности о пракси Европског суда за људска права (ЕСЉП), припремивши и објавивши информације о преко 1000 предмета. О наведеним стандардима правосуђе Босне и Херцеговине је редовно информисано путем двије врсте информација. Прва врста су седмични прегледи развоја праксе ЕСЉП-а, чију основу чине информације које се дистрибуирају кроз Мрежу Европског суда за људска права с највишим националним судовима. Информације се добивају путем Суда Босне и Херцеговине, који је члан те мреже. Ова врста информација се фокусира искључиво на правне аспекте одлука ЕСЉП-а, односно скреће пажњу читаоцима на разлог специфичности обуке, који су принципи судске праксе конкретно примијењени и у односу на који члан Конвенције, да ли се ради о новом правном питању с којим се Суд до сада није сусретао, односно да ли се ради о потврди или еволуцији правног тумачења Конвенције. Дакле, ради се о свеобухватном прегледу

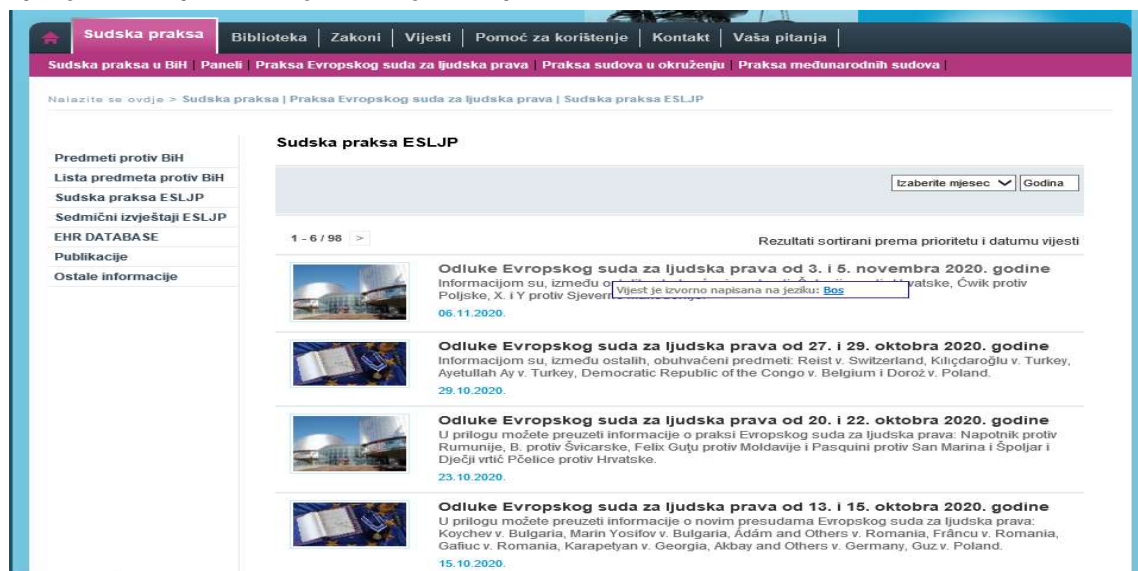
³² ВСТС БиХ је одлучио да од 2012. године омогући приступ бази и адвокатима са сједиштем у Босни и Херцеговини. Приступ је омогућен уз годишњу претплату у висини од 100 КМ, која је уведена Одлуком Савјета министара БиХ. Поред тога, приступ је 2014. године омогућен и свим заинтересованим правним и физичким лицима под истим условима, односно уз годишњу претплату.

³³ Анонимизација судских одлука које се објављују у бази се тренутно врши у складу с Упутством за анонимизацију судских одлука које је одобрила надлежна Стална комисија ВСТС-а БиХ дана 14. 2. 2008. године. Према наведеном упутству, врши се ригорозна анонимизација података, како физичких, тако и правних лица, укључујући институције и слично, што у коначници доводи до сакривања превише информација, те често утиче на (не)разумијевање одлуке.

судске праксе. Кроз ову врсту информација обрађене су одлуке и пресуде Европског суда за људска права донесене у периоду између 2017. и 2020. године.

Друга врста информација се од маја 2020. године припрема у сарадњи с Уставним судом Босне и Херцеговине, односно Одјелјењем за уставноправну праксу. Тако се сваке седмице припремају информације о најновијим одлукама и пресудама Европског суда за људска права, које су од интереса са судије и тужиоце, те ширу јавност Босне и Херцеговине. Поред правно релевантних информација, даје се преглед и чињеничног основа једног предмета, како би читаоци имали више информација и о контексту самог предмета, али и о тумачењу конвенцијског права од стране Суда. Њихов значај се нарочито огледа у томе што се заинтересованим читаоцима ставља на располагање провјерена и поуздана информација о најновијој пракси ЕСЉП-а на језицима народа у БиХ, с изводом кључне аргументације, само дан или два након доношења одлуке.

Слика 19: Део веб-странице у којем се објављују информације о најновијим одлукама и пресудама Европског суда за људска права

Слика 20: Приказ једне вијести о новим одлукама и пресудама ЕСЉП-а

ВСТС БиХ је с Мисијом *OSCE*-а у Босни и Херцеговини 9. децембра 2019. године потписао Меморандум о разумијевању којим је *OSCE* извршио службену предају Мапе ратних злочина ВСТС-у БиХ. Од 2020. године настављено је ажурирање Мапе у истом формату, како је то и предвиђено Меморандумом о сарадњи. Наиме, Одјељење за судску документацију и едукацију редовно прати правоснажност предмета ратних злочина, те врши израду сажетака предмета ради уноса у Мапу на језицима народа у БиХ и на енглеском језику. Током 2020. године урађени су сажети за 53 правоснажна предмета ратних злочина. Упоредо с израдом сажетака, одговарајуће пресуде се уносе у базу судских одлука, као најреферентнији материјал за информисање јавности, чиме се испуњава визија ВСТС-а БиХ да све правне информације које су релевантне како за правосуђе тако и за ширу јавност буду доступне на једном мјесту. Мапа ратних злочина је објављена на веб-страници: <https://maparz.pravosudje.ba/bhs>. Наставком рада на Мапи ратних злочина настављена је дугогодишња сарадња између *OSCE*-а и ВСТС-а БиХ.

Поред тога, током 2020. године и друге категорије веб-странице <https://www.pravosudje.ba/csd/> су у континуитету обогаћиване информацијама о новоусвојеним законима на нивоу Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта, те другим корисним информацијама за правосуђе и ширу стручну јавност. Крајем децембра 2020. године регистровано је укупно 663.876 посјета веб-страници од почетка праћења ових статистичких података путем *Google Analytics* алата, док је забиљежено укупно 148.637 посјета бази судских одлука. Сви наведени садржаји и поуздане правне информације се редовно достављају свим корисницима у правосуђу, али и другим корисницима путем електронског летка (Судска пракса и закони). Тако је још једном исказана опредјељеност ВСТС-а БиХ да приступ правним информацијама и одабраној судској пракси унаприједи на једноставан и брз начин.

У 2020. години ВСТС БиХ је наставио активности на саиздаваштву часописа „Правна хроника“ у сарадњи с Центром *AIRE* из Лондона. Издата су два броја наведеног часописа, која су доступна како у штампаној верзији тако и *online* на веб-страници <http://www.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=65295>.

Представљање садржаја веб-странице, те базе судских одлука и могућности за претрагу извршено је у марту и децембру 2020. године новоименованим носиоцима правосудних функција приликом редовних едукација у оквиру ентитетских центара за едукацију судија и тужилаца. Такође, 28. октобра 2020. године извршена је презентација садржаја за 14 студената Правних факултета Универзитета у Сарајеву и Источном Сарајеву, када су

студенти имали прилику да се путем платформе *Webex online* упознају и с радом Одјељења за судску документацију и едукацију ВСТС-а БиХ, системом едукација новоименованих судија и тужилаца као и с процесом рада панела за уједначавање судске праксе. Активност је реализована у склопу пројекта „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана” који финансира Европска унија, а имплементира ВСТС БиХ. Оба правна факултета су добила трајни приступ бази судских одлука и законима, те су исказала задовољство успостављеном сарадњом. Они су такође предложили да се ове активности у будућности наставе, односно да се с базом судских одлука и њеним могућностима за правна истраживања упозна што већи број студената.

Анализујући све учесталије захтјеве за приступ бази судских одлука корисницима изван правосуђа, као и међународне стандарде у објави судских одлука путем интернета, током 2020. године ВСТС БиХ је разматрао могућност лакшег приступа судским одлукама грађанима у Босни и Херцеговини. С тим у вези, на сједници одржаној 16. септембра 2020. године одлучено је да се база судских одлука отвори за јавност без накнаде, те су у том правцу предузете потребне активности ради стављања ван снаге Одлуке Савјета министара Босне и Херцеговине о приступу бази судских одлука за сва заинтересована лица изван правосуђа уз годишњу претплату. Коначно отварање базе очекује се у првом кварталу 2021. године.

Наведене кораке ВСТС БиХ је предузео и сходно захтјевима Европске комисије из Извјештаја о Босни и Херцеговини за 2020. годину³⁴, ради приближавања објаве судских одлука стандардима у Европској унији, који предвиђа да државе требају обезбиједити бесплатан приступ свим правоснажним судским одлукама.

Имајући у виду да ће база ускоро бити доступна јавности без икаквих ограничења, те да ће је поред стручне јавности све више користити општа јавност, током 2020. године разматрано је и поједностављење процеса анонимизације судских одлука с циљем постизања што боље разумљивости одлука онима којима су намијењене, те како би се успоставила правична равнотежа између интереса јавности и потребе заштите приватности. Такође, при разматрању новог начина анонимизације, водиће се рачуна и о Смјерницама за објаву судских и тужилачких одлука на веб-страницама правосудних институција, које је усвојио ВСТС БиХ још 2014. године, те међународним стандардима у овој области, како је то сугерисала и Агенција за заштиту личних података Босне и Херцеговине.

Отварањем базе судских одлука без ограничења, њена сврха више неће бити само едукативна, како је првобитно предвиђено, мада ће се и даље користити у припреми за правосудни испит, квалификационо тестирање за судске и тужилачке позиције, израду научно-истраживачких, семинарских и магистарских радова, докторских дисертација, те за разна друга истраживања.

Европска комисија снажно подржава наведене активности ВСТС-а БиХ због њихове важности за јачање владавине права, транспарентности и повјерења грађана у рад правосуђа у Босни и Херцеговини.

5.4. Јачање одјељења за судску праксу у највишим судовима у Босни и Херцеговини

У склопу пројекта „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана – IPA 2017”, који финансира Европска унија, спроводи се компонента „Јачање одјељења за судску праксу/евиденцију судске праксе”. У оквиру те компоненте, током 2020. године ВСТС БиХ је интензивно радио на реализацији Споразума о сарадњи с партнер судовима, потписаног 24. априла 2019. године. Споразумом је детаљно дефинисана подршка коју ВСТС БиХ пружа раду одјељења. Током 2020. године ангажовано је 5 стручњака за судску праксу у највишим судовима за подршку на систематизацији ставова из судских

³⁴ Из Извјештаја: „Базу судских одлука ВСТС-а БиХ, која садржи преко 12.500 одлука, потребно је систематски попуњавати кључним пресудама свих судских инстанци како би се унаприједила усклађеност судске праксе у цијелој земљи. База судских одлука мора да буде бесплатно доступна свим грађанима...”

одлука, док су 2 савјетника ангажована у ВСТС-у БиХ ради садржајног унапређења базе судских одлука.

Циљеви компоненте су повећање броја одлука највиших судова у бази судских одлука са 1% на 15% заступљености одлука у бази, успостављање система за идентификацију најчешћих грешака у раду нижестепених судова ради номинације за програме едукације, те идентификацију неуједначене судске праксе између четири јурисдикције у Босни и Херцеговини ради номинације за разматрање панелима за уједначавање судске праксе. Одржано је више састанака с највишим судовима у складу са Споразумом ради формирања тима за координацију пројектних активности. Крајем децембра разматран је и начин израде стручних публикација на најактуелније теме у раду правосуђа, што ће се наставити и у 2021. години.

У току реализације пројекта договорен је и развој софтвера за регистрацију судских ставова (*E-sentence*), будући да постојећи информациони систем за објаву судских одлука није довољан највишим судовима да прикупљају и систематизују ставове из својих судских одлука. Систематизација ставова ће се вршити према унапријед утврђеним критеријумима (дескрипторима), на којима судови интензивирају раде од оснивања одјељења за судску праксу / евиденцију судске праксе.

С тим у вези, ВСТС БиХ је подржао успоставу новог информационог система за евидентирање судских ставова (*E-sentence*), те је у том смислу обезбијеђена финансијска помоћ Европске комисије у оквиру пројекта (*IPA 2017*) „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана”, те Центра *AIRE* из Лондона. ВСТС БиХ је током 2020. године координирао развој пратећег софтвера и покренуо, односно омогућио процес израде дескриптора по којима ће се вршити претраживање података похрањених у овој бази. Након што је завршена израда техничке спецификације за израду софтвера, у току је израда самог софтвера, који ће бити инсталиран и стављен у употребу и на располагање судовима у наредној години (очекивано у априлу 2021. године), када ће отпочети иницијално пуњење и тестирање базе судских ставова.

Тако се на исти начин као што се прије више од тринаест година радило на изради информационог система за објаву судских одлука данас ради на изради информационог система за евидентирање ставова судских одлука, уз напомену да је и за један и други процес потребан дужи период договарања, обезбјеђења финансирања, израде техничке спецификације и система, његовог иницијалног пуњења, тестирања и коначног пуштања у рад.

Када постане у потпуности оперативан, нови систем ће омогућити идентификацију неуједначених ставова и њихову анализу ради иницирања процеса уједначавања судске праксе путем Панела за уједначавање судске праксе.

5.5. Координација рада панела за уједначавање судске праксе у БиХ

Како се наводи у Извјештају Европске комисије о Босни и Херцеговини за 2020. годину од 6. 10. 2020. године: „Судска пракса је недоследна. Правни статус и ефикасност панела за уједначавање судске праксе у грађанским, кривичним и управним стварима морају да буду значајно ојачани. Само се Панел за уједначавање судске праксе из кривичне области састао у извјештајном периоду, те усвојио правна схватања у вези с два правна института. На крају, Босна и Херцеговина мора да успостави судско тијело које ће обезбиједити досљедно тумачење закона и усклађивање судске праксе у четири правна система у земљи.”

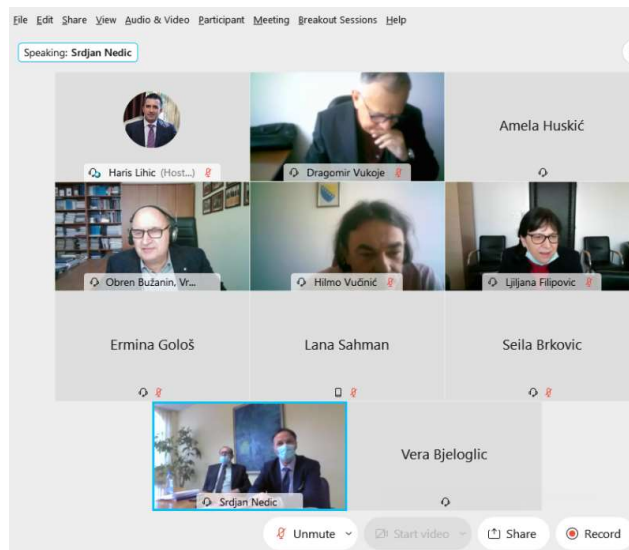
Панели за уједначавање судске праксе у Босни и Херцеговини су механизам за уједначавање судске праксе на нивоу четири највише редовне судске инстанце, и то: Суда Босне и Херцеговине (Апелационо одјељење), Врховног суда Републике Српске, Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, те Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Иако су се највиши судови и раније састајали ради уједначавања одређених ставова, од 2014. године рад панела одвија се у складу с правилима која су

усаглашена на нивоу наведених судова и ВСТС-а БиХ и која су објављена на веб-страници <http://www.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=50694>.

Дакле, панел је механизам путем којег сами судови, искључиво консензусом, врше уједначавање судске праксе о питањима која су на исти или сличан начин законски регулисана, док је улога ВСТС-а БиХ у овом процесу искључиво координација састанака и размјена материјала, израда записника те публикација и промовисање усаглашених правних схватања. Уједначавање судске праксе се врши првенствено кроз поступак судског одлучивања у конкретним предметима поводом редовних и ванредних правних лијекова, те кроз поступак одлучивања о „спорним правним питањима“ на нивоу сваке од четири јурисдикције у Босни и Херцеговини, док је рад панела за уједначавање судске праксе допунски механизам када је потребно отворити ширу дискусију о питањима која су битна за цијелу Босну и Херцеговину.

Након што је Панел за уједначавање судске праксе из кривичне области у 2019. усвојио одређена правна схватања везана за примјену принципа „*ne bis in idem*”³⁵, те „одмјеравање казне у предметима ратних злочина”³⁶, овај панел наставио је с радом и у 2020. години. Уз координацију ВСТС-а БиХ, Панел се састао два пута у задњем кварталу 2020. године, ради разматрања питања „Примјена института командне одговорности у свјетлу Кривичног закона СФРЈ-а и Кривичног закона БиХ”, те „Замјена казне затвора новчаном казном у контексту предмета ратних злочина и шире”. За прву тему Панел је закључио да се нису стекли услови за усвајање усаглашеног правног схватања, јер три од четири суда – члана Панела немају праксу одлучивања о предметима који укључују командну одговорност, док за друго питање постојећи различит правни оквир не оставља простор за уједначавање судске праксе, уз напомену да је институт у међувремену напуштен у Републици Српској. Тако су састанци панела коришћени искључиво као платформа за размјену информација и мишљења судова – чланова панела. Расправа о наведеним питањима ће се наставити уколико и када дође до промјене наведених околности.

Слика 21: Учесници Панела за уједначавање судске праксе из кривичне области

Како би идентификовао постојање неуједначене судске праксе, ВСТС БиХ је у јуну 2020. године анкетирао правосудну заједницу у Босни и Херцеговини. Одговор је стигао у виду 30 тема номинованих од стране 9 судова. На основу анализе достављених тема, ВСТС БиХ је констатовао да за двије теме већ постоји правно схватање панела, о чему су

³⁵ <http://www.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=81096>

³⁶ <http://www.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=81094>

судови који су теме номиновали, али и сви остали судови додатно информисани путем дописа свим руководиоцима у правосуђу³⁷. Правно схватање Панела за уједначавање судске праксе из грађанске области о трошковима адвоката ван сједишта суда се користи као аргументација у образлагању одлука домаћих судова, те је цитирано и у пракси Уставног суда Босне и Херцеговине, док је и Европски суд за људска права препознао снагу заузетих ставова Панела. Наиме, у предмету Фајковић и други против Босне и Херцеговине, Суд се позвао на став Панела везано за трошкове адвоката чије је сједиште канцеларије ван сједишта суда.

О резултатима анкете су информисани и панел судови, који ће на релевантним одјељењима процијенити да ли постоје услови за усаглашавање судске праксе поводом других номинованих тема, тј. да ли је правно питање на исти начин законски регулисано на државном, ентитетском нивоу, односно нивоу Брчко дистрикта, те да ли панел судови имају судску праксу о конкретном питању.

Додатно, Апелациони суд Брчко дистрикта је као панел суд директно номиновао тему о питању *„Има ли банка право на наплату накнаде трошкова обраде кредита од корисника кредита када је уговорна одредба у погледу накнаде ових трошкова садржана у обрасцу уговора и када је износ трошкова обраде само наведен у фиксном износу, односно у проценту који се веже за износ одобрених кредитних средстава“*. Тему су прихватили панел судови, те ће Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ у наредном периоду припремити реферат и релевантни материјал за расправу, док се одржавање састанка очекује почетком 2021. године.

О номинованим темама обавијештени су и ентитетски центри за едукацију судија и тужилаца (ЦЕСТ-ови), како би се исте обрадиле на едукацијама током 2021. године. Номиноване теме ће се обрадити прије свега кроз дискусије на неколико округлих столова о судској пракси, који се сваке године организују у оквиру ЦЕСТ-ова и програма стручног усавршавања.

Поред наведених активности, ВСТС БиХ је крајем 2020. године разматрао извјештај суткиње *Joanne Korner* у погледу начина реализације препоруке у вези с разматрањем постојећих разлика између КЗ БиХ и КЗ СФРЈ од стране Панела за уједначавање судске праксе, те у контексту иницијативе за преношење поступка мање сложених предмета ратних злочина. Препорука је да ВСТС БиХ предметно питање у што скоријем року делегира на разматрање форуму Панела за уједначавање судске праксе у кривичним стварима, те да се о томе затражи њихов став.³⁸

С тим у вези, надлежна радна тијела ВСТС-а БиХ су током октобра и новембра 2020. године информисана да је Панел за уједначавање судске праксе из кривичне области до сада разматрао три теме везане за процесуирање ратних злочина: 1) Одмјеравање казне у предметима ратних злочина, 2) Принцип *„ne bis in idem“*, те 3) Примјена института командне одговорности у свјетлу КЗ СФРЈ и КЗ БиХ. О трећој теми није усвојено правно схватање, због чињенице да три панел суда немају судску праксу о овом питању.

У наставку, Мисија *OSCE*-а у БиХ је у новембру 2020. године представила свој трећи годишњи Извјештај о одговору правосуђа на корупцију: Синдром некажњивости, а који је сачињен на основу праћења рада правосуђа БиХ на предметима корупције у 2019. години. У извјештају се наводи нагли пад у стопи осуђујућих пресуда, указује на бројне мањкавости у правосудном систему и сугерише да се закон различито примјењује у односу на оне појединце који имају моћ и утицај у друштву, као и на нејасну или непредвидљиву примјену закона од стране судова. У контексту препорука датих ВСТС-у БиХ и судовима, поменута је могућа улога Панела за уједначавање судске праксе за уједначавање стандарда поступања и *„израде усклађене судске праксе“*. На састанку одржаном 22. 12. 2020. године Стална комисија за едукацију и судску документацију

³⁷ Теме везане за *„досуђивање трошкова парничног поступка који се односе на трошак превоза адвоката који долазе из мјеста ван сједишта суда“* и *„фактичке експропријације“*.

³⁸ Препорука 6.5: *„С циљем преношења вођења поступка у већем броју предмета без одлагања, Панел за уједначавање судске праксе треба да размотри разлике између КЗ БиХ и КЗ СФРЈ, односно могућности одржавања састанка Панела ради реализације препоруке.“*

ВСТС-а БиХ је примила на знање информацију да Панел за уједначавање судске праксе из кривичне области није у свом досадашњем раду разматрао питања наведена у Извјештају *OSCE*-а, те је предложено ВСТС-у БиХ да се судовима члановима Панела достави Извјештај *OSCE*-а и затражи њихов став у вези с изнесеним тврдњама о „нејасној или непредвидљивој примјени закона од стране судова”, односно могућности одржавања састанка Панела ради дискусије о питањима неуједначене судске праксе у процесуирању корупције.

5.6. Обука носилаца правосудних функција

Током 2020. године ВСТС БиХ је предузимао мјере и доносио одлуке из своје надлежности у сегменту едукације судија и тужилаца, као и лица која се намјеравају бавити судијском и тужилачком професијом. Редовно су разматране и могућности реализације *Peer Review* препорука које је Мисија стручне процјене дала у мају 2017. године у сегменту почетне обуке и стручног усавршавања. Тако су и у 2020. години редовно одржавани састанци надлежне Сталне комисије за едукацију и судску документацију³⁹ с представницима ЦЕСТ-ова и Правосудне комисије Брчко дистрикта.

У условима пандемијских мјера, са закашњењем од више мјесеци, разматрани су извјештаји о раду ових јавних установа, као и програми едукације за наредну годину. У вези с наведеним, на новембарској сједници усвојени су извјештаји о раду и спровођењу програма почетне обуке и стручног усавршавања за 2019. годину уз одговарајуће препоруке. На истој сједници у вези с избором директора ЦЕСТ-а у Федерацији БиХ, ВСТС БиХ је дао позитивно мишљење Управном одбору Центра за едукацију судија и тужилаца Федерације БиХ на њихов приједлог да Арбен Муртезић буде именован за директора те јавне установе.

У домену подизања етичких стандарда у правосуђу Босне и Херцеговине, ВСТС БиХ континуирано разматра начине за унапређење обуке на тему етике, интегритета и спречавања сукоба интереса, као и увођење обавезе за похађање обуке на наведене теме за све носиоце правосудних функција. Наиме, ВСТС БиХ је ове теме учинио обавезним за новоименоване судије и тужиоце у склопу програма њихове почетне обуке. Надаље, свјестан немогућности да сви носиоци правосудних функција у једној години похађају традиционалну обуку на ове теме, те разматрајући начин да се таква обука систематично спроводи за све носиоце правосудних функција, ВСТС БиХ је предложио *USAID*-у да помогне у развоју адекватног модула за *online* обуку, будући да је *USAID* већ више година био активно укључен у рад Радне групе за интегритет, коју је формирао ВСТС БиХ.

С тим у вези, *USAID*-ов пројекат „Правосуђе против корупције” је припремио приједлог *online* модула, уз активну укљученост Сталне комисије ВСТС-а БиХ за едукацију и судску документацију, и то на тај начин да се обука прво спроведе у циљаним правосудним институцијама. Према одлуци ВСТС-а БиХ, учешће носилаца правосудних функција као полазника пилот фазе ће бити признато као један дан обавезне обуке. Пилот фаза ће бити искоришћена за унапређење модула и његову примјену за спровођење у свим правосудним институцијама у БиХ. Приједлог је одобрен на октобарској сједници ВСТС-а БиХ, те саопштен ЦЕСТ-овима ради укључивања пилот фазе у програм едукације у 2021. години. У складу са својом надлежношћу да обезбиједи независно и одговорно правосуђе, ВСТС БиХ ће посветити дужну пажњу спровођењу обуке, те обезбиједити потребне ресурсе за надзор над спровођењем пилот фазе током 2021. године у блиској сарадњи с *USAID*-ом, ЦЕСТ-овима и Правосудном комисијом Брчко дистрикта.

У склопу савјетовања ЦЕСТ-ова при изради програма едукације у 2021. години, ВСТС БиХ је у септембру 2020. године доставио ЦЕСТ-овима и Правосудној комисији Брчко дистрикта сет актуелних тема. Ту су се првенствено нашле теме које се сваке године одвијају у оквиру ЦЕСТ-ова у вези с коришћењем базе судских одлука ВСТС-а БиХ и информатичких обука о примјени *CMS/TCMS* система. Поред тога, ВСТС БиХ је предложио и сет тема које је номиновао Апелациони суд Брчко дистрикта у вези с

³⁹ Раније Стална комисија за едукацију и Центар за судску документацију

питањем најчешћих грешака у раду нижестепених судова, као продукт активности Одјељења судске праксе у том суду (*IPA* 2017). Достављене су и теме које је ВСТС БиХ прикупио поводом анкете о неуједначености судске праксе, са значајним бројем питања у вези с проблематиком извршног реферата, признањем и извршењем страних судских одлука у кривичним предметима, правним интересом ванбрачне супруге за подношење тужбе за утврђивање ванбрачне заједнице ради остварења породичне пензије, радним споровима, те другим темама о којима се не могу изјаснити панели за уједначавање судске праксе.

Значајан број тема за едукацију у 2021. години је номинован у оквиру пројеката који дјелују у оквиру ВСТС-а БиХ с посебним освртом на методологију обуке. Поред бројних обука на теме везане за парнични поступак, стечај и ликвидацију, извршни поступак, савремено комуницирање с јавношћу, те специјалистичких обука из области организованог криминала, корупције, кибернетичког криминала, прања новца и сл., планирају се и тематске едукације за предсједнике судова и шефове судских одјељења, главне тужиоце, замјенике главних тужилаца и шефове тужилачких одјељења ради унапређења управљачких вјештина, управљања промјенама, те спровођења мониторинга и евалуације.

Кроз рад Сталне комисије за едукацију и судску документацију с бројним пројектима, ЦЕСТ-овима и Правосудном комисијом Брчко дистрикта, ВСТС БиХ је значајну пажњу посветио увођењу вишегодишњег специјалистичког програма едукације за судије који раде на предметима организованог криминала и корупције, као и наставку специјалистичке обуке на исте теме за тужиоце. Оба специјалистичка програма је припремио *USAID*-ов пројекат „Правосуђе против корупције” у блиској сарадњи са Сталном комисијом за едукацију и судску документацију, пројектом „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа”, и у координацији с другим надлежним радним тијелима, уз ангажман најбољих практичара из наведених области. Све достављене теме додатно су разматране с ЦЕСТ-овима и Правосудном комисијом Брчко дистрикта на састанку одржаном 22. 12. 2020. године, када су разматране и могућности унапређења почетне обуке за новоименоване судије и тужиоце.

Током 2020. године именован је извјестан број судија и тужилаца који први пут улазе у правосуђе. Табеле с подацима о претходном радном искуству новоименованих лица, правосудним институцијама у које су именовани као и датумима отпочињања мандата су редовно достављане ЦЕСТ-овима због благовременог укључивања новоименованих у почетну обуку намијењену овој категорији полазника. Паралелно с едукацијом у ЦЕСТ-овима, ВСТС БиХ је интензивно радио на увођењу и унапређењу стручне подршке новоименованим носиоцима правосудних функција у оквиру правосудних институција.

У току 2020. године, у сарадњи с Институтом за обуку судија Низоземске, организоване су специјалистичке едукације за предсједнике судских одјељења судова обухваћених активностима пројекта „Унапређење квалитета правосуђа” на теме измјене организационе културе у виду развијања тимског рада, које је похађао одређени број судија циљних судова (Општински суд у Зеници, Кантонални суд у Зеници, Основни суд у Добоју, Окружни суд у Добоју, Општински суд у Травнику и Кантонални суд у Новом Травнику).

У марту 2020. године одржана је обука у сарадњи с ЦЕСТ-ом Федерације БиХ, на тему „Обука за водитеље групне интервизије”, чији циљ је оспособити носиоце правосудних функција да развијају културу заједничког рјешавања проблема уз развијање културе комуникације и потицаја свим члановима колектива да изнесу властито мишљење и дају другу перспективу рјешавању проблема. Обука има за циљ јачање тимског рада и поспјешивање међусобног разумијевања свих чланова у тиму.

Слика 22: Обука за водитеље групне интервизије, Сарајево, март 2020. године

5.6.1. Увођење менторства у правосудне институције

Рад консултативних тужилаца с новоименованим тужиоцима

Подршка новоименованим тужиоцима у Босни и Херцеговини се током 2020. године и даље одвијала према Правилнику ВСТС-а БиХ о поступку одређивања и начину рада консултативног тужиоца за новоименоване и друге тужиоце донесеном у новембру 2017. године. Након три године примјене овог правилника, примијећено је низ неуједначених поступања у избору и именовању консултативних тужилаца од стране тужилаштва у Босни и Херцеговини, као и начину рада с новоименованим тужиоцима. Ради уједначавања пракси, а сходно закључку сједнице ВСТС-а БиХ из новембра 2019. године, припремљене су измјене и допуне наведеног правилника у првом кварталу 2020. године у блиској сарадњи ОСДЕ-а и пројекта „Јачање тужилачких капацитета”.

У периоду од 13. до 15. марта 2020. године представник ОСДЕ-а је учествовао на дводневној радионици у организацији ЦЕСТ-ова и *EU4Justice* пројекта, која је одржана у Мостару. На радионици су учествовали сви изабрани консултативни тужиоци у БиХ, те су закључци с ове радионице били узети у обзир за додатно унапређење постојећег правног оквира. С тим у вези, у условима пандемијских мјера узрокованих *COVID-19*, у мају 2020. године одржан је заједнички *online* састанак сталних комисија ВСТС-а БиХ за едукацију и судску документацију те ефикасност и квалитет тужилаштва с представницима *EU4Justice* пројекта, када су разматране могућности уграђивања закључака Радионице, као и нових идеја и најбољих пракси у Нацрт измјена и допуна Правилника.

Такође је договорена израда приручника/смјерница за примјену Правилника, који ће припремити међународни експерт ангажован од стране *EU4Justice* пројекта који је био и модератор наведене радионице. Због количине и значаја измјена и допуна, сталне комисије ВСТС-а БиХ су у септембру 2020. године предложиле доношење новог правилника умјесто измјена и допуна постојећег.

Доношењем новог правилника и његовом објавом у „Службеном гласнику БиХ” ће се омогућити уједначено институционално пружање помоћи новоименованим тужиоцима, као један од реформских захвата у правосуђу БиХ. Такође ће систем почетне обуке новоименованих носилаца правосудних функција бити усклађен с препорукама које су правосуђу у Босни и Херцеговини дате у овом сегменту (*Peer Review* препоруке). У припреми је и Нацрт приручника за рад консултативних тужилаца који ће помоћи свим учесницима у процесу стручне подршке новоименованим тужиоцима, јер се одређене ситуације не могу детаљније да регулишу Правилником због специфичности организације, односно величине појединих тужилаштава у Босни и Херцеговини. Све наведено ће разматрати ВСТС БиХ у првој половини 2021. године.

Менторство у судовима

Менторство у судовима у основу треба да омогући развој умијећа суђења за новоименоване судије које обухвата све што се не може наћи у правној литератури и односи се на начин на који судије у пракси обављају своју професију. Правично поступање и једнакост странака се налазе у сржи умијећа суђења чега су носиоци судијске функције свјесни и стога програм менторства неће бити конципиран у сврху подучавања, него једноставно у сврху давања информација, пружања помоћи и усмјеравања. Кроз менторство се пружа професионална подршка и дају се смјернице и повратне информације о раду, дијели се искуство, а не знање о правној науци.

С обзиром на то да се ради о питању које има стратешки значај за правосуђе, ВСТС БиХ је и у 2020. години обезбиједио подршку овом процесу путем пројекта *IJQ*. Наиме, ВСТС БиХ је 2019. године оформио Радну групу за увођење система менторства у судове, састављену од представника правосуђа из Босне и Херцеговине, ВСТС-а БиХ те судија из Низоземске и Норвешке, који имају значајно искуство у спровођењу менторства (партнерске државе на имплементацији пројекта).

Ова радна група је у току 2020. године координирала спровођење пилот пројекта увођења менторства у судове, који се од фебруара спроводи у два циљна суда: Општинском суду у Зеници и Основном суду у Бањој Луци. Активности су спроводиле судије ментори из Норвешке и Низоземске, поступајући по Оквирном програму менторства који је ВСТС БиХ одобрио у децембру 2019. године за пилот фазу. Оквирни програм менторства обухвата сљедеће области: организацију рада, вјештине вођења рочишта/претреса и технику израде судских одлука. Индивидуални програм менторства разрађен је за сваког новоименованог судију/стручног сарадника, учесника у пројекту, у зависности од радног искуства и у складу с потребама реферата. Због немогућности посјета међународних чланова Радне групе циљним судовима и спровођења активности на терену, активности су спровођене путем видео-конференције.

Слика 23: Почетак пилот пројекта „Увођење менторства у судове”, Зеница, фебруар 2020. године

Такође, у току извјештајног периода Радна група је уз подршку Пројекта израдила Нацрт правног и програмског оквира с пратећим документима за увођење система менторства у цијело бх. правосуђе, који је у процедури јавних консултација.

5.6.2. Управљање поступцима

Процесна дисциплина

Систем грађанског правосуђа у Босни и Херцеговини је оптерећен великим бројем неријешених предмета те је, стога, у фокусу мјера које ВСТС БиХ дужи низ година предузима путем различитих пројеката. Сазнања с терена у великој мјери поткрепљују налазе Извјештаја стручњака о питањима владавине права у Босни и Херцеговини⁴⁰, од којих је један од најважнијих недостатак процесне дисциплине.

Велики број предмета несумњиво утиче на могућност благовремене и темељне припреме судије за суђење. Али, такав приступ се онда одражава на могућност судије да ефикасно управља рочиштем у циљу бржег завршетка предмета. Судија у таквим случајевима није у могућности да адекватно одговори на различите захтјеве странака и концентрише рочиште на расправљање о спорним чињеницама, битним за одлучивање. Прекомијерно одлагање и одгађање рочишта, неселективно одобравање извођења доказа, те продужавање судских рокова (нпр. за достављање мишљења и налаза вјештака) најчешће су манифестације недовољне процесне дисциплине. У недостатку претходног, нарушава се ауторитет суда и странке постају не само „господари парнице” (*dominus litis*), него и „господари суднице”.

У првој фази су у ове активности били укључени Основни суд у Бијељини и Окружни суд у Бијељини, Општински суд у Тузли и Кантонални суд у Тузли, те Основни суд Брчко дистрикта БиХ и Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ. Током друге фазе у ове

⁴⁰ Параграфи 32–38

активности су се укључили сви првостепени судови Зеничко-добојског кантона⁴¹ и Кантонални суд у Зеници, те сви судови Средњобосанског кантона⁴² и Кантонални суд у Новом Травнику, односно Основни и Окружни суд у Добоју. Коначно, током треће фазе у активности су укључени општински и кантонални судови у Мостару и Широком Бријегу, те Основни и Окружни суд у Требињу.

У 2020. години активности су, уз учешће Експертног тима, сачињеног од судија из Норвешке и Низоземске, спровођене у судовима фазе II и III Пројекта. Иако је ситуација узрокована пандемијом утицала на то да планиране посјете Експертног тима циљним судовима буду замијењене *online* састанцима, активности су имплементиране на одговарајући начин.

Слика 24: Састанци Експертног тима пројекта „Унапређење квалитета правосуђа” с представницима Општинског суда у Травнику и Кантоналног суда у Новом Травнику, у фебруару 2020. године

У сарадњи с надлежним другостепеним судом, сви првостепени циљни судови су развили и усвојили материјале у сврху бољег управљања парничним поступком. Ти материјали се доносе с циљем усаглашавања тумачења одредби закона о парничном поступку које утичу на трајање и квалитет поступка (одлагање и одгађање рочишта, доказивање...), те су се, у ранијој фази, показале као ефикасан механизам за постизање поменутог циља. Оне представљају интерне акте судова и необавезујуће ставове већине судија конкретних судова и у коначници утичу на правну безбједност и једнакост грађана пред законом.

Парнична/грађанска одјељења циљних првостепених судова су даље радила на стандардизацији властитог поступања. У ту сврху одјељења су усвојила и почела да користе тзв. контролне листе за испитивање тужбе и одговора на тужбу, те образац за припрему и вођење парничног поступка, по узору на судове који су учествовали у предметним активностима у ранијим фазама реализације пројектних активности. Поменути алати вишеструко утичу на ефикасност поступака пред судом и бољу припрему судије за суђење.

⁴¹ Иако су само Општински суд у Зеници и Општински суд у Травнику планирани за циљне судове пројекта, у активности су, на властиту иницијативу, укључени сви првостепени судови на нивоу Зеничко-добојског и Средњобосанског кантона.

Слика 25: Приказ судова укључених по фазама у активности усмјерене на унапређење процесне дисциплине

Прва фаза	Друга фаза	Трећа фаза
• Основни суд у Бијељини • Окружни суд у Бијељини • Општински суд у Тузли • Кантонални суд у Тузли • Основни суд Брчко дистрикта ВиН • Апелациони суд Брчко дистрикта ВиН	• Општински суд у Зеници • Општински суд у Тешњу • Општински суд у Жепчу • Општински суд у Завидовићима • Општински суд у Какњу • Општински суд у Високом • Општински суд у Травнику • Општински суд у Кисељаку • Општински суд у Бугојну • Општински суд у Јајцу • Кантонални суд у Зеници • Кантонални суд у Новом Травнику • Основни суд у Добоју • Окружни суд у Добоју	• Општински суд у Мостару • Кантонални суд у Мостару • Општински суд у Широком Бријегу • Кантонални суд у Широком Бријегу • Основни суд у Требињу • Окружни суд у Требињу

Квалитет судских одлука

У оквиру пројекта *IJQ* и успостављене сарадње између ВСТС-а БиХ, Судске администрације Норвешке и Судског савјета Низоземске, спроводи се и активност која се односи на унапређење квалитета судских одлука. У периоду март – октобар 2020. године први пут је спроведена анализа квалитета пресуда у парничном поступку на нивоу цијелог бх. правосуђа.

Циљ ове активности је идентификација најчешћих недостатака при изради судских одлука, те препознавање и усвајање најбољих пракси, као и успостављање стандарда квалитета у овој области. У коначници, циљ је странкама у поступку обезбиједити концизну и разумљиву судску одлуку с образложењем у складу с европским стандардима.

ВСТС БиХ је, с тим у вези, формирао панел стручњака који је спровео анализу. Панел чине судије највиших судских инстанци у Босни и Херцеговини те експерти одабрани у име Судског савјета Низоземске и Судске администрације Краљевине Норвешке. Анализа пресуда у парничном поступку била је ограничена на технику и методологију израде одлуке и није се упуштала у евалуацију исправности одлучивања. На основу извршене стратификације узорка, особље ВСТС-а БиХ је, у консултацији са стручњацима, методом случајног одабира, идентификовао 100 предмета, водећи рачуна о чињеници да узорак треба да обухвати што више већих судова и спорове различитих правних основа.

Панел је радио на анонимизованим материјалима, при чему им нису били познати подаци о суду или судији који је донио одлуку. Метод рада је била *Peer Review* стручна анализа судских одлука на основу критеријума које је усвојио панел стручњака. Договорени критеријуми су преточени у образац за евалуацију, што је све учињено прије рада на евалуацији конкретних предмета.

По окончању евалуације одлука, стручњаци су започели рад на изради приручника и смјерница за писање судских одлука с обрасцима судских одлука, који ће бити комплетирани у првој половини 2021. године. Материјали ће бити коришћени за специјализовану обуку судија и стручних сарадника који поступају у парничном поступку, у сарадњи с ЦЕСТ-овима.

5.6.3. Форум за унапређење практичних механизма сарадње и размјене информација између правосудних, безбједносних и обавјештајних институција у Босни и Херцеговини

Едукационо-координациони форум за унапређење практичних механизма сарадње и размјене информација између правосудних, безбједносних и обавјештајних институција у Босни и Херцеговини је одржао четири састанка на којим су чланови Форума разговарали о плану реализације заједничких активности и едукација. Чланови Форума су се усагласили да ће питање корупције и реализација обуке под називом „Криминалистичко обавјештајни рад у подршци тужилаштву на сузбијању корупције“ остати примарни. Закључено је да ће се обука одржати у првој половини наредне године, јер спровођење обуке није било могуће у 2020. години због епидемиолошке ситуације везане за пандемију *COVID-19*, тако да је 2020. година искоришћена за припрему материјала, идентификовање аутора за приручник и дефинисање техничких предуслова.

У марту 2020. године у сарадњи с ЦЕСТ-ом Републике Српске реализована је обука на тему „Законитост доказа“ уз учешће судија, тужилаца и овлашћених службених лица, гдје су била присутна 54 учесника. У мају 2020. године је, у сарадњи с ЦЕСТ-ом Федерације БиХ, реализована обука на исту тему путем комуникационе платформе *Webex*, када је било присутно 37 учесника.

Нови циклус специјалистичких двогодишњих обука, које су обухваћене плановима ЦЕСТ-ова на теме кибернетичког криминала, корупције и организованог и економског криминала, започет је у октобру и новембру 2020. године одржавањем обука путем комуникационе платформе *Webex*, а остатак специјализованог програма одвијаће се током 2021. године.

Пројекат „Јачање тужилачких капацитета у систему кривичног правосуђа“ и ЦЕСТ-ови су развили *online* модуле е-учења за новоименоване тужиоце, који су током 2020. године понуђени и свим тужиоцима, стручним сарадницима и овлашћеним службеним лицима у Босни и Херцеговини. Понуђено је пет модула за *online* учење на теме: „Притвор и друге мјере обезбјеђења осумњиченог и сарадња с полицијом“, „Радње доказивања у кривичном поступку и законитост доказа“, „Посебне истражне радње“ и „Технике израде тужилачких аката“ којим је у току 2020. године приступило 296 учесника, а успјешно су завршила 74 учесника. Модул на тему „Главни претрес“ ће од 2021. године бити уврштен на платформу учења на даљину у оквиру ЦЕСТ-ова.

5.7. Стратегије

5.7.1. Стратегија за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ

Крајем октобра 2020. године, усвајањем Стратегије за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ (у даљем тексту: Стратегија), ВСТС БиХ је поново потврдио исказано опредјељење да ради на унапређењу родне равноправности. Стратегија је израђена у оквиру пројекта „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ – друга фаза“, који је финансирала Влада Шведске, у сарадњи са Судском администрацијом Шведске, као координатором активности на увођењу родне равноправности у правосудној управи Шведске и дугогодишњим партнером ВСТС-а БиХ.

Иако је у БиХ успостављен значајан законодавни оквир, исти није неопходно гарант постизања родне равноправности. Стога се кроз Стратегију настоји да скрене пажња правосудне заједнице у БиХ на значај родне равноправности, те унаприједи ниво родне равноправности у правосуђу БиХ.

Стратегијом су први пут постављени стратешки циљеви за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ, и то:

1. Руководиоци/руководитељке правосудних институција и остали запосленици/запосленице постављају, као један од приоритета институције, унапређење знања и нивоа свијести о појму рода, родним нормама, методи *gender mainstreaming*-а, родној равноправности и једнаком приступу правди.
2. Руководиоци/руководитељке правосудних институција и остали запосленици/запосленице обезбјеђују да су радним процесима у правосудним институцијама обухваћена питања родне равноправности и једнаког приступа правди, као дио циљева радних процеса институције.
3. Руководиоци/руководитељке правосудних институција и остали запосленици/запосленице обезбјеђују да се сва лица која дођу у контакт с правосудним институцијама третирају на једнак начин, као и да им се омогући једнак приступ правди без обзира на пол и/или род.
4. Сва лица (странке, свједоци/свједокиње, професионалне странке и други) која дођу у контакт с правосудним институцијама, било да је такав контакт остварен усмено, писмено или путем друштвених мрежа, сматрају да су правосудне институције засноване на принципима родне равноправности. И мушкарци и жене имају висок ниво повјерења у правосуђе.

Поред тога, одређене су улоге ВСТС-а БиХ и правосудних институција у имплементацији Стратегије. У том смислу, одређено је да ће ВСТС БиХ координирати процесом доношења акционих планова од стране правосудних институција, те пружати подршку и доносити упутства у оквиру наведеног процеса, с крајњим циљем омогућавања једнаког приступа правди и једнакости свих грађана пред законом.

Одређено је, такође, да ће ВСТС БиХ правосудним институцијама пружати стручну подршку у процесу припреме акционих планова за имплементацију Стратегије, те одобравати припремљене акционе планове, након чега ће вршити редован надзор над њиховом примјеном, те у свој годишњи извјештај редовно укључивати и информације о стању родне равноправности у правосуђу БиХ.

Када је ријеч о улози правосудних институција, наведено је да су руководиоци правосудних институција одговорни за имплементацију Стратегије, те да су обавезни редовно информисати ВСТС БиХ о свим активностима предузетим у ту сврху. Такође је одређено да ће руководиоци правосудних институција обавезно укључити особље оба пола на свим нивоима унутар институције у процес имплементације Стратегије, односно доношења и примјене акционих планова.

С обзиром на то да питање унапређења родне равноправности представља новину за правосуђе БиХ, Стратегијом је обухваћено питање израде водича за поступање у фази имплементације исте, који треба да олакша овај процес правосудним институцијама.

Кроз пројекат „Унапређење ефикасности судова и одговорности судија и тужилаца у БиХ – трећа фаза“, који финансира Влада Шведске и чија је имплементација започела у новембру 2020. године, ВСТС БиХ је, у сарадњи с правосудним институцијама и шведским експертима, започео реализацију активности с циљем имплементације Стратегије.

5.8. Публикације

5.8.1. Правосуђе и рањиве групе

Напори ВСТС-а БиХ на унапређењу положаја рањивих група у контакту с правосуђем настављени су издавањем препорука правосудним институцијама, припремљеним на основу раније израђеног извјештаја о архитектонској и урбанистичкој приступачности објеката правосудних институција лицима с инвалидитетом.

Поред тога, у сарадњи с Мисијом OSCE-а у БиХ, извршене су измјене и допуне шифрарника CMS система за поступке дискриминације, с циљем омогућавања прикупљања свих потребних података о овим предметима. У вези с тим, започета је и припрема упутства о коришћењу допуњеног шифрарника, намијењеног судијама и уписничарима, на основу којег ће бити развијене адекватне обуке.

У настојању да допринесе напорима правосуђа БиХ усмјереним ка унапређењу положаја дјеце и младих у контакту с правосуђем, ВСТС БиХ је израдио и надлежним судовима доставио илустровану публикацију „Мој водич кроз кривични поступак“, како би се пружила што боља подршка малољетницима.

Слика 26: Насловна страница публикације „Мој водич кроз кривични поступак“

Публикација је намијењена дјечи жртвама/свједоцима кривичних дјела, узраста од 12 до 18 година, као и њиховим родитељима/старатељима, с циљем упознавања ове рањиве групе с њиховим правима током покретања и трајања кривичног поступка. Публикација представља свеобухватан водич којим се детаљно представља ток кривичног поступка, учесници поступка и њихова улога, улога дјетета, те права и обавезе дјетета током поступка, као и додатне напомене за родитеље/старатеље, како би се пружила што боља заштита дјетета.

Поред претходно описаних активности, на основу Анализе степена примјене одредби закона о заштити и поступању с дјецом и малољетницима у кривичном поступку у судовима у БиХ, коју је припремио ВСТС БиХ, судовима су издате препоруке за унапређење утврђеног стања, те је настављена сарадња с *UNICEF*-ом БиХ у том правцу.

У вези с тим, ВСТС БиХ је, на иницијативу *UNICEF*-а БиХ, именовао Радну групу за креирање стандарда за опремање просторија за саслушање дјеце у контакту са законом, која је одржала неколико радних састанака у циљу израде наведених стандарда. По изради и усвајању наведених стандарда од стране ВСТС-а БиХ, приступиће се опремању просторија за саслушање дјеце у правосудним институцијама.

Систем прикупљања података о родно заснованом насиљу и насиљу у породици унапријеђен је у сарадњи с Агенцијом за равноправност полова БиХ. У том смислу, у атрибуте предмета *CMS* система је извршено додавање нове опције „Однос жртве и починиоца дјела“, чиме је омогућено прикупљање свеобухватнијих података о горе наведеним предметима, како то налаже Истанбулска конвенција.

Унапређење поступања у горе наведеним предметима сврха је и анкете о поступању носилаца правосудних функција у предметима родно заснованог насиља, коју је спровео ВСТС БиХ. Анкетом су обухваћена питања која су се односила на квалификовање кривичних дјела у предметима родно заснованог насиља, изрицање заштитних мјера, одмјеравање казни, оцјену олакшавајућих и отежавајућих околности, трајање поступка, рјешавање имовинскоправног захтјева, итд., док ће на основу резултата спроведене анкете бити креиран план активности за унапређење утврђеног стања.

По новоуспостављеној пракси, ВСТС БиХ се и ове године придружио Међународној кампањи „16 дана активизма против родно заснованог насиља“, те је, у сарадњи с Удружењем „Атлантска иницијатива“, организовао почетну обуку за новоименоване савјетнике и савјетнице за превенцију сексуалног и родно заснованог узнемиравања у правосудним институцијама у БиХ. На приједлог ВСТС-а БиХ, ентитетски ЦЕСТ-ови су, такође, у програме обуке и стручног усавршавања центара за 2020. годину уврстили и одговарајуће семинаре/радионице на тему родне равноправности, те права рањивих група.

Поглавље 6: ИНТЕГРИТЕТ И ОДГОВОРНОСТ

6.1. Интегритет

У сврху јачања интегритета и одговорности у правосудју, имајући у виду преузете обавезе и утврђене циљеве од важности за даљи процес интеграције БиХ у ЕУ истакнуте у препорукама Стручне анализе експертне мисије Европске комисије (ЕК) - *Peer Review (PR)* и препорукама GRECO-а, ВСТС је током 2020. године наставио с реализацијом планираних приоритетних активности усмјерених ка изградњи капацитета за превенцију и откривање постојања сукоба интереса и коруптивног понашања носилаца правосудне функције у БиХ.

Спровођење активности на питањима интегритета и одговорности носилаца правосудне функције је један од стратешких циљева у оквиру реформи правосудја у цјелини, а реализује се у оквиру радних тијела ВСТС-а, уз техничку и стручну подршку USAID-овог пројекта правосудја.

С циљем обједињавања процеса који се односе на питања интегритета и одговорности, ВСТС је у јулу 2020. године извршио потребно реструктурирање унутрашње организације формирањем Одјељења за интегритет носилаца правосудне функције, као засебне организационе јединице надлежне за примјену и поштивање прописа о личним финансијским извјештајима судија и тужилаца, кодекса судијске и тужилачке етике и прописа о спречавању сукоба интереса, спровођење планова интегритета у правосудним институцијама и ВСТС-у, те пружање подршке дисциплинским комисијама ВСТС-а. У сврху рада на дефинисању и реализовању ових активности, ВСТС је формирао и Сталну комисију за етику, интегритет и одговорност судија и тужилаца, као стручно тијело ВСТС-а надлежно за разматрање свих питања у овој области, те покренуо поступак за попуњавање систематизованих радних мјеста у Одјељењу за интегритет носилаца правосудне функције.

6.1.1. Финансијски извјештаји судија и тужилаца

Након што је ВСТС у септембру 2018. године усвојио Правилник о подношењу, провјери и обради финансијских извјештаја судија и тужилаца (у даљем тексту: Правилник), с Обрасцем за достављање финансијског извјештаја судије и тужиоца ВСТС-у, којим је регулисан поступак подношења, провјере, чувања, обраде и приступ финансијским извјештајима којима су обухваћени подаци који се односе на имовину судије, односно тужиоца, његовог брачног друга и дјете с којом живи у истом домаћинству, Агенција за заштиту личних података у БиХ (у даљем тексту: Агенција) је у марту 2019. године, по захтјеву поднесеном од стране удружења судија у БиХ, донијела рјешење којим је оцијенила да је ВСТС Правилником прекорачио овлашћење које има по члану 86. Закона о ВСТС-у, те забранила његову примјену.

Поступајући по пресуди Суда БиХ донесеној у јануару 2020. године, којом је тужба ВСТС-а против рјешења Агенције одбијена као неоснована и рјешење Агенције у цијелости потврђено, ВСТС је у фебруару 2020. године Правилник ставио ван снаге, те донио одлуку да се финансијски извјештаји судија и тужилаца за 2019. годину доставе ВСТС-у на раније коришћеном обрасцу, уз продужење рока за достављање до 30. 6. 2020. године због ванредних околности узрокованих пандемијом COVID-19.

Према евиденцији, од 1.444 носиоца правосудне функције у БиХ, финансијске извјештаје за 2019. годину није доставило 7 носилаца правосудне функције, од којих је 4 на дуготрајном боловању, а 3 под суспензијом. У погледу добровољног објављивања финансијских извјештаја, 6 носилаца правосудне функције је дало сагласност за објављивање извјештаја достављених и за 2018. и 2019. годину и исти су објављени на веб-страници ВСТС-а.

У оквиру укупног броја достављених личних финансијских извјештаја судија и тужилаца у извјештајном периоду, евидентиране су укупно 252 додатне активности које је пријавило 176 судија и тужилаца. У односу на дозвољене активности уз наплату у износу до 40% годишњег прихода судије или тужиоца, 2 носиоца правосудне функције су

наплатила већи износ од предвиђеног, о чему је обавијештена Канцеларија дисциплинског тужиоца (КДТ). Највећи број додатних активности уз наплату односи се на пружање услуга едукације, чланство у комисијама за полагање правосудног испита, ауторске хонораре и сл. У погледу пријављених додатних активности за које су подаци били непотпуни, тражена су додатна образложења, док је за учешће у појединим радним тијелима и комисијама које формирају надлежне власти (изборне комисије, независни одбори за избор полицијских службеника, и сл.) ВСТС донио одлуке о њиховој неспојивости са судском или тужилачком функцијом. Током 2020. године ВСТС је дао 17 мишљења, од којих 11 о спојивости функције, 2 о неспојивости функције и 4 по захтјевима за заштиту независности у вршењу функције.

У циљу наставка рада на дефинисању питања личних финансијских извјештаја судија и тужилаца, ВСТС је у фебруару 2020. године Министарству правде БиХ и Парламентарној скупштини БиХ упутио ургенцију за покретање, по хитном поступку, процедуре за измјене Закона о ВСТС-у у дијелу одредби које се односе на ову област и на начин како је претходно предложено у његовој Иницијативи за измјену Закона о ВСТС-у из 2018. године.

6.1.2. Етика, интегритет и сукоб интереса

У циљу даљег јачања професионалног понашања и интегритета судија и тужилаца, ВСТС је предузео додатне кораке ка унапређењу превенције, надзора и политике санкционисања, усмјерене ка спровођењу аката које је ВСТС усвојио у овој области.

У фебруару 2020. године иницирано је спровођење додатне обуке судија и тужилаца, која је развијена путем *online* модула за тестирање у партнерским судовима и тужилаштвима у оквиру *USAID*-овог пилот пројекта с циљем прикупљања повратних информација за даље унапређење њеног обима и садржаја. Обуку је у октобру 2020. године одобрио ВСТС као обавезну једнодневну обуку која се реализује у организацији центара за едукацију судија и тужилаца у БиХ.

Такође, настављене су активности на спровођењу праћења примјене кодексâ судијске и тужилачке етике, прописâ о спречавању сукоба интереса у правосуђу, те планова интегритета у судовима и тужилаштвима с аспекта етичког понашања судија и тужилаца и поштивања њиховог интегритета. Активности се односе на континуирано прикупљање и анализу података који се достављају ВСТС-у примјеном „Институционалних механизма и евиденција за спровођење Инструмената за праћење примјене Смјерница за спречавање сукоба интереса у правосуђу”, које је ВСТС усвојио у септембру 2019. године. У сврху свеобухватног унапређења питања етике, сукоба интереса и интегритета, покренута је иницијатива за усвајање етичких кодекса за запосленике судова и тужилаштва у БиХ.

У погледу имплементације планова интегритета у правосудним институцијама, који представљају превентивне интерне антикорупцијске документе у којима је садржан преглед идентификованих и анализираних ризика за нарушавање интегритета у правосуђу, током 2020. године приступило се другом циклусу прикупљања извјештаја правосудних институција о спровођењу планова интегритета у 2019. години, на основу којих је сачињен Годишњи извјештај за 2019. годину који је ВСТС усвојио у децембру 2020. године. У оквиру Извјештаја, усвојене су и Препоруке правосудним институцијама за примјену у даљем процесу спровођења планова интегритета, те је упућен позив тијелима извршне и законодавне власти на свим нивоима у БиХ да искажу разумијевање и спремност на сарадњу с правосудним институцијама у сврху реализације мјера из планова интегритета чија имплементација зависи од сарадње с тим тијелима.

6.2. Дисциплински поступак

У сврху унапређења дисциплинског поступка, настављене су активности на анализирању досадашње праксе према дисциплинским прекршајима и изреченим санкцијама, те с тим у вези успостављање праксе повјерљивог савјетовања.

С циљем информисања правосудне заједнице и јавности о дисциплинским поступцима, на веб-страници ВСТС-а се објављују анонимизоване коначне дисциплинске одлуке, а у

току су активности на изради и доношењу правила којима ће се детаљно уредити питање објављивања свих одлука које се доносе у овом поступку.

У вези с изреченим дисциплинским санкцијама те предузимањем мјера превенције, руководиоци свих правосудних институција у БиХ су дужни да о донесеним дисциплинским одлукама, односно изреченим дисциплинским санкцијама носиоцима правосудне функције из њихове институције, упознају све остале носиоце правосудне функције, те да о реализацији ове обавезе обавијесте ВСТС у оквиру редовног извјештавања о раду.

6.2.1. Притужбе на повреду дужности носилаца правосудних функција

Канцеларија дисциплиног тужиоца (КДТ) је током 2020. године укупно регистровала 722 притужбе, односно 14,4% мање притужби него у 2019. години. Током 2020. године КДТ је ријешио 886 притужби, што је мање за 14,5% у односу на број ријешених притужби у 2019. години (1.036 притужби).

Најчешћи разлози за подношење притужби су незадовољство дужином трајања судских и тужилачких поступака, односно донесеним судским и тужилачким одлукама.

Највећи удио притужби односи се на дужину трајања поступка: 32% притужби се односи на дужину трајања поступка пред судом, а 9% притужби се односи на дужину трајања поступка пред тужилаштвом. Такође, подносиоци су се жалили на немарно или непажљиво вршење службених дужности судија (9% притужби) и тужилаца (7% притужби), а у 11% притужби су изразили своје незадовољство судским и тужилачким одлукама.

Приликом разматрања притужби на дужину трајања поступка КДТ, поред објективне дужине трајања поступка, мора да докаже и субјективне пропусте у раду судија или тужилаца, који су проузроковали одуговлачење поступка. Имајући у виду показатеље о раду судија и тужилаца, који се, између осталог, односе и на број предмета у раду, остварену оријентациону норму, План рјешавања предмета, хронолошко поступање итд., КДТ је у многим предметима утврдио да, упркос објективној дужини трајања поступка, не постоји довољно доказа о повреди дужности поступајућих судија/тужилаца.

Чланом 87. Закона о ВСТС-у прописано је да судија, односно тужилац не одговара у грађанском поступку за одлуку коју донесе у оквиру вршења својих службених дужности. Ипак, тај имунитет се не односи на дисциплинску одговорност судија (и стручних сарадника са судијским овлашћењима) за извршени дисциплински прекршај који је прописан чланом 56. тачка 9. Закона о ВСТС-у „доношење одлука којим се очигледно крши закон или упорно и неоправдано кршење правила поступка”.

Потребно је напоменути и да је 21% притужби поднесено због дисциплиног прекршаја судија прописаног чланом 56. тачка 9. Закона о ВСТС-у, а наводи притужбе се у одређеној мјери односе и на одлуку којом је окончан судски поступак, па и дио ових притужби треба посматрати у ширем контексту незадовољства донесеним одлукама.

Неопходно је издвојити и податак да се 7% притужби односи на испољено понашање или поступање судија према учесницима у поступку, а 6% притужби на било какво друго понашање судије које представља озбиљно кршење службене дужности.

Просјечно вријеме рјешавања притужби у 2020. години износило је 276 дана, што је знатно краће од законског рока према којем је КДТ дужан да притужбе ријеши двије године од дана запримања.

6.2.2. Покренути дисциплински поступци

КДТ је током 2020. године покренуо 31 дисциплински поступак против 31 носиоца правосудне функције.

У једној дисциплинској тужби КДТ је затражио да дисциплинске комисије изрекну мјеру разрјешења од дужности за судију.

Највише поступака покренуто је против судија (22). Против тужилаца је покренуто 6 поступака. Такође су покренути и поступци против једног предсједника кантоналног суда, против једног носиоца правосудне функције који је у вријеме почињења дисциплинског прекршаја био главни тужилац кантоналног тужилаштва, те једног стручног сарадника општинског суда.

Графикон 8: Дисциплинске тужбе по носиоцима правосудне функције

Највише дисциплинских поступака против судија покренуто је због дисциплинског прекршаја прописаног чланом 56. тачка 8. Закона о ВСТС-у „немар или непажња у вршењу службених дужности” (16 тужби). Слједи прекршај прописан тачком 10. „неоправдано кашњење у изради одлука или у другим радњама у вези с обављањем дужности судије или било какво друго поновљено непоштивање дужности судија” (8 тужби).

Графикон 9: Дисциплински прекршаји судија наведени у тужбама

Када су у питању дисциплински поступци покренути против тужилаца, највише тужби се односило на дисциплински прекршај из члана 57. тачка 3. Закона о ВСТС-у „очигледно кршење обавезе исправног поступања према судији у поступку, странкама, њиховим правним заступницима, свједоцима или другим лицима” (3 тужбе), те тачка 8. „немар или непажња у вршењу службених дужности” (3 тужбе).

Графикон 10: Дисциплински прекршаји тужилаца наведени у тужбама

Највећи број дисциплинских поступака покренут је по службеној дужности (16 тужби), те на основу притужби које су поднели руководиоци правосудних институција (12 тужби); затим слиједе странке у поступку (7 тужби) и адвокати (5 тужби). Треба напоменути да збир не одговара укупном броју поднесених дисциплинских тужби (31) јер су неке дисциплинске тужбе поднесене на основу више притужби које су доставиле различите категорије подносилаца притужби.

Графикон 11: Дисциплинске тужбе по подносиоцима притужби

6.2.3. Окончани дисциплински поступци

Током 2020. године окончана су 33 дисциплинска поступка. Структура окончаних поступака према години покретања поступка је сљедећа: један окончани поступак је покренут 2018. године, 18 окончаних поступака је покренуто 2019. године и 14 окончаних поступака је покренуто 2020. године.

У 26 поступака је утврђена дисциплинска одговорност 27 носилаца правосудне функције. Дисциплинске тужбе су одбијене против 5 носилаца правосудне функције (2 судија и 3 тужиоца), а 2 поступка су обустављена због смрти тужиоца током дисциплинског поступка те оставке судије.

Дисциплинске мјере су изречене за једног главног кантоналног тужиоца, једног предсједника основног суда и 2 предсједника општинског суда, 22 судија (9 судија основних судова, 9 судија општинских судова, по једног судије кантоналног суда, окружног суда, окружног привредног суда и Врховног суда ФБиХ) те једног стручног сарадника општинског суда.

Графикон 12: Изречене мјере по носиоцима правосудне функције

Дисциплинска одговорност судија најчешће је утврђена за дисциплински прекршај из члана 56. Закона о ВСТС-у тачка 8. „немар или непажња у вршењу службених дужности” (12 судија) и тачка 10. „неоправдано кашњење у изради одлука или у другим радњама у вези са обављањем дужности судије или било какво друго поновљено непоштивање дужности судија” (10 судија).

Дисциплинска одговорност главног кантоналног тужиоца је утврђена за сљедеће дисциплинске прекршаје наведене у члану 57. Закона о ВСТС-у: тачка 9. „неоправдано кашњење у спровођењу радњи у вези с вршењем дужности тужиоца или било какво друго поновљено непоштивање дужности тужиоца”, тачка 22. „понашање у суду или тужилаштву и изван суда или тужилаштва које штети угледу тужилачке функције” и тачка 23. „било какво друго понашање које представља озбиљно кршење службене дужности или доводи у питање повјерење јавности у непристрасност и кредибилитет тужилаштва”.

У 26 дисциплинских поступака правоснажним одлукама изречено је 27 дисциплинских мјера против 27 носилаца правосудне функције. Структура свих правоснажно изречених мјера је сљедећа: разрешење (2), писмена опомена која се јавно не објављује (4), јавна опомена (10), смањење плате (10) и премјештај са мјеста предсједника суда на мјесто судије (1).

Графикон 13: Правоснажно изречене дисциплинске мјере

Дисциплинска мјера разрјешења од дужности изречена је двојици судија општинског суда.

Један судија је разријешен због дисциплинског прекршаја из члана 56. тачка 8. Закона о ВСТС-у „немар или непажња у вршењу службених дужности”, а други судија је разријешен због дисциплинског прекршаја из тачке 14. „осуда на казну затвора због извршења кривичног дјела, или ако је проглашен кривим за кривично дјело које га чини неподобним за вршење дужности судије”.

КДТ је изјавио 7 жалби на првостепене одлуке: 3 жалбе на изречене мјере у првостепеном поступку и 4 жалбе на првостепену одлуку о одбијању тужбе. У другостепеном поступку КДТ је изјавио једну жалбу на изречену мјеру.

Жалбе КДТ-а су уважене у 3 предмета, у којима су изречене строже дисциплинске мјере, укључујући и једно разрјешење од дужности.

6.2.4. Привремена удаљења од вршења дужности

КДТ је у току 2020. године поднио 4 захтјева за привремено удаљење од вршења дужности. Два захтјева су поднесена због покретања кривичне истраге против судије општинског суда и председника кантоналног суда. Захтјев за привремено удаљење судије је прихваћен, а захтјев за привремено удаљење председника суда је одбијен. Такође је поднесен и по један захтјев због подигнуте оптужнице против судије и због покренутог дисциплинског поступка против председника кантоналног суда. Оба ова захтјева су прихваћена.

Током 2020. године укупно је 13 носилаца правосудне функције имало статус привремено удаљених с обзиром на то да су и даље трајала удаљења носилаца правосудне функције из претходних година – једно из 2015. године, 3 из 2016. године, 4 из 2017. године, 2 из 2019. године и 3 из 2020. године. Привремена удаљења су обустављена током 2020. године једном тужиоцу и тројици судија због поднесене оставке у 2 случаја (1 судија и 1 тужилац) и 2 одлуке о разрјешењу од дужности (двојица судија).

На крају 2020. године било је привремено удаљених 9 носилаца правосудне функције: један предсједник суда, тројица судија, 4 тужиоца и један стручни сарадник општинског суда.

Поглавље 7: ТРАНСПАРЕНТНОСТ ПРАВОСУЂА

7.1. Увод

ВСТС је остао досљедан својој мисији обезбјеђења транспарентности институције, што је евидентно кроз низ активности које спроводи у оквиру своје надлежности, те кроз успостављену праксу која се редовно унапређује, у циљу враћања повјерења у рад како институције, тако и правосуђа у цјелини. ВСТС је свјестан да повјерење јавности зависи не само од рада на унапређењу система, већ и од отворености и доступности информација о раду правосуђа широј заједници. Затвореност правосудног система није политика коју ВСТС слиједи и одобрава, већ сасвим супротно, става је да отвореност правосудних институција и доступност података позитивно утиче на разумијевање начина функционисања судова и тужилаштва, самим тим и перцепцију јавности да су право и правда доступни свима под једнаким условима.

Стратешки документ ВСТС-а Средњорочни план рада ВСТС-а за период 2020–2022. године, кроз дефинисање конкретних специфичних циља – „Унапређење независности, ефикасности, квалитета, одговорности и транспарентности правосуђа у БиХ”, недвосмислено говори о одређености институције да се транспарентности рада посвети дужна пажња као и осталим сегментима рада.

ВСТС континуирано ради и на унапређењу транспарентности правосудних институција у Босни и Херцеговини, уз поштовање свих прописаних закона и правних норми, о чему свједоче бројне активности које ова институција реализује у властитим капацитетима, али и у сарадњи с међународним партнерима. Информације о одређеним сегментима рада које се односе на транспарентност институције и унапређење ове области презентоване су кроз цијели Извјештај, те више података можете да нађете у поглављима назначеним у фуснотама.

7.2. Проактивна и реактивна транспарентност

ВСТС настоји обезбиједити проактивну димензију транспарентности, чинећи да што већи број вијести и информација о раду ВСТС-а и бх. правосуђа буде благовремено доступно јавности, како путем саопштења за јавност, која се редовно шаљу медијској заједници, тако и кроз објаве на веб-страницама, друштвеним медијима те путем других доступних комуникационих канала.

С тим у вези, ВСТС редовно ажурира веб-страницу <https://vstv.pravosudje.ba> на којој се осим вијести о најновијим активностима ВСТС-а могу да пронађу и друге корисне информације о раду правосудних институција. Тако је у 2020. години објављено 194 саопштења за јавност, информација о раду или података од значаја како за правосудну заједницу, тако и за ширу јавност. Медијима је упућено 61 саопштење за јавност које се односи на најзначајније области дјеловања из надлежности ВСТС-а, као што су именовања носилаца правосудних функција, сарадња с различитим актерима у друштву, активности на системском унапређењу правосуђа те релевантне информације везане за организацију рада правосудних институција у вријеме пандемије.

ВСТС активно користи и друштвене медије за промоцију свог рада, тако је у 2020. години објављено преко стотину вијести на званичној Facebook страници ВСТС-а.

С циљем унапређења транспарентности институције, ВСТС је 2015. године отворио сједнице за јавност и омогућио новинарима и свим другим заинтересованим грађанима праћење сједница у посебној просторији путем видео-линка. Према Пословнику ВСТС-а, омогућено је фотографисање и снимање кадрова са сједнице, а јавност се искључује само у изузетним случајевима, конкретно у дијелу сједнице у којем се спроводи поступак гласања, када ВСТС одлучује о жалбама на одлуке другостепене дисциплинске комисије или донесе одлуку којом тачку дневног реда или дио дискусије проглашава затвореним за јавност. Током 2020. године одржане су 24 сједнице, од чега је због пандемије и ограниченог рада институције у мјесецима када је на снази био дјелимични *lockdown* одржано 9 телефонских и 2 електронске сједнице, што је омогућено усвајањем

Правилника о одржавању електронских сједница. Дневни редови сједница ВСТС-а доступни су на веб-страници, као и закључци сједница који се објављују у форми кратког извјештаја непосредно након сједнице, док се записници са сједница објављују након њихове припреме и усвајања од стране ВСТС-а.

Због пандемије заказивање интервјуа с новинарима је сведено на минимум, због чега су исти великим дијелом реализовани у писаној форми. Класичне прес конференције нису одржаване, али су током редовних сједница ВСТС-а предсједник, потпредсједнице или овлаштена лица из ВСТС-а давали изјаве новинарима и одговарали на питања у вези с темама које су биле у фокусу јавности.

Током 2020. године настављена је пракса ажурирања базе судских одлука, која је доступна путем веб-сервиса ВСТС-а <https://www.pravosudje.ba/csd>, и која садржи преко 13.000 одабраних судских одлука судова у Босни и Херцеговини, као и праксу Европског суда за људска права, која је значајна за усаглашавање праксе домаћих судова с европским стандардима. Такође настављено је с ажурирањем Мапе ратних злочина која је крајем 2019. године преузета од Мисије OSCE-а у БиХ и садржи сажетке правоснажних предмета ратних злочина на језицима народа Босне и Херцеговине и енглеском језику. Важно је истаћи да је база судских одлука одлуком ВСТС-а из септембра 2019. године од 2021. године доступна свима, не само одређеним категоријама уз годишњу претплату, каква је била ранија пракса⁴³.

У односу на дисциплинске поступке против носилаца правосудних функција, који су такође од великог значаја за јавност и често су у фокусу извјештавања медија, ВСТС је наставио с праксом објављивања коначних дисциплинских одлука, у анонимизованој форми, на веб-страници институције. Новинарима и заинтересованим представницима јавности омогућено је праћење дисциплинских поступака у просторијама ВСТС-а уз обавезну претходну најаву. Такође, информације о рочиштима у дисциплинским поступцима редовно се објављују се на веб-страници ВСТС-а и исте садрже податак о броју дисциплинског предмета, док је заинтересована јавност на почетку рочишта информисана да ли је исто јавно или не и о којем носиоцу правосудне функције је ријеч. У циљу унапређења транспарентности у овој области, у току су активности на изради и доношењу правила која ће детаљно уредити питање објављивања свих одлука које се доносе у овом поступку.

Питање објаве личних финансијских извјештаја носилаца правосудних институција је у фокусу јавности већ дуже вријеме и определијељеност ВСТС-а је да се пронађе адекватан правни оквир који ће регулисати поступак подношења, провјере, чувања, обраде и приступ истим⁴⁴. Будући да је ВСТС-у забрањена примјена подзаконских аката којима се то питање требало да регулише, до изналагања адекватних законских и подзаконских рјешења која ће детаљно да регулишу ову област, ВСТС је обезбиједио носиоцима правосудних функција могућност добровољног објављивања финансијских извјештаја на веб-страници институције.

Будући да је веб-страница ВСТС-а најзначајнија платформа за проактивну транспарентност институције, свјесни чињенице да постојећи веб-портал не може да одговори изазовима модерних технологија, у 2020. години су активности везане за развој правосудног информационог система усмјерене ка развоју новог веб-портала правосудних институција у БиХ, који би у коначници требао да унаприједи изглед и функционалност веб-странице, примарно се базирајући на потребе грађана за брзим и једноставним претраживањем странице и проналажењем података који су у фокусу њиховог интересовања⁴⁵.

Надаље, ВСТС је током 2020. године реализовао маркетиншку кампању с циљем да приближи судску нагодбу странкама у поступку, која је укључивала продукцију видео-

⁴³ Више информација у поглављу 5.3.

⁴⁴ Више информација у поглављу 6.1.1.

⁴⁵ Више информација у поглављу 8.7.

материјала, новинских чланака, летака, банера, гостовање представника ВСТС-а у емисијама јавних ТВ емитера итд⁴⁶.

Значајне су и активности које спроводи ВСТС у области јачања тужилачких капацитета за односе с јавношћу и сарадњу с невладиним сектором,⁴⁷ па је тако настављено с праћењем степена имплементације активности Стратегије за поступање с лицима која долазе у контакт с тужилаштвима, која је креирана с циљем унапређења комуникације с грађанима, невладиним организацијама, медијима и другим сегментима друштва.

ВСТС је наставио и с праксом израде и дистрибуције публикација које имају за циљ упознавање јавности с правосудним системом, те правима и обавезама које грађани имају у контакту с правосудјем. У ту сврху израђена је и надлежним судовима достављена илустрована публикација „Мој водич кроз кривични поступак“, која је намијењена дјеци жртвама/свједоцима кривичних дјела, као и њиховим родитељима/старатељима с циљем упознавања с њиховим правима током покретања и трајања кривичног поступка⁴⁸.

У односу на реактивну транспарентност, иста се може посматрати кроз податак колико ВСТС поштује Закон о слободи приступа информацијама, те колико је ажуран у одговарању медијима и грађанима на упите. С тим у вези, у 2020. години ВСТС је имао 67 захтјева за приступ информацијама и на све захтјеве је одговорено у складу са законским одредбама. Од укупног броја поднесених захтјева, статистички показатељи су сљедећи: 39 захтјева за које је приступ информацијама у цијелости одобрен, 13 захтјева за дјелимично одобрен приступ информацијама, 9 захтјева с одбијеним приступом информацијама, 2 захтјева ван надлежности ВСТС-а и 4 жалбе на првостепено рјешење по захтјеву за приступ информацијама које је у 2 предмета окончано усвајањем жалбе и одобравањем приступа информацијама, 1 жалба је дјелимично уважена и 1 жалба је одбијена и потврђено првостепено рјешење. ВСТС је такође, у оквиру својих надлежности, настојао да одговори на сваки допис грађана упућен институцији, којих је и у претходној години било 134.

Интересовање медија за рад ВСТС-а је у 2020. години било нешто мање у односу на претходну годину, тако да за разлику од 2019. године када је забиљежено 249 упита медија, у 2020. години тај број износи 173. ВСТС настоји да на сваки упит одговори исти дан када је запримљен, а одступања од ове праксе су веома мала и узрокована су објективним околностима.

7.3. Комуникациона стратегија ВСТС-а

ВСТС је током 2020. године активно радио на креирању Комуникационе стратегије ВСТС-а чија је примарна улога да утврди начин комуницирања ВСТС-а с различитим циљним јавностима за период 2021–2025. године, те да пружи оквир и смјернице за одговор на питања стратешког комуницирања и за судове и тужилаштва у БиХ. Свјесни да стратешко комуницирање у правосудним институцијама до сада није имало значајну примјену, посебно у судовима, амбиција ВСТС-а је да пружи правосудној заједници документ који ће бити основ за креирање њихових специфичних комуникационих стратегија, уважавајући све различитости које ВСТС има у односу на друге правосудне институције.

Радна група за израду Комуникационе стратегије ВСТС-а током 2020. године одржала је пет састанака на којима је договорена структура и садржај документа, одређени комуникациони циљеви и циљне групе, те су одређена лица чији задатак је био креирати одређене дијелове документа. У условима пандемије велики број састанака је одржан и путем *online* платформи, а како је због дјелимичног затварања почетком године дошло до успоравања многих процеса, тако је и рад на овој стратегији значајно успорен. Стога, без обзира што је документ великим дијелом финализован крајем године, исти због

⁴⁶ Више информација у поглављу 4.1.4.

⁴⁷ Више информација у поглављу 4.2.11.

⁴⁸ Више информација у поглављу 5.8.

објективних околности није у својој коначној форми представљен члановима ВСТС-а и његово усвајање се очекује тек у 2021. години.

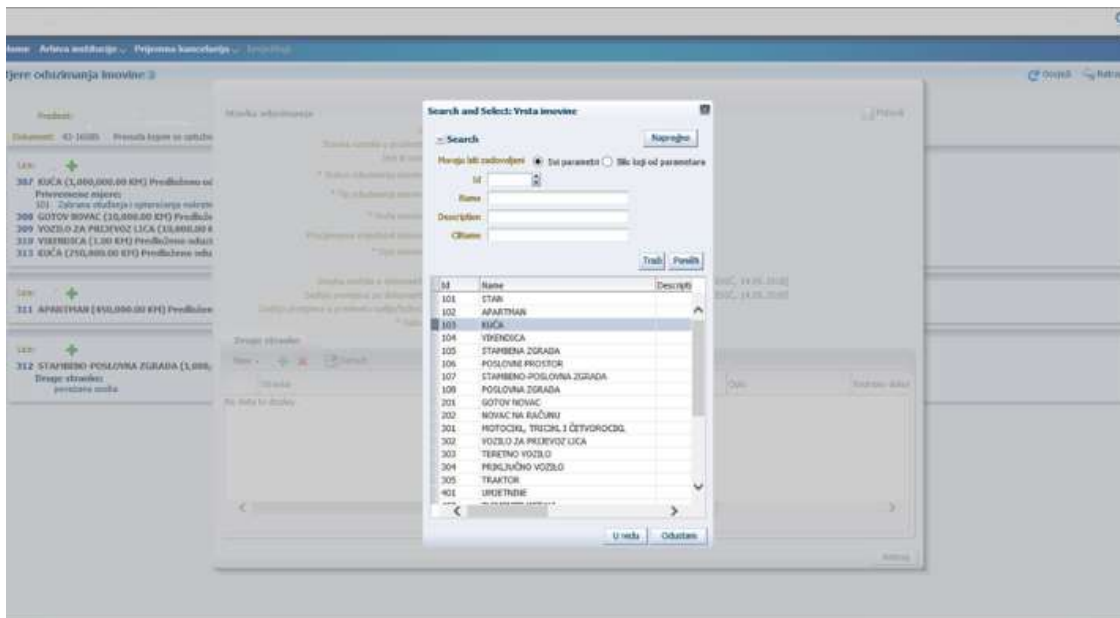
Поглавље 8: ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЈА ПРАВОСУЂА БиХ

8.1. Развој и имплементација Модула за евидентирање одузете имовине стечене извршењем кривичног дјела

ВСТС БиХ је почетком 2020. године, у склопу спровођења пројекта „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана – IPA 2017” (у даљем тексту: Пројекат), учинио доступним за примјену Модул за евидентирање одузете имовине стечене извршењем кривичног дјела (у даљем тексту: Модул) судовима и тужилаштвима у Босни и Херцеговини. У вези с тим, у току фебруара и марта организована је обука за примјену Модула у Сарајеву, Бањој Луци, Мостару и Тузли за CMS/TCMS администраторе из судова и тужилаштава (по принципу „train the trainer”). Обукама је присуствовало више од стотину службеника правосудних институција из Босне и Херцеговине. Након завршетка регионалних обука задатак CMS/TCMS администратора је био да спроведу обуку за кориснике Модула у својим институцијама те да прате унос података у Модул од стране истих. Модул је програмиран и имплементиран у склопу нове генерације Система за аутоматско управљање предметима у судовима и тужилаштвима (CMS/TCMS v2).

Модул се састоји од два дијела и то дијела који евидентирају тужилаштва преписивањем кључних информација из тужилачке одлуке којом се предлаже одузимање имовинске користи и дијела који евидентирају судови преписивањем кључних информација из судске одлуке.

Слика 27: Приказ поступка евидентирања одузимања имовине стечене извршењем кривичног дјела у Модулу

Слика 28: Преглед евидентираних одузимања имовине стечене извршењем кривичног дјела

Lice:	+
307 KUĆA (1,000,000.00 KM) Predloženo oduzimanje (Privremeno) Kuća se nalazi u Privremene mjere:	
101 Zabrana otuđenja i opterećenja nekretnosti ili stvarnih prava upisanih na nekretnosti, uz zabijezbu zabrane u zemljišnim knjigama	
308 GOTOV NOVAC (10,000.00 KM) Predloženo oduzimanje (Trajno) Na računu u banci.	
309 VOZILO ZA PRIJEVOZ LICA (10,000.00 KM) Predloženo oduzimanje (Trajno) Vozilo marke audi Q5, proizvedeno 2013.	
310 VIKENDICA () Predloženo oduzimanje (Privremeno) 111	
313 KUĆA (750,000.00 KM) Predloženo oduzimanje (Trajno)	
Lice:	+
311 APARTMAN (450,000.00 KM) Predloženo oduzimanje (Trajno) Apartman se nalazi u	
Lice:	+
312 STAMBENO-POSLOVNA ZGRADA (1,000,000.00 KM) Predloženo oduzimanje (Privremeno) Poslovna zgrada se nalazi u Druge stranke:	
povezana osoba	

На основу тако евидентираних информација могуће је пратити цијели поступак одузимања имовине те направити преглед имовине коју је тужилаштво предложило за одузимање, те преглед имовине коју је суд одузео својом одлуком. Евидентирањем кључних информација које се јављају у поступку извршења одлуке о одузимању имовине могуће је добити потпуну слику о стварно одузетој имовини стеченој извршењем кривичног дјела. Успостављањем централизованог начина евидентирања података од стране ВСТС-а гарантује се једнообразност у прикупљању података о одузетој имовини стеченој кривичним дјелом.

У склопу развоја Модула креирани су извјештаји који дају приказ свих релевантних информација везаних за одузимање имовине.

Слика 29: Приказ извјештаја о евидентираним одузимањима имовине стечене извршењем кривичног дјела

Детаљни преглед приједлога за трајно одузимање имовине према суду који је запримио приједлог					
12. Име и презиме странке / TICS ID странке	Наčin одузимања TICS ID странке	ПРИЈЕДЛОГ ЗА ОДУЗИМАЊЕ: Датум приједлога / Туђилаштво предмет / Судски предмет	ПОСЛЈ. СУДСКА ОДЛУКА: Исход одлуке / Датум одлуке / Правоснабност	Класа имовине / Опис имовине	Procijenjena vrijednost obuhvaćene imovine predložena za oduzimanje: 450,000.00 KM
	Trajno	14.05.2018	Tuđilaštvo predložilo oduzimanje	[102] - apartman	Novčana protuvrijednost imovinske koristi koja se treba oduzeti prema odluci suda:
	[311]			Apartman se nalazi na	I stepena odluka suda: II stepena odluka suda:
Pravni osnov vezan uz lice: BHQ18/17 - Krivodjeloje iz dana 21/4/17 SZ BH					Novčana protuvrijednost imovinske koristi koja je stvarno oduzeta:
13. Име и презиме странке / TICS ID странке	Наčin одузимања TICS ID странке	ПРИЈЕДЛОГ ЗА ОДУЗИМАЊЕ: Датум приједлога / Туђилаштво предмет / Судски предмет	ПОСЛЈ. СУДСКА ОДЛУКА: Исход одлуке / Датум одлуке / Правоснабност	Класа имовине / Опис имовине	Procijenjena vrijednost obuhvaćene imovine predložena za oduzimanje: 750,000.00 KM
	Trajno	14.05.2018	Tuđilaštvo predložilo oduzimanje	[103] - kuća	Novčana protuvrijednost imovinske koristi koja se treba oduzeti prema odluci suda:
	[313]				I stepena odluka suda: II stepena odluka suda:
Pravni osnov vezan uz lice: BHQ18/17 - Krivodjeloje iz dana 21/4/17 SZ BH					Novčana protuvrijednost imovinske koristi koja je stvarno oduzeta:

8.2. Активности Радне групе за стратешко планирање и развој Система за аутоматско управљање предметима у судовима и тужилаштвима у БиХ (CMS/TCMS)

Радна група за стратешко планирање и развој Система за аутоматско управљање предметима у судовима и тужилаштвима (CMS/TCMS) (у даљем тексту: Радна група за CMS/TCMS) надлежна је за предлагање и припремање приједлога одлука спроведбених аката везаних за развој, употребу и функционисање CMS/TCMS-а; праћење и надгледање тока развоја, тестирања и имплементације нове генерације CMS/TCMS-а; пружање стручне помоћи при изради нове генерације CMS/TCMS-а; разматрање приједлога и сугестија судова, тужилаштава и Секретаријата ВСТС-а БиХ у вези с развојем и употребом CMS/TCMS-а; припремање мишљења, анализа и приједлога о функционисању CMS/TCMS-а за сједнице Савјета; анализирање радних процеса у судовима и тужилаштвима у оквиру CMS/TCMS-а и предлагање измјена у циљу унапређења истих.

Током извјештајног периода Радна група за CMS/TCMS одржала је 4 састанка на којима су разматрана питања из надлежности овог тијела. У наставку се налази кратак преглед најзначајнијих усвојених закључака са сваког појединачног одржаног састанка.

На састанку Радне групе за CMS/TCMS одржаном 20. 2. 2020. године, између осталог, презентована је информација о спровођењу контроле квалитета уноса података у CMS/TCMS те анализа могућности примјене видео-конференцијског система у грађанским предметима. Анализом је утврђено да позитивни законски прописи из ове области не предвиђају могућност примјене видео-конференцијског система у грађанским предметима приликом извођења доказа, те да је за примјену тог система потребно приступити измјенама и допунама закона о парничним поступцима у Босни и Херцеговини којима би се детаљно регулисали услови и начин примјене тог система.

На састанку Радне групе за CMS/TCMS одржаном 26. 6. 2020. године путем Cisco Webex апликације, између осталог, презентована је информација о одржаним едукацијама за коришћење Модула за евидентирање одузете имовине стечене извршењем кривичног дјела, те презентована информација о успостављеној сарадњи с UNICEF-овим пројектом „Правда за свако дијете”.

Поред тога Радној групи је презентована информација о припреми анкете о задовољству корисника CMS/TCMS система. Анкета је претходно усаглашена с представницима Делегације Европске уније у Босни и Херцеговини. Основна сврха спровођења анкете јесте да се утврде ставови испитаника односно корисника CMS/TCMS система, процијене потребе и утврде недостаци на основу чега би се сачинио план за додатни развој и унапређење CMS/TCMS система, те евентуалну додатну едукацију.

Радна група за CMS/TCMS одржала је састанак и 9. 11. 2020. године путем Cisco Webex апликације. На састанку су, између осталог, разматране измјене и допуне Правилника о CMS/TCMS систему.

Предложене измјене и допуне Правилника односе се на омогућавање експортовања докумената из CMS/TCMS система свим судијама и тужиоцима у сврху организовања рада од куће у ванредним околностима, припреме докумената за вријеме дежурстава те припреме докумената у хитним предметима, што ће свакако значајно да олакша организацију рада и поступање по предметима како поступајућим судијама и тужиоцима, тако и предсједницима судова односно главним тужиоцима у свим наведеним околностима.

На састанку су разматране и измјене и допуне Правилника о CMS-у везане за Закон о заштити права на суђење у разумном року Републике Српске, који ступа на снагу 1. 1. 2021. године, те су с тим у вези у Правилнику о CMS систему извршене измјене и допуне на тај начин да су додате нове ознаке врсте и фазе предмета (Захтјев за убрзање поступка Зуп – Зуп за првостепени поступак; Зуп – Зупж за поступак по жалби; Срп – Срп за повреду права на суђење у разумном року), као и додати одговарајући документи за ту врсту и фазу предмета.

На том састанку разматрано је и питање унапређења уноса и праћења предмета из области дискриминације те је усвојена измјена и допуна шифрарника из ове области, који је имплементиран 31. 12. 2020. године а корисницима *CMS* система доступан од 1. 1. 2021. године. Те измјене прате и одговарајући приручник за судије и уписничаре, што ће резултовати значајним унапређењем процеса евидентирања података за предмете ове врсте те значајно олакшати процес извјештавања по овом основу.

Радна група за *CMS/TCMS* одржала је састанак и 30. 12. 2020. године на којем је разматрано делегирање члана у систему Европске мреже за *cyber* правду (*EUROPEAN CYBERJUSTICE NETWORK* – у даљем тексту: Мрежа) у оквиру *CEPEJ*-а, из реда чланова Радне групе. Задатак ове мреже биће размјена информација о добрим праксама и изазовима с којима се сусрећу државе чланице, а које се тичу употребе нових и унапређења постојећих технологија у правосудним системима.

8.3. Спровођење анкете о искуствима корисника *CMS/TCMS*-а

ВСТС је у оквиру пројекта „Изградња ефикасног правосуђа у служби грађана – *IPA 2017*” спровео анкету о искуствима корисника *CMS/TCMS* система. Одјељење за ИКТ Секретаријата ВСТС-а је креирао анкету која је била добровољна и анонимна. Анкети су могли да приступе сви *CMS/TCMS* корисници, у свим судовима и тужилаштвима у Босни и Херцеговини.

Анкета је спроведена у периоду од 28. 9. до 9. 10. 2020. године, односно у периоду од 10 радних дана. У том периоду просјечно 3.946 корисника се дневно пријављивало на *CMS/TCMS* базу података. Попуњавању анкете је приступило укупно 2.184 корисника *CMS/TCMS*-а, што представља 55% од просјечног броја корисника који су се дневно пријављивали на *CMS/TCMS* базу података. Корисници *CMS/TCMS*-а су анкети могли да приступе путем линка који им је био доступан на основном *CMS/TCMS* екрану. С обзиром на то да је попуњавање анкете било на добровољној бази и анонимно, никакви подаци о корисничким налозима приликом покретања анкете нису ни на који начин забиљежени.

Графикон 14: Графички приказ структуре запослених који су попунили анкету

Анкета се састојала од 21 питања и била је подијељена у 5 цјелина које су се односиле на:

- општа питања о *CMS/TCMS*-у,
- употребу *CMS/TCMS*/СИПО функционалности,
- квалитет сервиса који су имплементирани у оквиру Правосудног информационог система,

- едукацију и корисничку подршку,
- приједлоге, сугестије и коментаре корисника *CMS/TCMS*-а.

На основу добивених резултата анкете може се закључити да су корисници *CMS/TCMS*-а у великом дијелу задовољни са *CMS/TCMS* системом. Тако је на питање у вези с адекватношћу правног оквира *CMS/TCMS*-а позитивно одговорило 86% анкетираних корисника. Да је коришћење *CMS/TCMS*/СИПО система олакшало процес извјештавања сматра 89% анкетираних, док 93% анкетираних сматра да *CMS* има све потребне функционалности за поступање по предметима. Чак 86% анкетираних се изјаснило да се не би вратило на начин управљања предметима који је био прије *CMS/TCMS*-а. Укупно 88% анкетираних сматра да је систем корисничке подршке *CMS/TCMS*-а добро организован, док се 90% анкетираних изјаснило да запосленици Одјељења за ИКТ ВСТС-а БиХ пружају адекватну подршку корисницима.

Графикон 15: Графички приказ резултата анкете

Резултати анкете омогућавају реалан увид у расположење корисника *CMS/TCMS*-а. С обзиром на то да је анкета била потпуно добровољна и анонимна, корисници су имали могућност да слободно и отворено изразе своје мишљење. Такође, резултати анкете ће послужити и као добра основа за даље унапређење и развој нових функционалности *CMS/TCMS* -а.

8.4. Подршка управљању људским ресурсима у правосуђу и процесу именовања носилаца правосудне функције – Информациони систем за управљање људским ресурсима у правосуђу БиХ (*HRMIS*)

У 2020. години је завршена имплементација Модула за евиденцију личних података (у даљем тексту: МЕЛП) и Модула за приступ властитим подацима (у даљем тексту: МПВП) у Општинском суду у Жепчу и Општинском суду у Какњу, те су извршене припреме за имплементацију модула у Општинском суду у Сарајеву и Судској полицији ФБиХ. Припреме за имплементацију ове двије институције захтијевале су одређене измјене у апликацији с обзиром на организациону структуру институција, те велики број запосленика. Поред наведених и неколико нових институција је показало заинтересованост за имплементацију та два модула, те су оне добиле инструкције за обављање припремних активности за имплементацију.

На почетку 2020. године спроведено је тестирање Модула за *online* аплицирање од стране одређеног броја стварних кандидата који су користили Модул за пријаву на стварни текући конкурс на позиције судија и тужилаца. Кандидати су дали своје коментаре, те се потврдило да је Модул спреман за употребу и веома користан у процесу пријаве на конкурс, али и праћење тестирања по конкурсима. Већ почетком 2021. године се очекује да након објаве у „Службеном гласнику” овај начин пријаве апликаната на конкурс крене у масовну употребу.

У 2020. години је настављен рад на унапређењу Модула за финансије и јавне набавке, те су додани и нови извјештаји. Осим тога покренута је и завршена имплементација новог Модула за евиденцију возила, који је повезан с Модулом за финансије и јавне набавке кроз дио који се односи на евиденцију фактура.

Модул за имовинске картоне носилаца правосудних функција је пуштен на продукционо окружење, а у 2020. години завршене су корекције на апликацији, те је омогућено коришћење овог модула.

У 2020. години завршена је унапријеђена верзија Модула за *online* тестирање, направљена у новим технологијама и с новим функционалностима. Поред тога испоручена је и верзија новог Модула за оцјењивање питања типа есеја, а у претходној години та два модула су тестирана и скупа с извођачем рађено је на отклањању уочених грешака.

У протеклој години *HRMIS* тим је пружао подршку Одјељењу за именовања у процесу припреме и спровођења тестирања. Објављено је 6 конкурса, са 119 објављених позиција, те су обрађене 882 пријаве кандидата. Детаљна статистика приказана је у наставку:

Табела 25: Конкурси за позиције судија и тужилаца објављени у 2020. години

Конкурс	Датум објаве
1124	5. 2. 2020.
1144	17. 2. 2020.
1164	28. 2. 2020.
1184	7. 7. 2020.
1224	7. 12. 2020.
1204	12. 10. 2020.

Табела 26: Табеларни приказ резултата конкурса

Укупан број пријављених кандидата	882
Укупан број тестираних кандидата	561
За тужилачке функције	145
За судијске функције	416
Укупан број кандидата који су положили	
Судије	
Квалификациони тест	183
Писмени тест	166
Тужиоци	
Квалификациони тест	62
Писмени тест	60
Укупан број кандидата који су положили (постотак)	53,40%
Просјечно вријеме рјешавања квалификационог теста у минутима	74
Највећи постигнути број бодова	97
Најмањи постигнути број бодова	44
Број именованих носилаца правосудних функција на бази тестирања спроведених у 2020. години	52

Табела 27: Конкурси по којима се спроводило квалификационо тестирање у 2020. години

Конкурс	Број квалификационих тестирања по конкурс	Датум објаве
1004	26	11. 2. 2019.
1044	7	15. 3. 2019.
1064	25	13. 6. 2019.
1084	14	13. 11. 2019.
1124	18	5. 2. 2020.
1184	1	7. 7. 2020.
1144	6	17. 2. 2020.
1204	1	12. 10. 2020.
Укупно тестирања у 2020.	98	

8.5. Обезбјеђивање дугорочне одрживости и сигурности Правосудног информационог система

У циљу обезбјеђивања дугорочне одрживости и оптималног рада примарног *data* центра ВСТС-а БиХ уговорена је продужена гаранција и редовно превентивно одржавање свих инфраструктурних система који подржавају рад примарног *data* центра ВСТС-а БиХ, укључујући климатизационе уређаје и јединице, *UPS* уређаје, електрични агрегат, ватродојавни и противпровални систем, противпожарни систем, те системе техничке заштите и видео-надзора. Настављено је одржавање инфраструктурних уређаја који потпомажу рад резервног центра и регионалних податковних центара ВСТС-а.

Уговорено је одржавање кључних хардверских уређаја, укључујући сервере, системе за похрану података, системе за *backup* и репликацију података, те мрежне и видео-конференцијске уређаје. Одржавање кључних уређаја кроз превентивно дјеловање обезбјеђује високу доступност сервиса Правосудног информационог система Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ПИС), те умањује могућност настанка кварова. За све настале кварове обезбијеђена је промптна реакција и отклањање истих у најкраћем могућем временском року.

Извршене су обнове постојећих лиценци за виртуелизацију, антивирусних лиценци, те лиценци за контролу веб-промета, чиме је обезбијеђен континуитет оптимизовања хардверских и софтверских ресурса ПИС-а, те висок степен безбједности сервиса и употребе информационо-комуникационих технологија у правосуђу БиХ.

У току 2020. године обезбијеђена је услуга *Microsoft Premiere* подршке за кључну софтверску инфраструктуру ПИС-а која је базирана на *Microsoft* архитектури и технологијама. Та подршка омогућава промптно рјешавање свих проблема који настану на овој инфраструктури, редовно информисање о безбједносним ризицима и радњама које је потребно предузети, стручно усавршавање запосленика ВСТС-а БиХ на пољу *Microsoft* рјешења и технологија и друго.

Имајући у виду тренд смањења расположивости донаторских средстава која се могу користити за набавке лиценци и немогућност обезбјеђивања средстава за набавке лиценци које користе правосудне институције на нижим административним нивоима из буџета Босне и Херцеговине, настављене су активности на обезбјеђивању недостајућих лиценци за кориснике правосудног информационог система на основу уговорних аранжмана између познатих технолошких компанија и власти на свим нивоима у Босни и Херцеговини. У склопу ове иницијативе Влада Републике Српске је извршила набавку 800 *Microsoft Office* лиценци за потребе правосудних институција са сједиштем у овом ентитету. Поред тога, један број кантона из Федерације Босне и Херцеговине је у својим буџетима обезбиједио средства за набавку наведених лиценци.

Сprovedена је активност провјере усклађености употребе правосудног информационог система с усвојеном Политиком безбједности у пет (5) насумично одабраних правосудних институција широм БиХ. Провјера усклађености пружила је детаљан

пресјек стања, те резултовала додатним информацијама и препорукама корисним за даље унапређење безбједности ПИС-а.

У 2020. години усвојен је нови Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у БиХ, којим је број радних мјеста у Одјељењу за ИКТ повећан с ранијих 14 на 33. С обзиром на чињеницу да више од пола запосленика Одјељења за ИКТ представља пројектно особље, усвајањем нове систематизације те постепеним трансфером пројектног особља на систематизоване позиције настоји се постићи дугорочна одрживост ПИС-а и његових сервиса, те створити кадровски предуслови за даља унапређења и развој нових функционалности.

8.6. Функционисање Правосудног информационог система у ванредним условима изазваним пандемијом COVID-19

У циљу обезбјеђивања услова за рад институције у ванредним околностима условљеним пандемијом COVID-19, конфигурисани су и уступљени на коришћење службени преносиви рачунари за чланове ВСТС-а БиХ и запосленике Секретаријата ВСТС-а БиХ.

Благовременом интервенцијом на мрежној опреми омогућен је удаљени приступ запосленицима Секретаријата ВСТС-а БиХ и ИКТ службеницима у правосудним институцијама. На тај начин је наведеним корисницима обезбијеђен рад од куће у пуном капацитету, односно рад са свим апликативним системима укључујући и CMS/TCMS, те приступ дијељеним садржајима унутар правосудне мреже.

Одјељење за ИКТ је, на основу статуса ВСТС-а БиХ код компаније Cisco, у сарадњи с локалним Cisco партнером обезбиједило коришћење алата за колаборацију Cisco Webex.

Извршена је интеграција с постојећим видео-конференцијским системом, који је такође базиран на Cisco опреми. У циљу тестирања функционалности тог алата и едукације корисника, организован је већи број тестних конференција с различитим учесницима.

Израђена су упутства за коришћење Cisco Webex система за кориснике ПИС-а (за Chrome, Internet Explorer и Edge на рачунарима, те iPhone и Android уређаје). Упутства се дистрибуирају свим новим учесницима Cisco Webex конференција, односно учесницима састанака у организацији ВСТС-а БиХ.

Одржане су тестне тродневне конференције које су послужиле за подешавање Cisco Webex окружења код руководиоца правосудних институција за учествовање на конференцијама предсједника судова и главних тужилаца у складу с инструкцијом предсједника ВСТС-а БиХ. Одјељење за ИКТ је обезбиједило практично непрекидну подршку током наведених активности при чему је ангажовано 6-7 запосленика Одјељења.

Путем Cisco Webex алата организоване су и одржане бројне конференције предсједника ВСТС-а с руководиоцима правосудних институција односно предсједницима судова и главним тужиоцима, састанци сталних комисија ВСТС-а БиХ, састанци с представницима донатора, састанци особља Секретаријата ВСТС-а БиХ и друго, чиме је Одјељење за ИКТ ВСТС-а БиХ пружило значајну подршку раду како свим одјељењима Секретаријата ВСТС-а БиХ, члановима ВСТС-а БиХ, тако и осталим правосудним институцијама. Путем ове колаборационе платформе одржана је први пут 30. 4. 2020. и електронска сједница ВСТС-а БиХ.

Поред тога, ентитетским центрима за едукацију судија и тужилаца омогућено је коришћење Cisco Webex алата за потребе одржавања online семинара, те обезбијеђено пружање техничке подршке приликом његовог коришћења.

Одлуком ВСТС-а БиХ од 23. 3. 2020. године, судије другостепених и трећестепених судова упућене су на рад од куће, те је Одјељење за ИКТ у оквиру CMS система развило и имплементирало функционалност којом се омогућава експорт свих докумената и њихових прилога из конкретног предмета. На телефонској сједници која је одржана 23. 4. 2020. године ВСТС БиХ је донио Одлуку о допуни Одлуке о организацији рада судова

и тужилаштва у БиХ којом је рад од куће омогућен и првостепеним судијама и тужиоцима, те Упутство о експортовању докумената из *CMS/TCMS*-а, о чему су обавијештени сви првостепени судови и тужилаштва. Након доношења Одлуке, ова функционалност омогућена је и свим првостепеним судовима и тужилаштвима, те је утврђена обавеза особља Одјељења за ИКТ да води евиденцију о броју експортованих докумената. Путем ове функционалности омогућена је припрема докумената свим судијама и тужиоцима без потребе доласка у суд или тужилаштво.

8.7. Развој новог веб-портала правосудних институција у БиХ

У циљу унапређења транспарентности, изгледа, дизајна и лакоће коришћења с посебним аспектом на претраживање садржаја правосудног веб-портала, у склопу *IPA* 2017 је покренут пројекат надоградње правосудног веб-портала. Процедура избора најбољег понуђача је завршена у фебруару 2020. године.

Пројектним задатком је предвиђено да се пројекат реализује у 5 фаза од којих су за 2020. годину предвиђене:

- Завршетак свих активности из фазе 1 пројекта (анализа захтјева, креирање плана рада, избор методологије управљања пројектом и инсталација тестног информатичког окружења на инфраструктури ВСТС-а) и
- Почетак активности на реализацији задатака из фазе 2 (Итеративно-инкрементални развој и тестирање системских функционалности).

Фаза 1 пројекта је завршена у планираном временском року и започета је реализација фазе 2. У току реализације фазе 2 све планиране активности су завршене у предвиђеном временском року, а то су:

- Итеративно-инкрементални развој системских функционалности у складу с функционалним захтјевима,
- Редовни седмични састанци пројектних тимова: ВСТС-а и извођача,
- Испорука и тестирање функционалних верзија веб-портала сваке двије седмице.

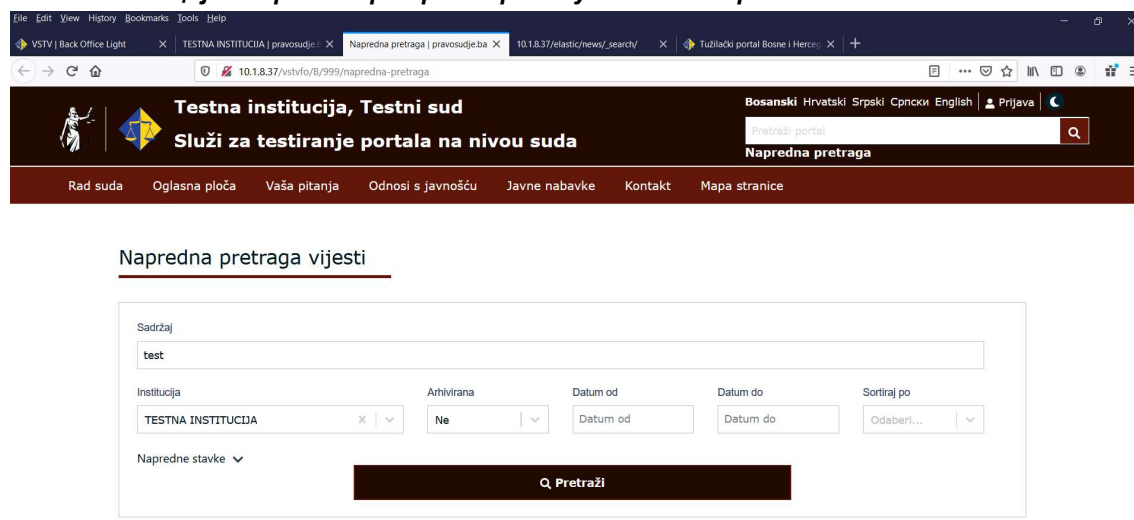
Надограђени правосудни веб-портал се развија уз коришћење најмодернијих веб-технологија које ће крајњим корисницима омогућити боље корисничко искуство (укључујући и преглед садржаја на мобилним уређајима: таблети и мобители), лакшу навигацију кроз систем меније и знатно побољшане опције претраге садржаја веб-портала. Поред тога, предвиђен је и развој и имплементација нових функционалности веб-портала, као што су: „*Chatbot*” функционалности (*Адресар правосудних институција*) и модул за управљање пријавама корупције у правосудним институцијама.

На сликама испод су приказане неке од развијених страница правосудног веб-портала.

Слика 30: Почетна страница правосудног веб-портала

Слика 31: Опције напредне претраге правосудног веб-портала

Слика 32: Претраживање и преглед судских продаја правосудног веб-портала

The screenshot shows the 'Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine' website. The search section is titled 'Sudske prodaje'. It features a search bar with 'Pretraži portal' and a 'Napredna pretraga' link. Below the search bar, there are filters for 'Institucija' (Sve institucije), 'Vrsta' (Odaberi...), and date ranges for 'Datum objave od/do' and 'Datum prodaje od/do'. The 'Rezultati pretrage' section displays four images: a scale of justice, a stack of papers, a white car, and a white SUV.

Слика 33: Chatbot – Адресар правосудних институција

The screenshot shows a chatbot interface for finding judicial institutions. On the left, a list of 'Preporučene institucije' includes: KANTONALNI SUD U SARAJEVU, KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA ARAJEVO, MINISTARSTVO PRAVDE I UPRAVE ARAJEVSKOG KANTONA, OKRUŽNI PRIVREDNI SUD ISTOČNO ARAJEVO, OKRUŽNI SUD U ISTOČNOM SARAJEVU, OKRUŽNO TUŽILAŠTVO U ISTOČNOM ARAJEVU, and OPĆINSKI SUD U SARAJEVU. Below this list is a search bar with a 'Pošalji' button. On the right, the chatbot displays information for 'Apelacioni sud Brčko Distrikta BiH', including its address, phone numbers, email, website, and operating hours. A 'Pošalji' button is also present. At the bottom, there is a 'Pokreni ponovo' button and a 'Zatvori' button.

ПРИЛОГ 1: ПРЕПОРУКЕ

Независност правосуђа

Законодавна и извршна власт БиХ:

– На основу Иницијативе ВСТС-а за ревизију Закона о ВСТС-у из јуна 2018. године, спровести законодавну активност неопходну за успјешно спровођење реформе правосуђа, односно за усвајање унапријеђеног Закона о ВСТС-у БиХ.

Именовања и оцјењивање

– ВСТС ће кроз надзор и сарадњу са судовима и тужилаштвима обезбиједити њихово уједначено поступање у оквиру поступка спровођења оцјењивања рада носилаца правосудних функција за 2021. годину.

– ВСТС ће припремити анализу примјене нових критеријума и размотриће потребу за њиховим даљим унапређењима, нарочито кроз евентуално поновно увођење аналитичког оцјењивања рада носилаца правосудних функција сходно препорукама стручњака које су делегирани Савјет Европе и Европска комисија.

Ефикасност правосуђа

Препоруке у односу на ефикасност рада судова

– ВСТС БиХ треба да донесе мјере којим ће се умањити негативне посљедице на рад судова, узроковане пандемијом *COVID-19*.

– ВСТС БиХ и судови у БиХ требају да усмјере активности и мјере на скраћивање трајања судских поступака у контексту остваривања права странака на суђење у разумном року.

– Судови требају да у потпуности реализују планове рјешавања предмета с посебним фокусом на рјешавање предмета из најстаријих старосних категорија.

– Неопходно је да судови у БиХ израде и усвоје стратешке планове, с јасним и реално дефинисаним трогодишњим циљевима и активностима. Стратешким плановима треба да се обезбиједи једнак приступ правди за све грађене и благовременост доношења судских одлука.

– Користећи успостављене стандарде ефикасности, идентификовати проблеме у конкретним судовима, те на тим основама заснивати мјере за унапређење рада судова, али и креирати политику унапређења ефикасности правосуђа у цијелости.

– Судови надлежни за процесуирање предмета корупције и организованог криминала требају да рад на овој врсти предмета ставе као приоритет. ВСТС БиХ, у сарадњи са судовима, треба да размотри могућност реорганизације рада кривичних одјељења, с посебним освртом на унапређење процесне дисциплине.

– Наставити заговарати спровођење реформе извршног поступка у БиХ, слиједећи препоруке Европске уније, путем Радне групе за унапређење извршног поступка у БиХ.

– Ширити корисничку мрежу покретача извршног/парничног поступка (тражиоци извршења/тужиоци) путем СОКОП-Мал система у првостепеним судовима у Босни и Херцеговини у сврху ефикаснијег рјешавања извршних предмета по вјеродостојној исправи и у парничним предметима у споровима мале вриједности.

– Неопходно је, у координацији с надлежним министарствима у БиХ, наставити рад на усаглашавању стратешког оквира за развој алтернативних начина рјешавања спорова у БиХ.

– Потребно је искористити све потенцијале алтернативних начина рјешавања спорова, кроз синхронизовани рад правосуђа, Удружења медијатора у БиХ, привредних комора,

те стручне јавности, како би се грађанима и привредним субјектима у БиХ приближиле предности свих доступних алтернативних метода за рјешавање спорова.

Препоруке за унапређење квалитета рада судова

- Судови требају да раде на успостављању стандарда квалитета услуга које пружају грађанима.
- Потребно је унаприједити квалитет судских одлука.
- Потребно је обезбиједити квалитативан приступ изградњи капацитета новоименованих судија, чиме ће се допринијети унапређењу почетне обуке и јачати професионалност, независност и самосталност судијске функције.
- Ставити у фокус реализацију препорука из Извјештаја о стању у правосуђу у БиХ које се односе на јачање процесне дисциплине у грађанским и кривичним поступцима. Препоручује се судовима да развијају и примјењују адекватне инструменте и мјере, као што су смјернице за поступање/хармонизовано тумачење процесних одредби, успостава сарадње између судова прве и друге инстанце, израда планова за рочишта/расправе, контролне листе за поједине радње у поступку и сл.
- Судови требају да континуирано раде на унапређењу организације рада, у смислу успостављања тимског рада, постављања колективних радних циљева и одговорности за заједничке резултате чиме се доприноси већој ефикасности и квалитету рада.
- Неопходно је да ВСТС БиХ са судовима и министарствима правде успостави јачу сарадњу с циљем обезбјеђења одрживости унапријеђених процеса рада у судовима, којим се обезбјеђује ефикаснији, ефективнији и квалитетнији рад судова.
- Неопходно је имплементирати усвојену Стратегију за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ, те предузимати активности на подизању свијести носилаца правосудних функција о родним питањима, те специфичним потребама рањивих група у контакту с правосуђем.
- Неопходно је предузимати адекватне активности како би се обезбиједио једнак приступ правди за сва лица, без дискриминације, односно како би се пружила потребна подршка рањивим групама у остваривању њихових права.

Ефикасан рад на предметима ратних злочина

- Потребно је досљедно реализовати релевантне циљеве и стратешке мјере Ревидиране државне стратегије за рад на предметима ратних злочина.
- Досљедно примијенити нормативни оквир који је донио ВСТС БиХ у вези с планирањем и ефикасним радом судова и тужилаштава на предметима ратних злочина.
- Досљедно пратити примјену општих обавезујућих упутстава главних тужилаца у вези с радом на предметима ратних злочина, у чему кључну улогу имају главни тужиоци.
- Потребно је изнаћи адекватне модалитете обезбјеђења ефикасног суђења у предметима ратних злочина с циљем превазилажења негативних посљедица узрокованих пандемијом *COVID-19*. У оправданим правним околностима и могућим хигијенско-епидемиолошким условима, интензивирати суђење по принципу „дан за дан”, што представља адекватну претпоставку ефикасног суђења.
- Неопходно је системско и стратешко дјеловање правосудне и извршне власти у циљу рјешавања предмета ратних злочина с недоступним осумњиченим / оптуженим лицима.
- Неопходно је обезбиједити равномјерну расподјелу послова и адекватан распоред носилаца правосудних функција у раду на предметима ратних злочина.
- Унаприједити механизме координације активности и комуникације између одјељења за подршку свједоцима и жртвама.
- Ефикасно искористити подршку Европске уније (*IPA 2019*) „Унапређење рада на предметима ратних злочина у БиХ” кроз обавезни ангажман додатног (стручног и административног) особља у раду на предметима ратних злочина.

Ефикасност рада тужилаштава

- Потребно је интензивирати заједнички рад тужилаштава и агенција за спровођење закона на предметима корупције и организованог криминала на високом нивоу.
- Потребно је да све надлежне институције координирано приступе имплементацији препорука из *Peer Review* извјештаја, Извјештаја о питањима владавине права у БиХ, Трећег годишњег извјештаја Мисије *OSCE*-а о одговору правосуђа на корупцију и Извјештаја *USAID*-овог пројекта „Правосуђе против корупције у БиХ”.
- Потребно је ојачати кадровске капацитете агенција за спровођење закона за ефикасну и квалитетну борбу против привредног криминала и корупције.
- Потребно је наставити с активним коришћењем успостављених форума за сарадњу тужилаца и овлашћених службених лица на стратешком и оперативном нивоу.
- Потребно је инсистирати на проширењу и побољшању систематизације у тужилаштвима на тај начин да се предвиде нове категорије запослених које би пружале стручну помоћ тужиоцима попут позиције савјетника економске струке у сврху ефикаснијег рјешавања предмета корупције и привредног криминала.
- Инсистирати на процесу подизања капацитета и компетенција запосленика у тужилаштвима, с циљем већег степена појединачне одговорности и боље комуникације унутар тужилаштава и тужилачког система, као и с циљем постизања самосталности у процесу стратешког планирања и процесима припреме годишњих планова рада и годишњих извјештаја о спровођењу стратешког оквира тужилачког система и спроведених циљаних резултата.

У сегменту едукације судија и тужилаца:

- Интензивирати активности ради унапређења система е-обуке за новоименоване носиоце правосудних функција, као и за све судије и тужиоце;
- Наставити с праксом организације заједничких едукација на којима учествују судије, тужиоци и овлашћена службена лица.

Квалитет

ВСТС и највиши судови у Босни и Херцеговини:

- Редовно објављивати судске одлуке путем базе судских одлука и користити друге информационе системе за постизање веће транспарентности правосудних институција;
- Базу судских одлука отворити за јавност без ограничења;
- Редовно ажурирати базу судских ставова (*E-sentence*) те исту користити за хоризонтално и вертикално уједначавање судске праксе;
- Имплементирати у потпуности Споразум о сарадњи ради јачања одјељења за судску праксу/евиденцију судске праксе.

ВСТС, ЦЕСТ-ови и ПКБД БиХ:

- Организовати и спровести обуке за носиоце правосудних функција засноване на анализи најчешћих грешака у раду судова;
- Увести функционалан систем менторства у све правосудне институције;
- Унаприједити систем почетне обуке за све новоименоване носиоце правосудних функција у оквиру ЦЕСТ-ова и ПКБД-а БиХ;
- Унаприједити обуке од посебног значаја за правосуђе, те имплементирати друге мјере предвиђене реформским планом ВСТС-а и другим стратешким документима.

Интегритет и одговорност

- Доследно примијенити све још неимплементиране препоруке Стручне анализе дисциплинских поступака у правосуђу Босне и Херцеговине (*Peer Review*), нарочито у погледу повећања броја запослених у УДТ-у и премјештаја УДТ-а из просторија ВСТС-а БиХ.
- Јачати капацитете Одјељења за интегритет носилаца правосудних функција, првенствено у смислу попуњавања упражњених радних мјеста предвиђених Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ВСТС-у БиХ.

ПРИЛОГ 2: ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ СУДОВА

Анализа рада судова

У овој секцији Извјештаја представљен је рад редовних судова у 2020. години кроз анализу збирних статистичких података о раду редовних судова у односу на: проток предмета, квалитет и квантитет рада судова, наступање застарјелости у кривичним и прекршајним предметима, као и у предметима извршења кривичних санкција. Подаци за 2020. годину су упоређени с подацима у претходној, односно 2019. години, гдје су, посебно код броја ријешених предмета, евидентне посљедице застоја у раду судова, односно значајних ограничења и потешкоћа у раду услед пандемије COVID-19 током 2020. године. Подаци о раду појединачних судова доступни су на веб-порталу vstv.pravosudje.ba

Напомињемо да се приказани статистички подаци не односе на рад судова по тзв. „комуналним” предметима – предметима наплате потраживања за пружене комуналне услуге и предметима наплате таксе у којима су повјереници јавни радио-телевизијски сервиси.⁴⁹

Такође, потребно је напоменути да је за потпуну информацију о протоку предмета у судовима потребно сагледати статистичке табеле: неријешени предмети у судовима, прилив предмета, као и број ријешених предмета у судовима.

Проток предмета – по нивоима

Неријешени предмети у судовима

Укупан број неријешених предмета у 2020. години је повећан за 14.942 предмета или 5,2%, што је супротно тренду пада броја неријешених предмета у судовима у ранијем периоду 2011–2019. године. Повећање броја неријешених предмета је забиљежено у Суду Босне и Херцеговине, Врховном суду Републике Српске, окружним судовима, те општинским и основним судовима, као и Основном суду Брчко дистрикта БиХ. Највеће апсолутно повећање броја неријешених предмета забиљежено је у општинским судовима за 16.834 предмета или 10,1% и основним судовима за 4.227 предмета или 8,0%, док је највеће процентуално повећање забиљежено у Суду Босне и Херцеговине за 32,2%.

Смањење броја неријешених предмета, од 5% до 30%, забиљежено је на осталим нивоима судова. Највеће апсолутно смањење броја неријешених предмета је забиљежено у кантоналним судовима за 7.034 предмета или 15,7%, док је процентуално највеће смањење броја неријешених предмета у Вишем привредном суду у Бањој Луци (30,7%) и Апелационом суду Брчко дистрикта (29,1%).

Табела 28: Неријешени предмети у судовима

СУДОВИ	Број неријешених предмета		Промена броја неријешених предмета	Процентуална промена броја неријешених предмета
	1. 1. 2020.	31. 12. 2020.		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Суд Босне и Херцеговине	2.502	3.307	805	32,2%
Врховни суд Федерације БиХ	5.482	4.839	-643	-11,7%

⁴⁹ Такође, подаци у овој секцији Извјештаја не укључују податке о предметима: судске управе, регистрације пословних субјеката, фазе припреме у предметима управних спорова, извршења прекршајних санкција, брисања санкција и заштитних мјера у разним кривичним предметима, лишења и извршења лишења слободе у прекршајним предметима, као и податке о прекршајним предметима за замјену неплаћених новчаних казни затворском казном.

Врховни суд Републике Српске	1.810	1.918	108	6,0%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	55	39	-16	-29,1%
Виши привредни суд Бања Лука	541	375	-166	-30,7%
Кантонални судови	44.671	37.637	-7.034	-15,7%
Окружни судови	5.105	5.304	199	3,9%
Окружни привредни судови	4.504	4.283	-221	-4,9%
Општински судови	166.764	183.598	16.834	10,1%
Основни судови	52.810	57.037	4.227	8,0%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	3.883	4.732	849	21,9%
УКУПНО	288.127	303.069	14.942	5,2%

Прилив предмета у судовима

У односу на 2019. годину укупан прилив предмета у 2020. години је смањен за 32.809 предмета или 8,8%. Повећање броја примљених предмета за 1.899 предмета или 33,1% забиљежено је у Суду Босне и Херцеговине (повећање се углавном односи на предмете изборних жалби, јер је током 2020. запримљено 1.475 Иж предмета више него 2019. године), као и Основном суду Брчко дистрикта, гдје је забиљежено повећање од 285 предмета или 4,7%. У осталим нивоима судова забиљежен је пад прилива предмета од 5% до 32%. Највеће апсолутно смањење броја примљених предмета забиљежено је у општинским судовима за 17.411 или 8,5% и основним судовима за 7.188 предмета или 8,1%, док је највеће процентуално смањење прилива од 32,2% забиљежено у Вишем привредном суду у Бањој Луци.

Табела 29: Прилив предмета у судовима

СУДОВИ	Број примљених предмета		Промена броја примљених предмета	Процентуална промена броја примљених предмета
	2019. година	2020. година		
	I	II	III = II - I	IV = II / I
Суд Босне и Херцеговине	5.732	7.631	1.899	33,1%
Врховни суд Федерације БиХ	5.232	4.963	-269	-5,1%
Врховни суд Републике Српске	2.297	2.170	-127	-5,5%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	824	761	-63	-7,6%
Виши привредни суд Бања Лука	1.390	943	-447	-32,2%
Кантонални судови	32.687	27.034	-5.653	-17,3%
Окружни судови	15.544	13.045	-2.499	-16,1%
Окружни привредни судови	7.454	6.118	-1.336	-17,9%
Општински судови	205.553	188.142	-17.411	-8,5%
Основни судови	88.765	81.577	-7.188	-8,1%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	6.002	6.287	285	4,7%
УКУПНО	371.480	338.671	-32.809	-8,8%

Промјена броја неријешених предмета и промјена прилива предмета

Компарацијом промјене броја неријешених предмета (Табела 1) и промјене прилива предмета (Табела 2) може се утврдити да ли је промјена броја неријешених предмета узрокована промјеном прилива или активностима унутар судова⁵⁰. Та компарација наводи на следеће закључке:

- Изузетно позитиван тренд, смањење броја неријешених предмета упркос повећању прилива, није забиљежен ни на једном нивоу судова.
- Позитиван тренд, смањење броја неријешених предмета знатно веће од смањења прилива, забиљежен је у Апелационом суду Брчко дистрикта и Врховном суду Федерације БиХ.
- Негативан тренд, смањење броја неријешених предмета, али то смањење је знатно мање од смањења прилива, забиљежен је у окружним привредним судовима.
- Изузетно негативан тренд, повећање броја неријешених предмета упркос смањењу прилива, забиљежен је у Врховном суду Републике Српске, окружним, општинским и основним судовима, као и у Основном суду Брчко дистрикта, гдје је повећање броја неријешених предмета знатно веће од повећања прилива предмета.
- Промјена броја неријешених предмета сразмјерна промјени прилива, смањење броја неријешених предмета је сразмјерно смањењу прилива, забиљежена је у Вишем привредном суду у Бањој Луци и кантоналним судовима, док је у Суду Босне и Херцеговине забиљежено повећање броја неријешених предмета сразмјерно повећању прилива.

Ријешени предмети у судовима

У односу на 2019. годину укупан број ријешених предмета у 2020. години је знатно мањи, односно судови су мање ријешили 58.542 или 15,3% предмета. Смањење броја ријешених предмета је забиљежено на свим нивоима судова, осим у Суду Босне и Херцеговине, гдје је забиљежено повећање броја ријешених предмета за 942 или 16,0% (повећање се углавном односи на предмете изборних жалби, јер је током 2020. ријешен 1.471 Иж предмет више него 2019. године). Највеће апсолутно смањење броја ријешених предмета забиљежено је у општинским судовима за 30.675 предмета и основним судовима за 18.782 предмета.

Значајно процентуално смањење броја ријешених предмета евидентирано је у окружним привредним судовима гдје је број ријешених предмета у 2020. години у односу на број ријешених предмета током 2019. године мањи за 2.849 предмета или 31,0%, као и у Врховном суду Републике Српске у којем је ријешено 557 предмета мање или 21,3%. Смањење броја ријешених предмета (од 14% до 20%) забиљежено је у основним судовима, општинским судовима, окружним судовима, Апелационом суду Брчко дистрикта, као и Основном суду Брчко дистрикта, док је смањење броја ријешених предмета (од 4% до 7%) забиљежено у Врховном суду Федерације БиХ, кантоналним судовима и Вишем привредном суду у Бањој Луци.

⁵⁰ Промјена броја неријешених предмета може да буде узрокована промјеном прилива или промјеном броја ријешених предмета у судовима или комбинацијом та два фактора. Тако, на примјер, повећање прилива предмета за 10% може да проузрокује повећање броја неријешених предмета за 10%, из чега би се могло закључити да је повећање броја неријешених предмета узроковано повећањем прилива.

Уколико улагањем додатног напора судови успију ријешити дио повећаног прилива предмета, тада ће повећање броја неријешених предмета бити мање од повећања прилива. На примјер, прилив предмета може да буде повећан за 10%, а број неријешених предмета за 5%, што би се могло дефинисати као позитиван резултат.

Супротно горе наведеном, повећање броја неријешених предмета може да буде веће од повећања прилива. На примјер, прилив предмета може да буде повећан за 10% а број неријешених предмета за 15%, што би се могло дефинисати као негативан резултат.

Табела 30: Број ријешених предмета у судовима

СУДОВИ	Број ријешених предмета		Промијена броја ријешених предмета	Процентуална промијена броја ријешених предмета
	2019. година	2020. година		
	I	II		
Суд Босне и Херцеговине	5.884	6.826	942	16,0%
Врховни суд Федерације БиХ	6.051	5.606	-445	-7,4%
Врховни суд Републике Српске	2.619	2.062	-557	-21,3%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	902	777	-125	-13,9%
Виши привредни суд Бања Лука	1.164	1.109	-55	-4,7%
Кантонални судови	36.331	34.068	-2.263	-6,2%
Окружни судови	15.711	12.846	-2.865	-18,2%
Окружни привредни судови	9.188	6.339	-2.849	-31,0%
Општински судови	201.983	171.308	-30.675	-15,2%
Основни судови	96.132	77.350	-18.782	-19,5%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	6.306	5.438	-868	-13,8%
УКУПНО	382.271	323.729	-58.542	-15,3%

Проток предмета – по врстама предмета

Неријешени предмети по врстама

Значајно повећање броја неријешених предмета забиљежено је на прекршајном реферату за 11.580 предмета или 34,5% и ванпарничном реферату за 9.377 предмета или 16,7%. Осим тога, повећање броја неријешених предмета забиљежено је и на извршном реферату за 1.106 предмета или 1,9%, као и на управном реферату за 507 предмета или 3,4%. Смањење броја неријешених предмета је забиљежено на: привредном (7,1%), грађанском (6,6%) и кривичном реферату (2,7%).

Табела 31: Неријешени предмети у судовима – по врстама предмета

ВРСТА ПРЕДМЕТА	Број неријешених предмета		Промијена броја неријешених предмета	Процентуална промијена броја неријешених предмета
	1. 1. 2020.	31. 12. 2020.		
	I	II		
Грађански предмети	88.597	82.743	-5.854	-6,6%
Извршни предмети	58.627	59.733	1.106	1,9%
Кривични предмети	18.568	18.060	-508	-2,7%
Прекршајни предмети	33.603	45.183	11.580	34,5%
Привредни предмети	17.765	16.499	-1.266	-7,1%
Управни предмети	14.766	15.273	507	3,4%
Ванпарнични предмети	56.201	65.578	9.377	16,7%
УКУПНО	288.127	303.069	14.942	5,2%

Прилив предмета по врстама

Током 2020. године забиљежен је пад прилива свих предмета, осим прекршајних и управних предмета. Наиме, током 2020. године повећан је прилив прекршајних предмета за 2.664 предмета или 4,7% и управних предмета за 888 предмета или 7,2%, док је код осталих врста предмета забиљежен пад прилива од 5% до 15%.

Смањење прилива забиљежено је на грађанским предметима за 12.138 предмета или 15%, извршним предметима за 9.893 предмета или 14,1%, као и кривичним предметима за 8.078 предмета или 12,4%. Такође, пад прилива предмета током 2020. у односу на претходну годину забиљежен је код ванпарничних предмета за 3.717 предмета или 5,3% и привредних предмета за 2.535 предмета или 15,5%.

Табела 32: Прилив предмета у судовима – по врстама предмета

ВРСТА ПРЕДМЕТА	Број примљених предмета		Промјена броја примљених предмета	Процентуална промјена броја примљених предмета
	2019. година	2020. година		
	II	II	III = II - I	IV = II / I
Грађански предмети	80.809	68.671	-12.138	-15,0%
Извршни предмети	69.957	60.064	-9.893	-14,1%
Кривични предмети	65.131	57.053	-8.078	-12,4%
Прекршајни предмети	56.703	59.367	2.664	4,7%
Привредни предмети	16.402	13.867	-2.535	-15,5%
Управни предмети	12.409	13.297	888	7,2%
Ванпарнични предмети	70.069	66.352	-3.717	-5,3%
УКУПНО	371.480	338.671	-32.809	-8,8%

Раст прилива прекршајних предмета, као и претходне године, узрокован је повећањем броја примљених предмета на прекршајном реферату за почињење прекршаја саобраћајних прописа који су утврђени инсталираним техничким инструментима (тзв. саобраћајним камерама), док су на раст прилива управних предмета највећи утицај имали запримљени предмети изборних жалби у Суду БиХ.

Ријешени предмети по врстама

У односу на 2019. годину, судови су током 2020. године мање ријешили свих врста предмета, осим управних. Током 2020. године више је ријешено 630 управних предмета или 5,2%. Највеће смањење броја ријешених предмета је забиљежено код извршних предмета за 16.516 предмета или 21,9%, грађанских предмета за 15.117 предмета или 16,9% и ванпарничних предмета за 14.357 предмета или 20,1%. Број ријешених кривичних предмета је мањи за 8.719 или 13,2%, као и ријешених привредних предмета за 2.432 предмета или 13,8% и прекршајних предмета за 2.031 или 4,1%.

Табела 33: Број ријешених предмета у судовима – по врстама предмета

ВРСТА ПРЕДМЕТА	Број ријешених предмета		Промијена броја ријешених предмета	Процентуална промијена броја ријешених предмета
	2019. година	2020. година		
	II	II	III = II - I	IV = II / I
Грађански предмети	89.642	74.525	-15.117	-16,9%
Извршни предмети	75.474	58.958	-16.516	-21,9%
Кривични предмети	66.280	57.561	-8.719	-13,2%
Прекршајни предмети	49.818	47.787	-2.031	-4,1%
Привредни предмети	17.565	15.133	-2.432	-13,8%
Управни предмети	12.160	12.790	630	5,2%
Ванпарнични предмети	71.332	56.975	-14.357	-20,1%
УКУПНО	382.271	323.729	-58.542	-15,3%

Квалитет и квантитет рада

Квантитет рада судова изражава се кроз колективну норму остварену током једне календарске године, с тим да ВСТС утврђује критеријуме за њено рачунање. Остварена колективна норма суда рачуна се тако што се збир процентуално остварених норми сваког судије, предсједника суда, те стручних сарадника на општинским судовима подијели с бројем судија и стручних сарадника који су именовани у одређени суд. У Табели 7. је приказана остварена колективна норма за све нивое судова за које је ВСТС предвидио критеријуме на основу којих судови обрачунавају овај показатељ о резултатима свог рада.

Просјечан квалитет судских одлука у свим редовним судовима у БиХ током 2020. године износио је 88%, као и у 2019. години. Просјечно остварена колективна норма судова у 2020. години је 93%, док је у 2019. години износила 112%.

Табела 34: Квалитет и квантитет рада судова

Судови	Квалитет рада	Квантитет рада – просјечна остварена колективна норма
Суд Босне и Херцеговине	93%	121%
Врховни суд Федерације БиХ	-	116%
Врховни суд Републике Српске	-	123%
Апелациони суд Брчко дистрикта БиХ	-	117%
Виши привредни суд Бања Лука	90%	100%
Кантонални судови	91%	96%
Окружни судови	93%	86%
Окружни привредни судови	87%	108%
Општински судови	89%	91%
Основни судови	83%	86%
Основни суд Брчко дистрикта БиХ	86%	111%

Наступање застарјелости

Судови су током 2020. године евидентирали у *CMS*-у да је у 178 предмета дошло до застарјелости кривичног гоњења и у 60 предмета је наступила застарјелост у поступку извршења кривичних санкција. У поређењу са 2019. годином, укупан број предмета у којима је дошло до застарјелости кривичног гоњења (након подизања оптужнице) и поступка извршења кривичних санкција је већи за 2 предмета, с обзиром на то да су судови током 2020. године исказали завршеним због застарјелости укупно 238 предмета, док је тако поступљено у 236 предмета током 2019. године.

Као и у претходном периоду, судови су у кривичним предметима најчешће евидентирали да су предмете исказали завршеним због застарјелости кривичног гоњења услед недоступности оптуженог (145 предмета или 61%), а у одређеном броју предмета евидентирано је да су такве одлуке донесене јер је утврђено да су предмети запримљени у судовима након што су протекли законски рокови за наступање застарјелости (6 предмета или 3%).

Судови су током 2020. године евидентирали у *CMS*-у да су предмете исказали завршеним због протеча законом предвиђених рокова за застарјелост покретања или вођења поступка у прекршајним предметима у 93 предмета, што је за 23 предмета или 20% мање него у 2019. години. Наступање релативне застарјелости је утврђено у 24 прекршајна предмета, од којих је у 19 предмета евидентирано да је предмет запримљен у суд након наступања застаре покретања и вођења прекршајног поступка. Апсолутна застарјелост је утврђена у 69 прекршајних предмета, а од тога је у 21 или 30% предмета евидентирано да је предмет запримљен након наступања застаре покретања и вођења прекршајног поступка.

Судске одлуке којима се окончава поступак због истека законских рокова за застарјелост кривичног гоњења и прекршајног поступка достављају се Канцеларији дисциплинског тужиоца ради утврђивања евентуалне одговорности судија за такав начин завршетка ових предмета.

Табела 35: Наступање застарјелости

Реферат	Врста предмета	Релативна застара	Апсолутна застара	Укупно
Кривични	Икс	0	60	60
	К	0	84	84
	Кпс	0	48	48
	Кв	1	40	41
	Кж	0	4	4
	Кжк	0	1	1
Укупно кривични		1	237	238
Прекршајни	Пр	20	42	62
	Прм	0	1	1
	Пжп	4	26	30
Укупно прекршајни		24	69	93
УКУПНО		25	306	331

ПРИЛОГ 3: ПОДАЦИ О РАДУ ТУЖИЛАШТАВА

Анализа рада тужилаштва

Ово поглавље представља рад тужилаштва у 2020. години кроз збирне извјештаје о раду тужилаштва у вези са: пријавама, истрагама, подигнутим оптужницама и пресудама у Кт предметима⁵¹, Кт предметима у којима је наступила застарјелост кривичног гоњења као и оствареним резултатима у погледу квалитета и квантитета рада у складу с важећим општим актима ВСТС-а. Подаци за 2020. годину су упоређени с подацима у претходној 2019. години, гдје су, посебно код броја ријешених пријава и истрага, евидентне посљедице застоја у раду тужилаштва, односно значајних ограничења и потешкоћа у раду услед пандемије COVID-19 током 2020. године.

Подаци о раду појединачних тужилаштва су доступни на веб-порталу vstv.pravosudje.ba

Пријаве

У току 2020. године у тужилаштвима су биле 30.353 пријаве у раду посматрано по предметима у односу на 48.220 лица. У односу на 2019. годину смањен је прилив пријава за 1.127 или 5,2%, али је, с обзиром на то да је број неријешених пријава на почетку 2019. године за 598 пријава или 6,6% већи у односу на почетак 2019. године, укупан број пријава у раду по предметима мањи за 529 или 1,7%, односно пријављено је мање 1.238 или 2,5% лица. У односу на 2019. годину укупан број ријешених пријава по предметима је у 2020. години мањи за 2.630 или 12,4%, односно ријешено је мање пријава против 4.329 или 14,4% лица. Током 2020. године ријешено је мање пријава него што је заprimљено током године те је дошло до повећања броја неријешених пријава посматрано по предметима на крају године за 2.125 пријава или 22,1%, односно посматрано по лицима за 3.075 или 15,8% пријава.

Од укупног броја пријава у раду, посматрано по предметима, ријешено је 61% пријава, што је у односу на 2019. годину мање за 9%, односно остало је неријешених 39% пријава.

Током 2020. године ријешено је укупно 18.597 пријава посматрано по предметима против 25.648 лица. Из структуре ријешених пријава, која је представљена у наредној табели, видљиво је да је највише пријава ријешено наредбом о спровођењу истраге, односно 71% пријава посматрано по предметима у односу на 64% пријављених лица. Значајан број пријава је ријешен и наредбом о непокретању истраге, односно на тај начин је ријешено 26% пријава посматрано по предметима у односу на 30% лица.

Табела 36: Проток пријава и структура ријешених пријава

Тужилаштва	Укупан број пријава у раду у 2020. години		Ријешене пријаве у 2020. години						Неријешене пријаве на 31. 12. 2020.	
			наредбом о непокретању истраге		наредбом о спровођењу истраге		на други начин			
	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица
БиХ	1.466	6.908	206	528	247	699	90	454	918	5.220
			38%	31%	45%	42%	17%	27%		
ФБиХ	18.574	27.626	3.326	5.383	7.855	9.641	283	562	7.092	12.020
			29%	34%	69%	62%	2%	4%		
РС	10.048	13.351	1.256	1.772	4.828	5.847	241	427	3.726	5.312
			20%	22%	76%	73%	4%	5%		
БД БиХ	265	335	0	0	262	328	3	7	0	0

⁵¹ КТ предмети су предмети у тужилаштвима који се иницирају против познатих лица кад постоје основи сумње да су починили кривично дјело. КТ ознака за потребе овог извјештаја обухвата податке за све врсте предмета против познатих починилаца: КТ, КТРЗ, КТК, КТПО, КТО, КТТ итд.

			0%	0%	99%	98%	1%	2%		
УКУПНО	30.353	48.220	4.788	7.683	13.192	16.515	617	1.450	11.736	22.552
			24%	28%	72%	65%	4%	7%		

Истраге

Током 2020. године у тужилаштвима је било 16.755 истрага у раду посматрано по предметима против 23.751 лица. У односу на 2019. годину донесено је мање наредби о спровођењу истраге, те је укупан број истрага у раду, посматрано по предметима, мањи за 2.258 или 11,9%, односно посматрано по лицима за 3.446 или 12,7%. У односу на 2019. годину укупан број ријешених истрага у 2020. години, посматрано по предметима, мањи је за 2.559 или 16,5%, односно ријешено је мање истрага против 4.003 или 20% лица. Током 2020. године ријешене су 282 истраге или 2% мање него што је наређено, те је дошло до повећања броја неријешених истрага на крају године за 8%.

За разлику од претходне године када је од укупног броја истрага у раду, посматрано по предметима, ријешено 81% истрага, у току 2020. године ријешено је 77% истрага у раду, односно остало је неријешених 23% истрага.

Током 2020. године ријешено је укупно 12.910 истрага, посматрано по предметима, против 16.023 лица. Из структуре ријешених истрага, која је представљена у наредној табели, видљиво је да је највише истрага ријешено подизањем оптужнице, односно 75% истрага посматрано по предметима против 70% процесуираних лица. Значајан број истрага је ријешен и наредбом о обустави истраге, односно на тај начин је ријешено 24% истрага посматрано по предметима у односу на 26% процесуираних лица.

Табела 37: Проток истрага и структура ријешених истрага

Тужилаштва	Укупан број истрага у раду у 2020. години		Ријешене истраге у 2020. години						Неријешене истраге на 31. 12. 2020.	
			наредбом о обустави истраге		подизањем оптужнице		на други начин			
	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица	предмети	лица
БиХ	645	2.612	111	302	167	286	32	231	335	1.788
			36%	37%	54%	35%	10%	28%		
ФБиХ	9.582	12.875	1.221	1.755	6.309	7.292	82	196	1.969	3.632
			16%	19%	83%	79%	1%	2%		
РС	6.201	7.841	1.686	2.148	3.022	3.422	42	94	1.452	2.179
			35%	38%	64%	60%	1%	2%		
БД БиХ	327	423	39	53	180	213	19	31	89	126
			16%	18%	76%	72%	8%	10%		
УКУПНО	16.755	23.751	3.057	4.258	9.678	11.213	175	552	3.845	7.725
			24%	27%	75%	70%	1%	3%		

Подигнуте оптужнице

Током 2020. године тужилаштва су подигла 9.678 оптужница против 11.213 лица. У односу на 2019. годину укупан број подигнутих оптужница је смањен за 1.807 или 16%, односно током 2020. године је оптужено мање 2.398 или 18% лица. Смањење броја подигнутих оптужница је забиљежено на свим нивоима тужилаштва.

Табела 38: Подигнуте оптужнице

Тужилаштва	Подигнуте оптужнице у 2019. години		Подигнуте оптужнице у 2020. години		Промијена броја подигнутих оптужница			
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети		Лица	
БиХ	172	328	167	286	-5	-3%	-42	-13%
ФБиХ	7.563	8.911	6.309	7.292	-1.254	-17%	-1.619	-18%
РС	3.488	4.064	3.022	3.422	-466	-13%	-642	-16%
Брчко дистрикт БиХ	262	308	180	213	-82	-31%	-95	-31%
УКУПНО	11.485	13.611	9.678	11.213	-1.807	-16%	-2.398	-18%

Донесене пресуде⁵²

Током 2020. године донесене су укупно 9.792 пресуде, што је за 2.518 или 20% пресуда мање у односу на 2019. годину. Број донесених осуђујућих пресуда у 2020. години је у односу на 2019. годину мањи за 2.245 или 20% пресуда, број донесених ослобађајућих пресуда је мањи за 247 или 29% пресуда и донесено је мање одбијајућих пресуда за 26 или 16%.

Поступајући по подигнутим оптужницама, судови су током 2020. године донијели 9.051 или 93% осуђујућих пресуда којима су осудили 10.538 лица. У 606 предмета или 6% су донесене ослобађајуће пресуде у односу на 863 лица. Одбијајуће пресуде су донесене у 135 или 1% предмета од укупно донесених пресуда.

Табела 39: Донесене пресуде

Тужилаштва	Осуђујуће пресуде		Ослобађајуће пресуде		Одбијајуће пресуде		УКУПНО	
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица
БиХ	117	187	16	52	0	0	133	239
ФБиХ	6.254	7.277	369	521	59	70	6.682	7.868
РС	2.506	2.872	212	277	75	100	2.793	3.249
Брчко дистрикт БиХ	174	202	9	13	1	2	184	217
УКУПНО	9.051	10.538	606	863	135	172	9.792	11.573

У односу на 2019. годину број осуђујућих пресуда је мањи на свим нивоима тужилаштва. Највеће апсолутно смањење броја осуђујућих пресуда је забиљежено у кантоналним тужилаштвима за 1.531 или 20%, као и у окружним тужилаштвима за 606 или 19%. У Тужилаштву Босне и Херцеговине и у Тужилаштву Брчко дистрикта број осуђујућих пресуда је мањи за 27%, то јест донесене су мање 44, односно 64 пресуде.

⁵² Подаци о пресудама укључују све пресуде без обзира на то да ли су постале правоснажне у извјештајном периоду.

Табела 40: Осуђујуће пресуде

Тужилаштва	Осуђујуће пресуде у 2019. години		Осуђујуће пресуде у 2020. години		Промијена броја осуђујућих пресуда			
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети		Лица	
БиХ	161	298	117	187	-44	-27%	-111	-37%
ФБиХ	7.785	9.267	6.254	7.277	-1.531	-20%	-1.990	-21%
РС	3.112	3.611	2.506	2.872	-606	-19%	-739	-20%
Брчко дистрикт БиХ	238	271	174	202	-64	-27%	-69	-25%
УКУПНО	11.296	13.447	9.051	10.538	-2.245	-20%	-2.909	-22%

У 2020. години у 64% осуђујућих пресуда изречене су условне пресуде, у 22% осуђујућих пресуда изречена је казна затвора и у 14% осуђујућих пресуда изречена је новчана казна. На тај начин је за 1% смањен проценат осуђујућих пресуда с изреченом условном пресудом, док је број осуђујућих пресуда с изреченом казном затвора повећан за 1%. Истовремено проценат осуђујућих пресуда с изреченом новчаном казном је исти као и претходне године.

Табела 41: Структура кривичноправних санкција изречених осуђујућим пресудама

Тужилаштва	Казна затвора		Новчана казна		Условна пресуда	
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица
БиХ	39	76	1	7	77	104
ФБиХ	1.538	1.865	310	345	4.342	4.995
РС	336	424	881	989	1.283	1.452
Брчко дистрикт БиХ	62	78	23	26	89	98
УКУПНО	1.975	2.443	1.215	1.367	5.791	6.649

Анализом условних осуда дошло се до закључка да је 85% условних осуда изречено за слједећа кривична дјела: посједовање, промет и омогућавање уживања опојних дрога (21%), крађа и тешка крађа (13%), угрожавање јавног саобраћаја (10%), наношење тјелесних озљеда (8%), насиље у породици (7%), оштећење туђе ствари (4%), кривотворење исправа (4%), недозвољено држање, производња и промет оружја или експлозивних материја (4%), угрожавање безбједности (3%), шумска крађа (3%), насилничко понашање (3%), као и утаја и певара (по 2%). За остала кривична дјела проценат изречених условних осуда, по кривичном дјелу, мањи је од 1% од укупног броја изречених условних осуда.

Неријешени предмети⁵³

Укупан број неријешених Кт предмета (неријешених пријава и истрага) против познатих лица која су осумњичена за извршење кривичних дјела је током 2020. године повећан за 2.430 предмета или 18%, при чему је број осумњичених лица у неријешеним предметима повећан за 3.710 лица или 14%. Повећање броја неријешених предмета је забиљежено на свим нивоима тужилачког система, с тим да је у Тужилаштву БиХ забиљежено

⁵³ Поред неријешених Кт предмета против познатих починилаца који су приказани у Табели 7, у тужилаштвима је на 31. 12. 2020. године било неријешено 299 Ктм предмета против 395 малољетних лица.

незнатно повећање броја неријешених предмета за свега 2 предмета, док је број осумњичених лица у овим предметима неznатно смањен за 26 лица.

Табела 42: Неријешени предмети

Тужилаштва	Број неријешених предмета на дан 31. 12. 2020.		Промјена броја неријешених предмета у односу на дан 31. 12. 2019.			
	Предмети	Лица	Предмети		Лица	
БиХ	1.254	7.009	2	0%	-26	0%
ФБиХ	9.062	15.653	1.815	25%	2.617	20%
РС	5.178	7.491	589	13%	1.086	17%
Брчко дистрикт БиХ	89	126	24	37%	33	35%
УКУПНО	15.583	30.279	2.430	18%	3.710	14%

Застарјелост кривичног гоњења

Тужилаштва су у ТСМС-у током 2020. године евидентирала да су донијела одлуке о обустави поступка због наступања застарјелости кривичног гоњења до подизања оптужнице у 113 предмета против 163 лица. Током 2019. године тужилаштва су евидентирала ове одлуке у укупно 164 предмета, из чега произилази да је у 2020. години смањен број тужилачких одлука о завршетку предмета због наступања застарјелости за 51 предмет или 31%. Као и у претходном периоду, тужилачке одлуке о наступању застарјелости су се доносиле у фази рјешавања пријаве (одлуке о неспровођењу истраге у 79 предмета или 70%) и у фази вођења истраге (одлуке о обустављању истраге 34 предмета или 30%).

Тужилачке одлуке о обустави поступка због истека законских рокова за застарјелост кривичног гоњења достављају се Канцеларији дисциплинског тужиоца ради утврђивања евентуалне одговорности тужиоца за такав начин завршетка ових предмета.

Табела 43: Застарјелост кривичног гоњења до подизања оптужнице

Тужилаштва	Релативна застарјелост		Апсолутна застарјелост		УКУПНО	
	Предмети	Лица	Предмети	Лица	Предмети	Лица
БиХ	0	0	0	0	0	0
ФБиХ	44	70	33	44	77	114
РС	22	30	13	18	35	48
Брчко дистрикт БиХ	0	0	1	1	1	1
УКУПНО	66	100	47	63	113	163

Структура криминала

У наредној табели су представљени подаци о броју подигнутих оптужница за главе кривичних закона у БиХ, јер је за кривична дјела из ових глава подигнуто највише оптужница у 2020. години. Као и у 2019. години, кривична дјела наведена у табели обухватају преко 80% од укупног броја подигнутих оптужница током 2020. године.

Комплетни подаци о структури криминала, односно подаци по свим главама и члановима кривичних закона су доступни на веб-порталу vstv.pravosudje.ba

Табела 44: Структура криминала

Закон	Глава	Опис	Подигнуте оптужнице у 2019. години		Подигнуте оптужнице у 2020. години	
			Предмети	Лица	Предмети	Лица
Кривични закон БиХ	КЗ БиХ ГЛАВА XVIII	Кривична дјела против привреде и јединства тржишта те кривична дјела из области царина	85	116	72	86
	КЗ БиХ ГЛАВА XVII	Кривична дјела против човјечности и вриједности заштићених међународним правом	55	93	60	106
Кривични закон ФБиХ	КЗ ФБиХ ГЛАВА XXI	Кривична дјела против здравља људи	1.672	1.828	1.841	1.964
	КЗ ФБиХ ГЛАВА XXV	Кривична дјела против имовине	1.958	2.368	1.436	1.798
	КЗ ФБиХ ГЛАВА XXX	Кривична дјела против јавног реда и правног промета	806	1.034	641	775
	КЗ ФБиХ ГЛАВА XXVIII	Кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја	636	640	457	462
	КЗ ФБиХ ГЛАВА XVI	Кривична дјела против живота и тијела	619	747	475	589
	КЗ ФБиХ ГЛАВА XX	Кривична дјела против брака, породице и младежи	612	628	507	522
Кривични закон РС	КЗ РС ГЛАВА XX	Кривична дјела против имовине	1.109	1.329	927	1.081
	КЗ РС ГЛАВА XII	Кривична дјела против живота и тијела	463	604	375	453
	КЗ РС ГЛАВА XVI	Кривична дјела против брака и породице	324	331	317	327
	КЗ НРС ГЛАВА XIII	Кривична дјела против слобода и права грађана	215	229	207	220

	КЗ РС ГЛАВА XXXI	Кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја	191	196	211	212
	КЗ НРС ГЛАВА XVII	Кривична дјела против здравља људи	164	196	169	197
Кривични закон БД БиХ	КЗ БД ГЛАВА XXV	Кривична дјела против имовине	90	105	55	67
	КЗ БД ГЛАВА XXI	Кривична дјела против здравља људи	15	29	31	37
	КЗ БД ГЛАВА XXVIII	Кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја	26	29	16	16
	КЗ БД ГЛАВА XVI	Кривична дјела против живота и тијела	24	24	15	19
	КЗ БД ГЛАВА XXXI	Кривична дјела подмићивања и кривична дјела против службене и друге одговорне дужности	21	21	15	24
УКУПНО ЗА НАВЕДЕНЕ ГЛАВЕ КРИВИЧНИХ ЗАКОНА			9.085	10.547	7.827	8.955
УКУПНО ЗА СВЕ ГЛАВЕ КРИВИЧНИХ ЗАКОНА			11.485	13.611	9.678	11.213

Квалитет и квантитет рада

Тужилаштва су у 2020. години у просјеку остварила колективну норму од 94% што је, у односу на 2019. годину, смањење за 8%. У складу с критеријумима за оцјењивање рада тужилаца и главних тужилаца⁵⁴, квалитет тужилачких одлука се изражава кроз два параметра: квалитет оптужница и квалитет наредби о неспровођењу и обустави истрага. Тужилаштва су у 2020. години у просјеку остварила квалитет оптужница у вриједности од 94%, што представља смањење од 1% у односу на 2019. годину. Просјечан резултат тужилаштва према параметру квалитета наредби о неспровођењу и обустави истрага у 2020. години износи 99,6%, што представља повећање од 0,1% у односу на претходну годину.

⁵⁴ ВСТС је усвојио на сједници одржаној 7. 7. 2016. године Критеријуме за оцјењивање рада тужилаца у БиХ. Такође, ВСТС је усвојио на сједници одржаној 29. 11. 2016. године Критеријуме за оцјењивање рада главних тужилаца, замјеника главних тужилаца и шефова одјељења/одсјека у тужилаштвима у БиХ, који су усклађени с Критеријумима за оцјењивање рада тужилаца у БиХ. У 2017. години ВСТС је на сједници одржаној 25. и 26. 10. 2017. године усвојио измјене и допуне поменутих критеријума.

Табела 45: Квалитет и квантитет рада тужилаштва

Тужилаштва	Квалитет рада		Квантитет рада – просјечна остварена колективна норма ⁵⁵
	Квалитет оптужница	Квалитет наредби о неспровођењу и обустави истрага	
Тужилаштво БиХ	95%	99%	109%
Кантонална тужилаштва	96%	100%	81%
Окружна тужилаштва	96%	100%	116%
Посебно одјељење РЈТ РС	69%	100%	108%
Тужилаштво Брчко дистрикта БиХ	96%	100%	57%

⁵⁵ Сви или поједини тужиоци једног броја кантоналних и окружних јавних тужилаштва, односно Тужилаштва Брчко дистрикта БиХ нису били у могућности да остваре појединачну норму у висини од 100% због недовољног броја предмета у раду. Недовољан број предмета у раду је последица недовољног прилива предмета.